

Cand.merc.aud

Kandidatafhandling

Offentlighedens syn på kvalitet i revisionen

The public perception of audit quality



Copenhagen Business School 2014
22. december 2014

Udarbejdet af: Rebecca Bech Petersen
Vejleder: Kim Klarskov Jeppesen
Antal sider:75

Executive summary

In the past few years, cases like IT Factory, Roskilde bank and Tønder bank and others, has increased the focus of the auditor and quality in the accounting profession. The auditor has been hung out and accused of not doing its job properly. Many would ask; Can we trust the auditor's report? Can we expect that the auditor has performed his job satisfactorily? Is the quality of the audit at a satisfactory level?

To ensure that quality is adequate, Revisortilsynet each year audit companies to ensure that they meet the guidelines for the quality of the auditor's services.

This growing interest in the quality of the auditor's work and the media portrayal, of their opinion, a declining quality, has led FSR to set quality on the agenda. The quality needs to be enhanced so that no one should be in any doubt that the quality of the auditor's services is satisfactory.

The analysis was based on a questionnaire. And additionally, some selected respondents' where asked of their thoughts behind their questionnaire response.

The analysis was based on identifying the public's general views on the quality of the audit performance, in order to examine whether they thought that the quality had changed, and finally examine where respondents thought that the quality was maximized.

Next, it was examined whether different personal qualities, factors relating to the auditor's relationship with the client, the auditor's work, and finally factors related to the legislation of auditor.

Along the way, the results of the questionnaire were held up against the respondents various relations. This was studied to examine whether a personal, or professional relation, or the fact that they had read financial statements had an impact on the factors that were found were most important.

In the questionnaire there was embedded various statements on the FSR's 17 proposals for improved quality in the accounting profession, so that the proposals' possible impact could be studied.

The analysis was completed with a conclusion on the public opinion appeared with the quality in the industry. Next, it was defined what personal qualities, factors relating to the auditor's relationship with the client, the auditor's work, and eventually the legislation of auditor in order to identify the factors that have an impact on the quality of audit performance.

Last the factors related to the FSR's 17 proposals were reviewed, to conclude on whether they would raise the quality of the accounting profession.

Indholdsfortegnelse

Executive summary	1
1 Indledning	3
1.1 Problemformulering.....	3
1.2 Afgrænsning.....	4
1.3 Design.....	4
2 Metode	5
2.1 Anvendt teori.....	5
2.2 Spørgeskemaundersøgelse.....	6
2.3 Fokusrespondenter.....	7
2.4 Kritik af undersøgelse.....	7
3 Offentlighedens generelle syn på kvaliteten?	9
3.1 Indledende overvejelser.....	9
3.2 Databehandling – kvalitet i branchen helt generelt.....	10
3.3 Sammenfatning – kvaliteten i branchen som helhed.....	16
3.4 Har kvaliteten ændret sig?.....	16
3.5 Sammenfatning –har kvaliteten ændret sig?.....	21
3.6 Er størrelsen af den virksomhed der reviderer afgørende?.....	22
3.7 Sammenfatning –revisionsvirksomhed med højst kvalitet.....	26
3.8 Er der forskel på kvaliteten af revisionen efter virksomhedsstørrelse.....	26
3.9 Sammenfatning – højst kvalitet i revisionen.....	29
4 Revisors personlige kvaliteter	29
4.1 Indledende overvejelser.....	30
4.2 Databehandling af revisor som person.....	30
4.3 Sammenfatning revisors personlige kvaliteter.....	38
5 Forholdet mellem revisor og kunden	38
5.1 Indledende overvejelser.....	38
5.2 Databehandling revisor og kunden.....	40
5.3 Sammenfatning revisors forhold til kunden.....	48
6 Revisor i arbejde	49
6.1 Indledende overvejelser.....	49
6.2 Databehandling revisors i arbejde.....	50
6.3 Sammenfatning.....	59
6.4 Revision som offentlig instans.....	59
7 Lovgivningen af revisor	61
7.1 Indledende overvejelser.....	61
7.2 Databehandling revisor og lovgivning.....	62
7.3 Sammenfatning.....	69
7.4 Kvalitetskontrol.....	69
8 Konklusion	71
9 Perspektivering	73
10 Litteraturliste	74
11 Bilag	75

1 Indledning

De seneste år, har sager som IT Factory, Roskilde Bank og Tønder bank m.fl., skabt øget fokus på revisoren, og i særdeleshed kvaliteten eller manglen på samme, i hans arbejde. Revisor er blevet hængt ud og beskyldt for ikke at gøre sit arbejde ordentligt. Mange vil derfor spørge:

Kan vi stole på revisors påtegning? Kan vi regne med, at revisor har gjort sit arbejde godt nok? Er kvaliteten i orden?

Hvert år aflægges der mere end 200.000 regnskaber, som er med til at give omverdenen indsigt i virksomhedernes økonomiske forhold. Revisionspåtegningen er revisors kommunikation til regnskabsbrugerne. For at revisor kan udforme sin påtegning, skal han have opnået høj grad af sikkerhed, for at regnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation. Da revisionspåtegningen skal fungere som sikring, er det nødvendigt at offentligheden har tillid til, at revisor leverer en revisionsydelse af en tilfredsstillende kvalitet.

For at sikre at kvaliteten er i orden, kontrollerer revisortilsynet hvert år, at revisionsvirksomhederne lever op til de retningslinjer, der er for kvaliteten i revisors ydelser.

Problemstillingen har været fremme flere gange; hvordan kan man sikre, at kvaliteten af revisionsydelsen er høj og som minimum på et acceptabelt niveau? Offentligheden skal kunne være sikre på, at regnskabet giver et retvisende billede af en virksomheds økonomiske stilling.

Denne voksende interesse for kvaliteten i revisors arbejde, og mediernes fremstilling af - efter deres mening - en faldende kvalitet, har fået FSR til at sætte kvalitet på dagsordenen. Kvaliteten skal højnes, sådan at ingen må være i tvivl om, at kvaliteten i revisors ydelser er tilfredsstillende.

Revisor er udnævnt som offentlighedens tillidsrepræsentant. Han skal således varetage offentlighedens interesser. Offentligheden er os alle, dvs. professionelle regnskabsbrugere og helt almindelige mennesker, som aldrig har læst et regnskab. Medierne præsenterer det samme billede for os alle, hvorfor vi hver især danner en mening om, hvordan tingene i virkeligheden hænger sammen.

Så hvad mener offentligheden egentlig om kvaliteten i revisionsydelsen og i branchen generelt? –og hvad er ifølge offentligheden vigtigt, for at kvaliteten i revisionsydelsen er tilfredsstillende? –og hvad med FSR's forslag til forbedringer? Har de nogen værdi for dem som revisor, i sidste ende skal stå til regnskab for?

Ovenstående har ført til følgende problemformulering:

1.1 Problemformulering

Hvad mener offentligheden om kvaliteten i revisionsbranchen, herunder revisors ydelser?

Med følgende arbejdsspørgsmål:

1. Hvordan ser det generelt ud med kvaliteten?
2. Hvad er vigtigt for kvaliteten i revisionsydelsen?
3. Kan FSR's forslag højne kvaliteten i revisionsydelsen?

1.2 Afgrænsning

Der er aspekter af begrebet kvalitet, som ikke bliver berørt i afhandlingen. Eksempelvis definerer jeg hverken på overordnet eller på respondentniveau, hvordan begrebet kvalitet opfattes, og hvad det betyder.

Derudover har jeg begrænset mig til kun at fokusere på min egen kvantitative undersøgelse, samt enkelte uddybende besvarelser fra udvalgte respondenter. Jeg koncentrerer mig derfor udelukkende om mine respondentes meninger og vurderinger af kvaliteten i revisionsbranchen og revisionsydelsen generelt.

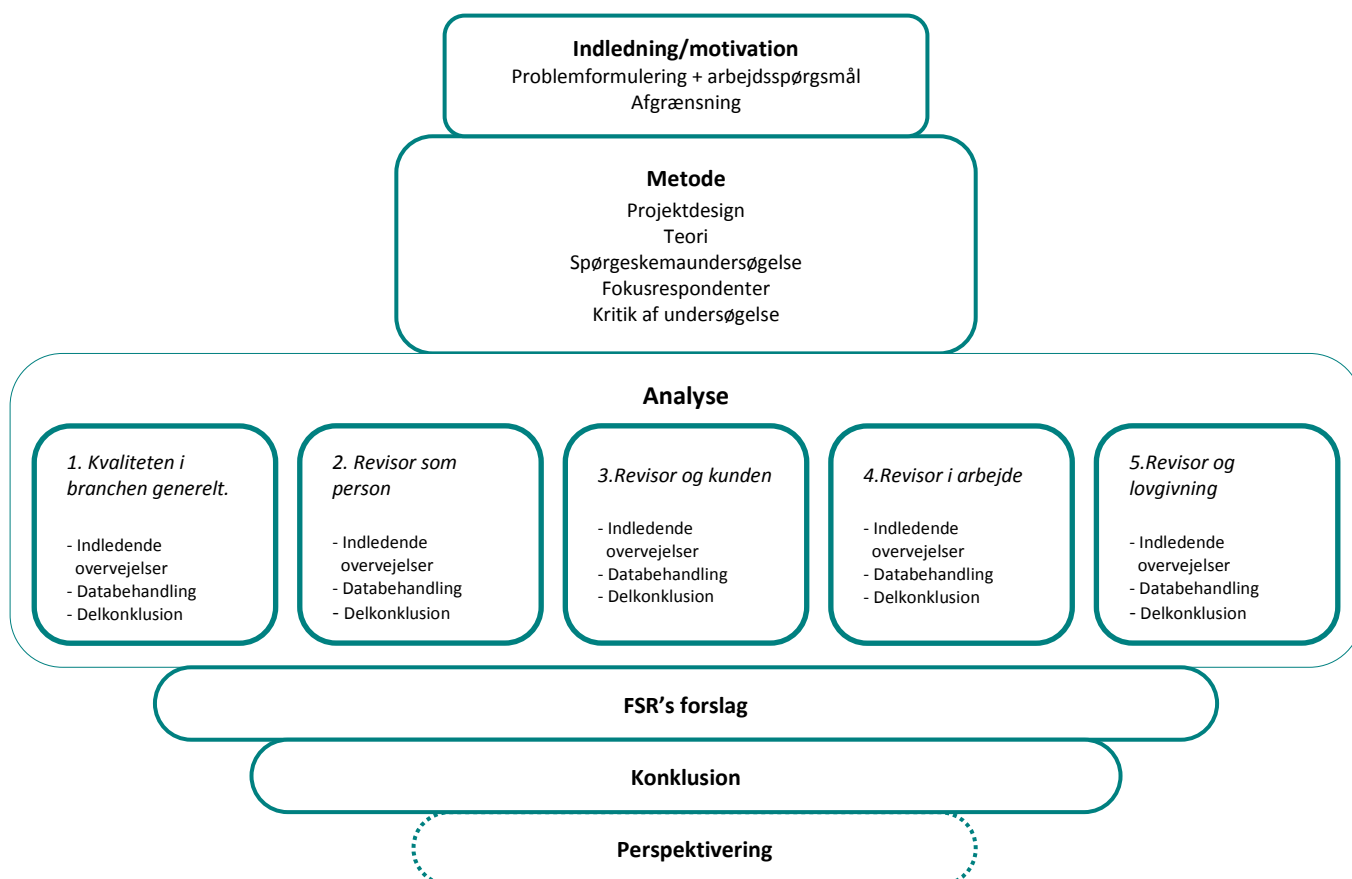
Jeg har derfor ikke gennemgået alt tænkeligt materiale omhandlende kvalitet i revision, men blot udvalgt det materiale, som jeg er blevet inspireret af til at udforme min egen undersøgelse.

Jeg har ladet mig inspirere, af undersøgelser udfærdiget af Bent Warming Rasmussen og Lars Jensen, dog kun med det formål at lade mig inspirere til udarbejdelsen af min undersøgelse og ved lejlighed at sammenligne relevante konklusioner fra deres undersøgelser med min undersøgelse. Min undersøgelse er således ikke udarbejdet med det formål at lave en opdateret og sammenlignelig undersøgelse til førnævnte undersøgelser.

Jeg har afgrænset mig fra at krydstabulere mine resultater i alle mulige retninger. Hvis alle mulige sammenhænge skulle behandles, ville det blive for omfangsrigt. Jeg har derfor udelukkende krydstabuleret resultater og data, der hvor jeg mente, at der kunne være nogle interessante tendenser at spore.

Sidst skal det bemærkes, at listen af kvaliteter/faktorer ikke er udtømmende, og der med sikkerhed er andre faktorer, som kunne have været interessante at undersøge. Jeg har dog udvalgt de faktorer, som jeg fandt mest interessante, og som jeg havde en forventning om, at mine respondenter kunne forholde sig til.

1.3 Design



2 Metode

2.1 Anvendt teori

Afhandlingen omhandler offentlighedens syn på kvaliteten i revisionsbranchen samt de faktorer, der påvirker kvaliteten i revisionsydelsen. Jeg har valgt at behandle denne problemstilling ved at udarbejde min egen kvantitative undersøgelse af offentlighedens syn på kvaliteten i dag, samt af hvilke faktorer, der for offentligheden har en betydning for kvaliteten i revisionsydelsen. Derudover har jeg valgt at spørge 3 respondenter ind til deres besvarelser, der hvor deres svar bekræftede eller afveg fra mine forventninger. Undervejs sammenholder jeg konklusionerne med relevante betragtninger og lignende undersøgelser.

De lignende undersøgelser omfatter Bent Warming Rasmussens licentiaatafhandling fra 1990¹ og to andre undersøgelser, hvor den ene er udarbejdet ud fra data indsamlet i forbindelse med licentiaatafhandlingen. Undersøgelsen med udgangspunkt i data fra licentiaatafhandlingen er udgivet i 1994² og omhandler kvalitet i revisionsydelsen, opstillet som dimensioner af kvalitet indeholdende forskellige kvaliteter og udsagn om revisor. Den anden, lignende undersøgelse er fra 1999³ og omhandler revisor som offentlighedens tillidsrepræsentant, som primært interesserer sig for tillidsforholdet til revisor og revisionsbranchen.

Licentiaatafhandlingen fra 1990 havde til formål at undersøge tillidsforholdet og forventningskløften mellem brugeren af revisionsydelsen og den statsautoriserede revisor, og derunder hvorfor tilliden til revisorerne var faldende, trods stigende lovgivning og regulering på området. Paradokset var, at revisorerne seriøst bestræbte sig på at overholde og forbedre normsættene for deres hovedprodukt, revisionen⁴, men at tilliden alligevel var faldende. Undersøgelsen bestod i en kortlægning af begrebet tillid. Og sidst af en spørgeskemaundersøgelse, som blev besvaret af fire grupper af professionelle regnskabsbrugere; statsautoriserede revisorer, direktører, aktionærer, og arbejdsmarkedsjournalister.

Undersøgelsen fra 1994 havde til formål at undersøge, om det var muligt at udnytte de empiriske data indsamlet i forbindelse med licentiaatafhandlingen til at opstille nogle kvalitetsdimensioner, som hver især var forklarende for kvaliteter/faktorer, som syntes at have en betydning for kvaliteten i revisionsydelsen. Sidst blev disse dimensioner sammenholdt med andre forskeres betragtninger om kvalitet, for at undersøge om man havde fundet nyt i forhold til det billede, der tidligere var tegnet af kvalitet i revisionsydelsen. Undersøgelsen gik derfor udelukkende på at undersøge data fra undersøgelsen i 1990 og kortlægge de fremkomne dimensioner af kvalitet,

1999-undersøgelsen havde til formål at belyse tillidsforholdet mellem regnskabsbrugeren og den statsautoriserede revisor. Motivationen for denne undersøgelse var, at der i 1990'erne blev gennemført en række reformer af lovgivningen om revision, og derudover blev der gennemført stramninger af reglerne for revisors uafhængighed. Yderligere havde medierne stort fokus på selskabstømmersagerne, som kan have skadet tilliden til revisorerne. Respondenterne i 1999-undersøgelsen var alle sammen professionelle regnskabsbrugere, opdelt i fem grupper: statsautoriserede revisorer, kreditgivere, direktører, aktionærer og økonomiske journalister. Der blev fokuseret på det generelle tillidsniveau, effekterne af tiltagene i dansk

¹ Tillidsforholdet og forventningskløften mellem brugeren af revisionsydelsen og den statsautoriserede revisor.

² Kvalitetsdimensioner i revisionsydelsen.

³ Revisor som offentlighedens tillidsrepræsentant.

⁴ Tillidsforholdet og forventningskløften mellem brugeren af revisionsydelsen og den statsautoriserede revisor s. 6.

lovgivning, og hvad der kunne have trukket tilliden i den forkerte retning. Undervejs sammenlignede man respondent-gruppernes holdninger.

Ud over at sammenligne min undersøgelse med relevante betragtninger og resultater fra de tre ovenstående undersøgelser, benytter jeg mig af uddrag fra relevante videnskabelige artikler og andet materiale, hvor det findes relevant.

2.2 Spørgeskemaundersøgelse

Jeg har udarbejdet min egen spørgeskemaundersøgelse som et kvantitativt metodevalg. Dette betyder, at jeg primært har valgt at fokusere på fænomeners udbredelse, frem for specifikke enheder. Afhandlingen kommer derfor primært til at bære meget præg af store mængder databehandling, hvor det er tal, jeg analyserer på, fremfor tekst. Den afstand, jeg automatisk får til respondenterne ved primært at have valgt den kvantitative metodeform, kan resultere i, at der går oplysninger tabt undervejs. Med dette menes, at der er en risiko for, at respondenterne misforstår spørgsmålene, svarmulighederne, eller formålet med undersøgelsen. Dette er uundgåeligt, da respondenternes svar er præget af den måde, spørgsmålene stilles på, og af de svarmuligheder, de kan vælge imellem. Der vil derfor være nogen, som har opfattet mine spørgsmål på en anden måde, end hvad der var hensigten, hvilket er en naturlig følgevirkning af metoden, som jeg må tage højde for i den endelige konklusion af mine resultater.

Til forskel fra lignende undersøgelser har jeg valgt at spørge offentligheden generelt og ikke kun regnskabsbrugere. Jeg har udarbejdet et spørgeskema med 18 spørgsmål (se bilag 1) og sendt det ud til alle mine bekendte og nogle af deres bekendte via diverse digitale medier som Facebook og erhvervsnetværket LinkedIn. Derudover har jeg delt linket til mit spørgeskema på Ingeniøren Forum, diverse Jubii-forums og Amino iværksætterforum. Nogle af mine respondenter har ligeledes delt mit spørgeskema, hvorfor gruppen af respondenter også indeholder personer, som jeg ikke kender til.

Spørgsmålene i spørgeskemaet opdeles i seks kategorier, hvor første kategori er de indledende kategoriserende baggrundsvariable, såsom personlig relation, erhvervsmæssig relation og kendskab til regnskaber (bilag 1 spørgsmål 1, 2, 5-10, og 11-12). Næste kategori omhandler kvaliteten i branchen generelt (Se bilag 1, spørgsmål 3, 4, 61 og 62). Den tredje kategori omhandler de faktorer, som går på revisor som person (Se bilag 1, spørgsmål 13-25), mens fjerde kategori af spørgsmål, drejer sig om de faktorer, som har med kundens forhold til revisor at gøre (Se bilag 1, spørgsmål 26, 28-30, 32-33, 36-39, 42-43). Den femte kategori omhandler revisor i hans arbejde (Se bilag 1, spørgsmål 27, 31, 34-35, 40-41, 45, 55-59.), og den sidste kategori omhandler lovgivning (Se bilag 1, spørgsmål 44, 46-54, 60).

Denne opdeling vil jeg følge i analysen af mine data, hvor relevante indledende overvejelser præsenteres, dernæst de enkelte spørgsmål med tilhørende detaljeret databehandling, som til sidst sammenfattes i en delkonklusion.

Det skal understreges, at det ikke er formålet med afhandlingen at udføre en komparativ analyse af min undersøgelse sammenholdt med undersøgelserne fra 1990, 1994 og 1999. Derimod er tanken, at jeg har ladet mig inspirere af tidligere undersøgelser og teser, for at undersøge offentlighedens syn på kvaliteten i revisionsbranchen, samt hvad der betyder noget for kvaliteten i revisionsydelsen. Jeg vil dog overordnet sammenholde konklusioner og tendenser de steder, hvor det giver mening med henblik på at vurdere synet på kvaliteten.

I og med at respondenterne i undersøgelserne fra 1990, 1994 og 1999 alle var regnskabsbrugere, betyder det også, at det ikke er samme type af spørgsmål, som jeg har kunnet stille mine respondenter. Forskerne i de tidligere undersøgelser valgte at spørge meget ind til respondenternes syn på konkrete ændringer i lovgivningen, herunder stramninger af regler, hvilket ikke har været muligt for mig, da offentligheden overordnet set ikke kan forventes at have kendskab til dette. Jeg har i stedet fokuseret på at lade respondenterne tage stilling til forskellige faktorer og udsagn, der kan tænkes, at respondenter mener har en betydning for kvaliteten på den ene eller anden måde.

2.3 Fokusrespondenter

For at få et mere dybdegående kendskab til mine respondenter samt sikre mig, at de har forstået spørgsmålene efter hensigten, har jeg udvalgt 3 respondenter, som jeg hver har spurgt ind til nogle af deres besvarelser. Jeg håber derfor at kunne imødegå risikoen for fejlagtige konklusioner og samtidig få en forståelse for deres besvarelser. Da jeg ikke kan spørge alle, om deres besvarelser, har jeg forsøgt at spørge respondenter, der repræsenterer så mange relations-grupper som muligt, for dermed at få en mere dybdegående information om nogle få enheder, som er klassisk for den kvalitative metodeform.

Jeg har forsøgt at afdække alle de interessante betragtninger, som er opstået undervejs, både forventelige og overraskende udfald, og sidst også besvarelser, som jeg godt kunne tænke mig at få uddybet. Respondenterne er således nøje udvalgt, efter at dække flest mulige relationer og holdninger, således at jeg på bedst mulig måde har kunnet sammenholde mine observationer med reelle begrundelser for svarene.

Mine fokusrespondenter fordeler sig mellem relationerne; nærmeste familie, nærmeste vennekreds og fjerne bekendtskabskreds. Jeg ville gerne have haft en respondent, som repræsenterede gruppen uden relation til en revisor. Men da ikke alle mine respondenter havde accepteret at blive kontaktet for yderligere spørgsmål, så var der desværre ingen i denne gruppe, som jeg havde mulighed for at kontakte, som samtidig havde tilkendegivet holdninger, jeg kunne spørge ind til. Dette skyldes, at størstedelen af besvarelserne bestod af "Ved ikke" og at faktorerne havde "Nogen grad" af betydning, hvorfor egentlige meninger desværre ikke synes at kunne udledes og dermed spørges til.

Respondent 1 hedder Carsten, har en revisor i sin fjerne bekendtskabskreds og er 40-49 år. Han er eller har været medlem af en bestyrelse, aktionær og ansat i en bank eller realkreditinstitut. Han har læst regnskaber i forbindelse med investeringer og sit arbejde.

Respondent 2 hedder Nikolaj, har en revisor i sin nærmeste familie og er 20-29 år. Han er eller har været journalist og aktionær. Han har læst regnskaber i forbindelse med investeringer, sine interesser og sin uddannelse.

Respondent 3 hedder Mette, har en revisor i sin nærmeste vennekreds og er 30-39 år. Hun er eller har været medlem af en bestyrelse og ansat i en regnskabs/økonomifunktion. Hun har læst regnskaber i forbindelse med sit arbejde, sine interesser og sin uddannelse.

2.4 Kritik af undersøgelse

Der er i alt 218 respondenter, som har besvaret spørgeskemaet, hvilket jeg mener, er tiltrækkeligt for at gøre undersøgelsen forholdsvis repræsentativ. Jeg har så vidt muligt prøvet at ramme mange forskellige grupper af mennesker, men det står klart, at den samlede gruppe af respondenter bærer præg af, at mange af mine bekendtskaber er kvinder og har nogenlunde samme alder som mig selv, hvilket betyder at 41 % af

respondenterne falder i alderskategorien 20-29 år og 56 % af respondenterne er kvinder se bilag 2, nr. 64 og nr. 1.

Den samlede population af respondenter er nogenlunde fordelt mellem de forskellige personlige relationer, dog med en overvægt i relationerne "nærmeste vennekreds" og "fjerne bekendtskabskreds" se bilag 2, nr. 2, hvilket betyder, at grundlaget for at konkludere ud fra personlige relationer er på et mindre grundlag for de andre grupper. Jeg mener dog stadig at kunne lave nogle forholdsvis repræsentative konklusioner. Jeg havde håbet på flere respondenter, der har en meget tæt personlig relation, da der kan være en sammenhæng mellem, hvor godt man kender en revisor og personens syn på kvaliteten i revisionsbranchen generelt. Ydermere kan mine respondenter have forskellig oplevelse af, hvornår en relation er i nærmeste vennekreds og fjern bekendtskabskreds, hvorfor jeg ikke være 100 % sikker på, at alle respondenter har samme opfattelse, hvorfor nogle godt kunne have repræsenteret en anden relationsgruppe. Derudover har det faktisk, at man arbejder sammen med en revisor eller har kontakt til en revisor i forbindelse med egen virksomhed, ikke været en valgmulighed ved de personlige relationer. Derfor har respondenterne måske valgt relationerne "fjern bekendtskabskreds" og "ingen relation", hvilket er rigtigt ift. den personlige tætte relation, men det havde nok været mere rigtigt at definere en relation, som kunne indeholde disse to relationer, f.eks. "Der er en revisor i min erhvervsmæssige bekendtskabskreds/jeg arbejder sammen med en revisor". Jeg mener dog stadig, at kunne vise nogle tendenser, da disse respondenter vil fremgå under de erhvervsmæssige relationer.

I forhold til de 6 erhvervsmæssige relationer se bilag 2, nr. 5 - nr. 10, bærer fordelingen her også præg af at 40 % af mine respondenter falder i aldersgruppen 20-29 år, da kun 13 % har været eller er direktører, hvilket det ikke er særligt mange under 30 år, som kan have opnået. Derudover er kun 3 % af mine respondenter i gruppen journalister, og jeg har ikke spurgt til, hvilken slags journalister de er, hvorfor de ikke nødvendigvis har kendskab til emnet, hvilket kan have påvirket deres besvarelser. Kun 14 % af respondenterne har været eller er ansat i en bank eller realkreditinstitut, hvilket heller ikke er mange ud af den samlede population, hvorfor specifikke konklusioner ud fra denne gruppe kan være svære at udlede.

Hele 71 % af mine respondenter har læst et regnskab jf. bilag 2, nr. 11, hvilket i sig selv er tilfredsstillende mange. Det bør dog nævnes, at der er mulighed for, at nogle af de respondenter, som har svaret "Nej" kan have læst et regnskab uden at erindre dette, og også at nogle af de respondenter, som har svaret "Ja" nok har haft et regnskab i hænderne, men ikke har læst det detaljeret og taget stilling dertil. Af de respondenter, som har læst et regnskab jf. bilag 2, nr. 12, har størstedelen stiftet bekendtskab med regnskaber i forbindelse med deres arbejde og uddannelse. Dem, der har læst et regnskab i forbindelse med deres arbejde eller uddannelse, kan være revisorerne, men også respondenter som har læst et regnskab mere overfladisk i en arbejds- eller uddannelsesmæssig sammenhæng. De 23 % som har læst regnskabet i forbindelse med deres virksomhed, må antages at have interesseret sig mere dybdegående for regnskabet.

Generelt om undersøgelsen bør nævnes, at, til trods for at det er hele offentlighedens syn på kvaliteten, som jeg vil undersøge, så er det kun 15 % af respondenterne, som repræsenterer de to ældste aldersgrupper, jf. bilag 2, nr. 64, og der er kun 32 respondenter, der er 50 år eller derover. Det ville have været interessant at få deres holdninger med i undersøgelsen, da de har haft mange år til at støde på revisorer og revisors ydelser. I denne forbindelse skal det også påpeges, at selvom jeg har prøvet at være pædagogisk i mine spørgsmål, så kan det sagtens tænkes, at der er nogle af respondenterne, der har fundet spørgsmålene for svære, da ikke alle kender til revisors ydelser. Det kan både være at forstå, hvad ordene betyder, og også det at forholde sig til spørgsmålet og dernæst svare på det har kunnet være en udfordring, hvis re-

spondenten hverken har viden eller holdning dertil. Jeg må derfor være opmærksom på, at nogle kan have svaret ud fra en devise om, hvad de tror, er det rigtige svar, andre efter hvad de virkelig mener, og endeligt efter tilfældigheder.

I forhold til vægtningerne i undersøgelsen af alle faktorerne betydning for kvaliteten af revisionsydelsen, så vægtes ”I meget høj grad” med 1 point, mens ”slet ikke” vægtes med 5 point. Der ville det nok have været mere pædagogisk at anvende værdien 5 for ”I meget høj grad” osv. fremfor omvendt. Dette skulle have været ændret før spørgeskemaet blev distribueret, hvilket jeg ikke var opmærksom på, hvorfor der desværre vil være en omvendt logik i analysen af faktorerne. Der gives dog en forklaring af vægtningerne og betydningen undervejs, hvorfor jeg ikke mener, at dette vil forstyrre læseren, nok blot skabe en undren over, at jeg ikke har vægtet modsat.

Derudover, har jeg spurgt 3 af mine respondenter, om at begrunde nogle af deres besvarelser til spørgeskemaet. Da det var frivilligt for mine respondenter, om de ville indvilge i at blive kontaktet, så var der desværre ikke et væld af respondenter, som jeg kunne kontakte. Det mest ideelle ville have været, at jeg kunne kontakte lige hvem, jeg ville, og dermed have udspurgt respondenter fra alle grupper, som havde interessante besvarelser. Da mange af de kontaktbare respondenter havde mange besvarelser af ”ved ikke”, og hverken havde læst et regnskab eller været en del af de erhvervsmæssige relationer, valgte jeg til sidst mine fokusrespondenter ud fra, hvor der var interessante besvarelser at spørge ind til. Det vil derfor ikke i alle tilfælde være muligt at tilføje præcis, hvorfor en given gruppe har svaret, som de har. Derimod vil jeg bruge de udsagn, jeg har, til at komme besvarelserne nærmere, vel vidende at jeg ikke har det korrekte svar – hvilket i sidste ende ikke ville være muligt, da respondenterne har forskellige bevæggrunde for den måde som de har svaret på.

Sidst opfattes begrebet kvalitet forskelligt fra person til person, hvilket også vil gøre, at nogle svarer ud fra de nære værdier om, hvordan revisor er som person, og for andre vil det være det lovgivnings- og kontrolmæssige, som vil betyde noget.

3 Offentlighedens generelle syn på kvaliteten?

Dette hovedafsnit har til formål at kortlægge niveauet for offentlighedens syn på kvaliteten i revisionsbranchen generelt. Indledningsvis præsenteres mine indledende overvejelser med relevante referencer, hvorved grundlaget for undersøgelsen fastlægges. Efterfølgende præsenteres mine data fra spørgeskemaundersøgelsen, som udgør rammen for min videre analyse.

3.1 Indledende overvejelser

I lighed med undersøgelsen fra 1999, hvor man undersøgte respondenteres tillid til de statsautoriserede revisorer, vil jeg undersøge mine respondenteres generelle mening om kvaliteten i revisionsbranchen. Koblingen mellem de to begreber begrundes med *”at der i sagens natur vil være en række egenskaber, der vurderes som kvalitetsegenskaber, og som også vil være egenskaber, der giver anledning til tillid”*⁵. Dette undersøges for at kortlægge om meningen generelt er påvirket af, hvilken relation respondenterne har til en revisor. Undersøgelsen fra 1999 viste at revisorerne selv havde høj grad af tillid, mens de øvrige regnskabsbrugeres tillid var faldende. Jeg har derfor en forventning om, at fordelingen af mine respondenteres besvarelser vil have en fordeling, som ligner fordelingen i undersøgelsen fra 1999. Relationen og nærheden til en

⁵ Kvalitetsdimensioner i revisionsydelsen s. 17.

revisor havde i 1999 en betydning for tilliden, som jeg mener, at den også vil have for meningen om kvaliteten i revisionsbranchen blandt mine respondenter.

Derefter ønsker jeg at undersøge, om respondenterne mener, at kvaliteten i branchen har ændret sig over de seneste år. I lighed med før stående spørgsmål, danner jeg mine forventninger, ud fra undersøgelsen fra 1999. Der blev respondenterne spurgt, om deres tillid til de statsautoriserede revisorer i forhold til for 10 år siden⁶. Undersøgelsen viste dengang, at revisorerne mente, at tilliden var uændret, mens kreditgivere og virksomhedslederes tillid var svagt stigende, og aktionærerne og journalisternes tillid var svagt faldende. Jeg har derfor en forventning om, at de forskellige tætte eller fjerne og faglige relationer i min undersøgelse vil have betydning for, om de mener, at kvaliteten har ændret sig.

Derefter vil jeg undersøge, i hvilken størrelse revisionsvirksomhed mine respondenter mener, at kvaliteten er højst. I forskningen argumenteres der for, at størrelsen af en revisionsvirksomhed er sammenhængende med, hvor god en kvalitet der leveres. En stor revisionsvirksomhed blandt Big 4 har mere at miste ved ikke at levere god kvalitet og blive taget i dette end en lille revisionsvirksomhed, som kun har noget at vinde (nye kunder). Kvaliteten forventes derfor at være bedre i et større revisionshus, end i et lille.⁷ Hvordan mine respondenter forholder sig til kvaliteten, i forhold revisionsvirksomhedsstørrelse, mener jeg også vil være forskellig, alt efter hvilken relation og baggrund de har. Jeg forventer dog, at en overvægt af mine respondenter vil pege på de store revisionsvirksomheder, da det forventes at omdømme og omtale har en positiv effekt på offentligheden, som mine respondenter repræsenterer.

Sidst i dette afsnit vil jeg undersøge i hvilke reviderede regnskaber, kvaliteten er størst. Der er ofte en sammenhæng mellem størrelsen af den revisionsvirksomhed, der reviderer, og den virksomhed, der revideres. Jeg forestiller mig derfor, som anslået ovenfor, at mine respondenter mener, at de reviderede regnskaber for store virksomheder er af højst kvalitet, mens kvaliteten vil være lavere for revisionen af mindre virksomheders regnskaber.

3.2 Databehandling – kvalitet i branchen helt generelt

I dette afsnit vil jeg undersøge, hvad respondenterne mener om kvaliteten branchen generelt. Derudover vil jeg undersøge, om respondenternes personlige og/eller erhvervsmæssige relation samt kendskab til regnskaber, og hvorfra kendskabet kommer, har en betydning for ovenstående.

3.2.1 Kvaliteten i branchen som helhed

Til at starte med kortlægges respondenternes generelle mening om kvaliteten i revisionsbranchen. Dette gøres, da jeg ønsker at belyse, hvordan respondenterne generelt forholder sig til kvaliteten, inden jeg senere i min analyse går i dybden med, hvad der betyder noget for kvaliteten. Første spørgsmål lyder:

”Hvad mener du generelt om kvaliteten i revisionsbranchen?”

Nedenstående besvarelser er udtryk for meningen om branchen som helhed, hvilket indbefatter alle revisors ydelser, og respondenternes syn på branchen som helhed.

Svarene fordeler sig som vist i totalkolonnen i nedenstående tabel. Resultaterne afslører, at respondenterne som helhed mener, at kvaliteten i revisionsbranchen ligger i den gode ende. 2 % af respondenterne mener at kvaliteten er meget høj, og 47 % mener at kvaliteten er høj. Dog er hele 48 % af respondenterne neu-

⁶ Revisor som offentlighedens tillidsrepræsentant s. 20

⁷ What do we know about audit quality? s. 352

trale ift. kvaliteten i branchen. De respondenter, der mener at kvaliteten er lav eller meget lav, tæller kun hhv. 2 og 1 % af den samlede population. Der er overraskende mange respondenter, der har en neutral holdning til kvaliteten. Dette kan enten betyde, at respondenterne ganske enkelt ikke har en holdning til dette, eller at de mener, at den hverken er høj eller lav, men lige tilpas.

3.2.2 Den personlige relation

I nedenstående tabel har jeg krydstabuleret, hvor høj kvaliteten er, med hvilken relation respondenter har til en revisor.

Tabel 1	Hvad mener du generelt om kvaliteten i revisionsbranchen?										Total	
	Meget høj		Høj		Neutral		Lav		Meget lav			
Relation	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Jeg er selv revisor	2	6	24	75	5	16	1	3	0	0	32	15
Nærmeste familie	2	7	13	43	15	50	0	0	0	0	30	14
Nærmeste vennekreds	0	0	25	44	31	54	1	2	0	0	57	26
Fjerne bekendtskabskreds	0	0	33	57	22	38	2	3	1	2	58	26
Ingen relation	1	2	6	15	32	79	1	2	1	2	41	19
Total	5	2	101	47	105	48	5	2	2	1	218	100

Størstedelen af revisorerne selv mener, at kvaliteten er meget høj eller høj (i alt 81 %). 16 % af revisorerne har en neutral holdning til kvaliteten, og en enkelt har svaret, at kvaliteten er lav. Besvarelsene fra revisorerne er således i tråd med undersøgelsen fra 1999 og mine forventninger til, at revisorerne ville være meget positive. De 5 respondenter, der har en neutral holdning til kvaliteten, kan være et udtryk for, at de mener, at kvaliteten hverken er mere eller mindre end hvad, der kan forventes. Den ene revisor, der har svaret at kvaliteten er lav, kan være et udtryk for, at han mener, at kvaliteten kunne være bedre.

Respondenter, der har en revisor i den nærmeste familie, mener 50 %, at kvaliteten er meget høj eller høj, og 50 % har en neutral holdning til kvaliteten. Ingen har svaret, at kvaliteten er lav eller meget lav. Der er altså ligeledes en positiv holdning til kvaliteten blandt de respondenter, der har en revisor i deres nærmeste familie. Dette bekræfter min forventning om, at en tæt relation til revisor vil være positiv for meningen om kvaliteten, da den nærmeste familie er påvirket af revisorerne selv, og da revisorerne er positive, må den nærmeste familie også nødvendigvis være det.

Ved respondenter med en revisor i deres nærmeste vennekreds, mener 44 %, at kvaliteten er høj, mens 54 % har en neutral holdning til kvaliteten. En enkelt har svaret, at kvaliteten er lav. Jeg havde en forventning om, at de nærmeste venner også ville være meget positive over for kvaliteten, da de jo også er ret tætte på revisorerne. De er dog knap så positive, som den nærmeste familie, hvilket kan skyldes, at de ikke er ligeså tætte på deres revisorvenner og dermed ikke ved og er påvirket ligeså meget som familiemedlemmerne. Dette bekræftes af Mettes begrundelse for hendes svar: *"Jeg har ikke voldsomt stor erfaring med revisionsbranchen, men i de sammenhænge hvor jeg har oplevet revision, så har kvaliteten været høj. Min umiddelbare opfattelse ud fra et muligvis noget overfladisk grundlagt som aviser og andre økonomiske oplysningsmedier er at vi i DK har et høj niveau af revision".* Dette viser, at hendes svar blev givet på baggrund af medierne_ omtale, nærmere end den tætte relation til revisor.

Ved respondenterne med et fjernt bekendtskab mener hele 57 %, at kvaliteten i branchen er høj, mens 38 % har en neutral mening om kvaliteten. 5 % af denne gruppe har svaret, at kvaliteten er lav eller meget lav. Det er interessant, at de respondenter, der dårligt kender en revisor, er så overordnet positive og er den

gruppe, hvor færrest respondenter er neutrale. Jeg har haft en forventning om, at jo fjernere relation respondenterne har til en revisor, jo mere neutrale ville de være, da de kan have svært ved at tage stilling til dette, da de ved mindre om branchen og revisors arbejde. Eller også ville de være mere negative end de andre grupper, fordi de er mere påvirkede af mediernes fremstilling af revisor og de sager, der er mod revisorer. Jeg spurgte Carsten, hvorfor han havde svaret, at kvaliteten er høj, han svarede: *”Fordi det må være nemmere at spænde bredt og også arbejde i dybden, når der er tale om et større firma. Jeg sammenligner med advokatverdenen, hvor det lille firma kan have ganske trange kår.”*, hvorfor det kan være lignende overvejelser, som de andre med en fjern relation har lagt til grund for deres svar.

Respondenterne uden relation til en revisor er den eneste respondentgruppe, hvor alle niveauer af kvalitet er repræsenteret. 17 % mener, at kvaliteten er meget høj eller høj, mens 79 % af respondenterne uden relation til en revisor, har en neutral holdning til kvaliteten i branchen. Sidst har i alt 4 % den mening at kvaliteten er lav eller meget lav. Forventeligt er størstedelen af respondenterne neutrale ift. niveauet af kvaliteten, men der er også en del, der mener, at kvaliteten ligger i den gode ende.

3.2.3 Den erhvervsmæssige relation

I følgende tabel er opstillet respondenternes svar på, hvad de mener om kvaliteten i branchen ud fra deres erhvervsmæssige baggrund. Dette er gjort, da de ved de nævnte erhvervsmæssige baggrunde vil være stødt på revisorer og måske derfor har en særlig mening om kvaliteten i branchen.

Tabel 2	Hvad mener du generelt om kvaliteten i revisionsbranchen?										Total	
	Meget høj		Høj		Neutral		Lav		Meget lav			
Er, eller har været:	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Medlem af en bestyrelse	1	1	36	48	34	45	2	3	2	3	75	25
	(0)	(0)	(10)	(38)	(15)	(58)	(0)	(0)	(1)	(4)	(26)	()
Direktør	0	0	16	55	12	41	1	4	0	0	29	10
	(0)	(0)	(2)	(67)	(1)	(33)	(0)	(0)	(0)	(0)	(3)	()
Journalist	0	0	4	67	1	17	0	0	1	17	6	2
	(0)	(0)	(1)	(100)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(1)	()
Aktionær	2	2	50	54	37	40	3	3	0	0	92	32
	(1)	(4)	(14)	(58)	(9)	(38)	(0)	(0)	(0)	(0)	(24)	()
Ansæt i en regnskabs/økonomifunktion	0	0	42	67	17	27	4	6	0	0	63	21
	(0)	(0)	(11)	(73)	(3)	(20)	(1)	(7)	(0)	(0)	(15)	()
Ansæt i en bank eller et realkreditinstitut	0	0	15	50	13	43	2	7	0	0	30	10
	(0)	(0)	(1)	(14)	(6)	(86)	(0)	(0)	(0)	(0)	(7)	()
Total	3	1	163	55	114	39	12	4	3	1	295	100
	(1)	(1)	(39)	(51)	(34)	(45)	(1)	(1)	(1)	(1)	(76)	(100)

Til at starte med skal det nævnes, at nogle af erhvervsgrupperne kan indeholde respondenter, som også er med i en anden erhvervsgruppe. Dette skyldes, at respondenterne kunne vælge alle de grupper, som de passede ind i, da de udfyldte spørgeskemaet. Dette betyder, at en respondent, som har vægtet at kvaliteten er høj, vil tælle med under alle de erhvervsmæssige baggrunde, som han har svaret ja til at være eller at have været en del af. Denne mulighed for flere ”stemmer” kan både være positiv og negativ for analysen. Positivt er det, at respondenter med flere af ovenstående erhvervsmæssige baggrunde, vil have et mere nuanceret billede af branchen, og således ikke være ligeså farvet af dårlige oplevelser inden for et erhverv.

Modsat vil disse respondenter optræde flere gange, hvorfor respondenter, der kun har været direktører vil blive udvandet af respondenter med andre erhvervsmæssige input. Der er derfor både en række i tabel 2 for den samlede gruppe af respondenter samt for rene besvarelser, hvor respondenter kun har svaret "Ja", til denne ene erhvervsmæssige baggrund. Jeg vil derfor analysere på de samlede grupper, men også forholde mig til, om de rene grupper viser noget andet.

Gruppen af respondenter, der er eller har været medlem af en bestyrelse, er den erhvervsgruppe, som er repræsenteret ved alle niveauer af kvalitet. 49 % af denne gruppe mener, at kvaliteten er meget høj eller høj, 45 % er neutrale, og 6 % mener, at kvaliteten er lav eller meget lav. Hvis man ser på fordelingen af rene bestyrelsesmedlemmer, er der nogenlunde samme fordeling.

De respondenter der er, eller har været direktører er overvejende positive. 55 % svarer, at de mener at kvaliteten er "Høj". 41% mener kvaliteten i branchen er neutral, og en enkelt respondent, mener at kvaliteten er lav. Nogenlunde samme fordeling gør sig gældende, for de rene respondenter i denne erhvervsgruppe, dog med det in mente, at der kun er 3 rene direktør-responsdenter, hvorfor grundlaget for en sammenligning er meget spinkelt. I 1999-undersøgelsen viste sig samme fordeling for virksomhedslederne, som også var overvejende positive, hvilket skyldes den tætte relation til revisorer.

I gruppen af journalister mener 4 respondenter, at kvaliteten er høj, mens 1 respondent er neutral og 1 respondent mener, at kvaliteten er meget lav. Der er kun én ren respondent blandt journalister. Denne respondent mener, at kvaliteten er høj. På baggrund af 1999-undersøgelsen havde jeg en forventning om, at journalisterne ville være overvejende neutrale, men med et fåtal negative og positive besvarelser. Det er således interessant, at den ene rene journalistrespondent er meget positiv, og at det er de respondenter, der er påvirket af andre input, som er neutrale eller negative over for kvaliteten i branchen. Det er ikke forvarligt at konkludere på grundlag af 6 respondenter, hvorfor jeg kunne have ønsket mig, at jeg havde fået flere journalister med i undersøgelsen.

Ved aktionærer er størstedelen af den opfattelse, at kvaliteten er meget høj eller høj (56 %). 40 % er neutrale, og 3 % mener, at kvaliteten er lav. Den samme fordeling gør sig gældende for de rene respondenter, hvorfor det kan konkluderes, at aktionærerne i min undersøgelse er overvejende positive over for kvaliteten i branchen. I undersøgelsen fra 1999 var størstedelen af aktionærerne neutrale, mens en lille del var positive, og næsten ingen var negative. Min undersøgelse afviger altså fra tidligere undersøgelser. Dette kan skyldes, at aktionærerne er blevet mere positive, grundet det øgede fokus på kvalitet i branchen. Det bliver derfor interessant at undersøge, om aktionærerne mener, at kvaliteten i branchen har ændret sig til det bedre, hvilket jeg undersøger senere.

Ved respondenterne der er eller har været ansat i en regnskabs/økonomifunktion, mener 67 %, at kvaliteten er høj, mens 27% er neutrale, og kun 4 respondenter har svaret, at kvaliteten er lav. Ved et kig på de rene respondenter i denne erhvervsgruppe ses det, at nogenlunde samme fordeling gør sig gældende, hvorfor regnskabs- og økonomiansatte kun i en lille grad påvirkes af andre erhverv. I undersøgelsen fra 1999 spurgte man ikke denne gruppe. Hvis en egentlig sammenligning skal finde sted, vil det være mest relevant at sammenligne denne gruppe med revisorerne, da den uddannelsesmæssige baggrund er mest ens for de to grupper. Gruppen er ikke ligeså positiv som revisorerne, hvilket kan skyldes, at de trods alt ikke er

en del af revisorprofessionen, hvorfor regnskabs/økonomiansatte vil være mere skeptiske og dermed knap så positive.

Respondenterne i gruppen af ansatte i en bank eller et realkreditinstitut er overvejende af den mening, at kvaliteten er høj eller neutral. To respondenter mener, at kvaliteten er lav. De rene respondenter i denne erhvervsgruppe er dog primært neutrale, hvorfor det tyder på, at der er en tendens til, at påvirkningen fra andre erhverv giver et mere positivt syn på kvaliteten i revisionsbranchen. Ved en sammenligning med undersøgelsen fra 1999, ses det at samme fordeling for kreditgiverne gør sig gældende. Den tætte relation, som denne gruppe har til revisorerne, har altså en positiv betydning for deres mening om kvaliteten.

3.2.4 Betydningen af regnskabslæsning

Jeg vil nu undersøge, om det har en betydning, at respondenter har læst et regnskab. Jeg forestiller mig, at det, at respondenterne har læst et regnskab, gør, at de ved mere om kvaliteten i branchen, da de har set det produkt som branchen leverer.

I tabel 3 ses det, at i alt 154 af mine respondenter har læst et regnskab, hvilket er mange ud af den samlede population på 218 respondenter. Respondenterne der har læst et regnskab, har et mere nuanceret billede af, hvordan de mener, kvaliteten er i branchen. "Ja"-respondenterne er således fordelt på alle svarmuligheder, dog mener flertallet på 53 %, at kvaliteten er høj. De respondenter, der har svaret "Nej" til at have læst et regnskab, er enige om at være neutrale. De ved altså ikke rigtig, om den er høj eller lav, eller også den bare er lige som den skal være. Kendskabet til revisor og hans ydelser er dermed afgørende for, hvilken mening respondenterne har til kvaliteten i branchen.

Tabel 3	Hvad mener du generelt om kvaliteten i revisionsbranchen?										Total	
	Meget høj		Høj		Neutral		Lav		Meget lav			
Har læst et regnskab	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja	2	1	82	53	63	42	5	3	2	1	154	71
Nej	3	5	19	30	42	66	0	0	0	0	64	29
Total	5	2	101	46	105	49	5	2	2	1	218	100
Læst regnskab i forbindelse med:												
Investeringer	0	0	24	60	14	35	2	5	0	0	40	11
Arbejde*	2	2	61	57	39	37	4	3	1	1	107	29
Egen virksomhed	0	0	19	54	15	43	1	3	0	0	35	10
Interesse*	1	1	38	55	29	42	1	1	1	1	70	19
Uddannelse	1	1	56	59	32	34	4	4	2	2	95	26
Bestyrelsesarbejde*	0	0	8	57	5	36	1	7	0	0	14	4
Bolig*	0	0	2	40	3	60	0	0	0	0	5	1
Total	4	1	208	57	137	38	13	4	4	1	366	100

*Disse grupper består (også) af besvarelser fra kategorien "Andet"

Da det betyder noget, om man har læst et regnskab, vil jeg nu undersøge, om det betyder noget, i hvilken sammenhæng man har læst regnskabet.

Ovenfor i tabel 3 vises respondenternes svar på, hvad de generelt mener om kvaliteten i branchen, fordelt på i hvilken forbindelse de har læst et regnskab. Det skal nævnes, at respondenterne kan være repræsen-

ret flere steder, da de kan have læst et regnskab i flere henseender. Det er dog ikke noget, som jeg vil behandle yderligere, da mit udgangspunkt var at undersøge, om det, bare at have læst ét regnskab, har en betydning for respondenternes mening om kvaliteten i branchen, hvorfor jeg ikke undersøger, om det, at have læst et regnskab i flere forskellige henseender, har en påvirkning.

Det ses i tabel 3, at 60 % af de respondenter, der har læst regnskaber i forbindelse med investeringer, mener at kvaliteten er høj. Størstedelen af resten af respondenterne i denne gruppe er neutrale i deres mening om kvaliteten i branchen. Til sammenligning så jeg i Tabel 2, at aktionærerne fordelte sig på nogenlunde samme måde. 56% af aktionær-responsenterne mente at, kvaliteten er meget høj eller høj, mens 40% af samme gruppe var neutrale, og kun 3% mener at kvaliteten var lav.

De respondenter, der har læst et regnskab i forbindelse med et arbejde, er mere differentierede i deres mening om kvaliteten i revisionsbranchen. 59% af respondentmassen mener, at kvaliteten er meget høj eller høj, 37% af respondentmassen er neutrale, og i alt 5 respondenter mener, at kvaliteten er lav eller meget lav. Denne gruppe indeholder sandsynligvis respondenterne, som er ansat i regnskab/økonomifunktioner, bank eller realkredit, men også revisorerne. Den differentierede holdning blandt denne gruppe af regnskabslæsere, ser jeg som et tegn på, at disse respondenter er stødt på både godt og dårligt udført arbejde fra revisors side, hvilket de har taget aktivt stilling til, hvorfor nogle af respondenterne er meget positive og nogle er meget negative.

Respondenterne, der har læst et regnskab i forbindelse med deres egen virksomhed, er overordnet set positive, da 54% af denne gruppe mener, at kvaliteten er høj. 43% af respondenterne i denne gruppe er neutrale i deres mening om kvaliteten i branchen, og kun en enkelt respondent mener at kvaliteten er lav. Respondenter der har læst regnskaber i forbindelse med egen virksomhed, har højst sandsynligt læst deres eget regnskab, men kan også have læst andre virksomheders regnskaber, eksempelvis i forbindelse med undersøgelse af samarbejdspartnere eller andet. Grundet mine indledende overvejelser omkring undersøgelsen fra 1999 kontra min egen undersøgelse, forestillede jeg mig, at virksomhedsejere ville være overordnet positive over for kvaliteten i branchen, herunder revisors arbejde, hvorfor udfaldet af deres besvarelser bekræfter mine forventninger.

De respondenter, der har læst et regnskab i forbindelse med interesse, er overordnet set enige i, at kvaliteten er høj, da 55% har svaret dette. 42% har tilkendegivet at være neutrale, mens 3 respondenter har fordelt sig over svarmulighederne meget høj, lav og meget lav. Det at have læst et regnskab i forbindelse med interesse kan være foregået i mange henseender, hvorfor det kan være svært at generalisere disse besvarelser. Det er interessant, at der er nogle yderligtgående meninger i denne gruppe, da jeg ikke forestillede mig, at denne gruppe ville have den store holdning til revisorbranchen som helhed.

Respondentgruppen, som har læst regnskaber i forbindelse med deres uddannelse, er den gruppe, der er mest differentierede i deres holdning til kvaliteten i branchen. 59% af denne gruppe mener, at kvaliteten er høj, mens 34% er neutrale. Selvom dette er den mest differentierede gruppe, så er det et fåtal ud af den samlede population, som ligger i de yderlige valg. Det skal dog bemærkes, at det er denne gruppe, hvor flest mener, at kvaliteten er lav eller meget lav.

De respondenter, der repræsenterer gruppen, der har læst et regnskab i forbindelse med bestyrelsesarbejde er meget lille, hvorfor andre tendenser kunne have vist sig, ved flere respondenter i gruppen. Som udgangspunkt, skulle denne gruppe indeholde de samme respondenter, som i erhvervsgruppen "Bestyrelsesmedlemmer", men kun 14 respondenter, mod 75 respondenter i tabel 2, har svaret, at de har læst et regn-

skab i forbindelse med bestyrelsesarbejde. Der må derfor enten være meget få bestyrelsesmedlemmer, der har læst et regnskab, eller også har bestyrelsesmedlemmerne bare svaret, at de har læst et regnskab i forbindelse med deres arbejde. Denne betragtning passer meget godt på besvarelserne under gruppen arbejde, som er behandlet ovenfor. Ud fra besvarelserne i feltet "Andet", som danner denne gruppe, så står det klart, at der primært er tale om bestyrelsesarbejde i fritiden, hvorfor denne gruppe bør sammenlignes med dem, der har læst regnskab i forbindelse med interesse, hvilket fordelingen af besvarelser, også stemmer rigtig godt overens med.

Respondenterne, der har læst et regnskab i forbindelse med bolig, er også meget få, hvorfor egentlige konklusioner vil være i overkanten. Gruppen adskiller sig dog ikke fra de andre grupper, hvorfor det bør nævnes, at det at læse regnskaber ved boligkøb eller lign. ikke umiddelbart påvirker respondenternes mening om kvaliteten i revisionsbranchen som helhed.

3.3 Sammenfatning – kvaliteten i branchen som helhed

Samlet set ses det, at revisorerne er den gruppe, der er mest positive over for kvaliteten. Af de respondenter, der har en nær relation til en revisor, har det en betydning, hvor nær relationen er. Jo tættere relation, des mere positiv er respondenterne over for kvaliteten i branchen. Ved en minimal eller ingen relation, ses der at være en anden påvirkning. Disse grupper er de mest differentierede af alle, men også dem hvor flest er neutrale i deres mening om kvaliteten.

Alle grupper af erhvervsmæssige relationer er overvejende positive eller neutrale. Der er således ingen af grupperne, som slår igennem og er af en signifikant anden mening end de andre erhvervsgrupper.

Sidst har det en signifikant betydning, at respondenterne har læst et regnskab for deres mening om kvaliteten i branchen. Regnskabslæserne er således mere positive end de respondenter, der ikke har læst et regnskab. I hvilken forbindelse, respondenterne har læst et regnskab, er ikke afgørende for, om de mener, at kvaliteten er høj eller neutral, men overordnet set er alle grupper enige om, at kvaliteten er høj.

Den personlige relation er den mest udslagsgivende, mens kendskabet til branchen, i form af en erhvervsmæssig relation eller regnskabslæsning, også giver meningen om kvaliteten i branchen et nøk op.

3.4 Har kvaliteten ændret sig?

Der har de seneste år været en række konkurser og bedragerisager, som har trukket opsigtsvækkende overskrifter og i flere tilfælde sat spørgsmålstejn ved kvaliteten af revisors arbejde.

Med det næste spørgsmål i undersøgelsen, vil jeg undersøge om offentligheden mener, at kvaliteten har ændret sig over de seneste år. Set i lyset af mediernes omtale af revisor samt FSR's 17 forslag⁸ for at højne kvaliteten, kunne jeg fristes til at tro, at mine respondenter ville mene, at kvaliteten har ændret sig. Men med tanke på 1999-undersøgelsens resultater så trækker mine forventninger mere i retning af, at der vil være en tendens til, at flest mener at kvaliteten er uændret.

Spørgsmål nr. 62 er formuleret:

"Mener du generelt, at kvaliteten i revisionsbranchen har ændret sig over de seneste år?"

⁸ Styrket kvalitet i revisorbranchen – 17 forslag til bedre kvalitet.

Ved besvarelsen af spørgsmålet ønsker jeg at teste, om mine respondenter mener, at kvaliteten har ændret sig over de seneste år. Den brede befolkning, som jeg undersøger, forestiller jeg mig, har en tendens til at blive påvirket af mediernes fremstilling af revisors rolle i bedragerisager, hvorfor det bliver interessant at undersøge, om mine respondenter er mere letpåvirkelige end respondenterne i 1999-undersøgelsen.

Nedenfor ses det i totalrækken at 19 % af alle respondenterne, mener at kvaliteten er forbedret. 8 % mener at kvaliteten er forværret. 15 % af respondenterne mener ikke at kvaliteten har ændret sig, og hele 58 % ikke ved om kvaliteten har ændret sig. Det er overraskende at næsten 1/5 del af respondenterne mener, at kvaliteten er forbedret, da man kunne frygte, at respondenterne mente det modsatte, med sager som IT Factory og Tønder Bank i tankerne. Det kan dog også være et udtryk for, at respondenterne mener, at kvaliteten er forbedret, da der er øget fokus på dette emne. Ydermere ved en stor del af respondenterne ikke, om de mener, at kvaliteten har ændret sig, hvilket kan være et udtryk for, at det reelt ikke er noget, de har taget stilling til, eller også at de ikke mener at vide noget om det. De 15 %, der mener at kvaliteten ikke har ændret sig, kan enten være positive eller negative, da det både kan være et udtryk for, at respondenterne mener, at det er lige så godt, eller skidt, som det hele tiden har været.

Den overordnede fordeling af mine respondents besvarelser kontra 1999-undersøgelsen er altså forholdsvis ens, dog med den modifikation at størstedelen af mine respondenter ikke ved, om kvaliteten har ændret sig. Til forskel fra 1999-undersøgelsen, har jeg givet svarmuligheden "ved ikke", da jeg ville se hvor mange der reelt havde en holdning til spørgsmålet, således at besvarelser placeret på tilfældige svar, er undgået. Det har dog den ulempe, at mine resultater ikke er 100% sammenlignelige med undersøgelsen fra 1999. De procentvise antal der har svaret, at kvaliteten er blevet bedre eller værre er dog nogenlunde de samme, hvorfor jeg kan have en ide om, at alle de respondenter, der i 1999-undersøgelsen svarede, at tilliden var uændret, reelt kunne have svaret "ved ikke" i min undersøgelse, da de reelt er indifferente.

3.4.1 Den personlige relation

Til at starte med vil jeg undersøge, om respondenternes personlige relation til en revisor har en påvirkning på deres mening om, hvorvidt kvaliteten har ændret sig.

I nedenstående tabel 4 har jeg krydstabuleret respondenternes udsagn om, hvorvidt kvaliteten er ændret, med hvilken personlig relation de har til en revisor.

Det er ikke overraskende, at 41 % af revisorerne mener, at kvaliteten er forbedret. Hele 31 % af revisorerne ved ikke selv, om kvaliteten har ændret sig. Dette er overraskende, da jeg forventede at revisorerne selv ville have en klar holdning til dette spørgsmål. En grund til, at de ikke ved det, kan være, at jeg spørger til branchen som helhed, og de ved jo ikke, om andre revisorer gør det værre eller bedre end dem selv.

Tabel 4	Mener du generelt, at kvaliteten i revisionsbranchen har ændret sig?								Total	
	Ja, forbedret		Ja, forværret		Nej		Ved ikke			
Relation	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Jeg er selv revisor	13	41	2	6	7	22	10	31	32	15
Nærmeste familie	4	13	2	7	6	20	18	60	30	14
Nærmeste vennekreds	8	14	7	12	8	14	34	60	57	25
Fjerne bekendtskabskreds	12	21	5	9	7	12	34	58	58	27
Ingen relation	3	7	2	5	5	12	31	76	41	19
Total	40	19	18	8	33	15	127	58	218	100

Det skal derudover bemærkes, at 22 % af revisorerne ikke mener at kvaliteten har ændret sig, hvilket, som før nævnt, kan være godt og skidt. 2 respondenter har svaret, at kvaliteten er forværret. Om det er selverkendelse, eller et udtryk for, at de mener, kvaliteten har været bedre, er svært at sige, men med tanke på FSR's forslag til øget kvalitet, må der også være revisorer, som mener, at der skal fokuseres mere på kvaliteten.

Af de respondenter, der har en revisor i deres nærmeste familie, ved 60 % ikke, om kvaliteten har ændret sig, mens 20 % mener, at den ikke har ændret sig. 4 respondenter mener, at kvaliteten er forbedret, og, ligesom for revisorerne selv, mener 2 respondenter, at kvaliteten er forværret. Det tyder derfor ikke på, at den tætte relation til en revisor betyder noget for, om disse respondenter har en holdning til, om kvaliteten i branchen har ændret sig, grundet den store andel der har svaret ved ikke.

For de respondenter, der har en revisor i deres nærmeste vennekreds eller fjerne bekendtskabskreds, gør nogenlunde samme fordeling sig gældende. Omkring 60% ved ikke, om kvaliteten har ændret sig. Hele 21 % af dem med en revisor i den fjerne bekendtskabskreds mener, at kvaliteten er forbedret, hvorimod de respondenter som har en revisor i deres nærmeste vennekreds er knap så positive, da der her er 14% som mener, at kvaliteten er forbedret. Jeg spurgte Carsten, hvorfor han mener at kvaliteten er forbedret; *"Som jeg forstår det, er der til stadighed større krav fra myndighederne, eksempelvis certificering, hvis man vil godkendes til at revidere finansielle virksomheder. Dette øgede fokus tvinger firmaerne til at være skarpe, og virker dermed disciplinerende."* Carsten har et fjernt bekendtskab til en revisor, hvorfor han ikke som udgangspunkt burde have et så indgående kendskab til revisorer og deres arbejde, men da han grundet sit arbejde har et stort kendskab til revisionsbranchen, er hans svar mere kvalificerede, end man kunne have håbet på.

Respondenterne uden relation til en revisor har generelt ingen holdning til, om kvaliteten har ændret sig, eftersom 76 % har svaret, at de ikke ved, om kvaliteten har ændret sig. 12 % af respondenterne har svaret, at kvaliteten ikke har ændret sig. 3 respondenter mener, at kvaliteten er forbedret, og 2 respondenter mener, at den er forværret, så som før nævnt har denne gruppe generelt ikke har en udpræget mening om, hvorvidt kvaliteten har ændret sig.

3.4.2 Den erhvervsmæssige relation

Det undersøges nu, hvordan de forskellige erhvervsgrupper, forholder sig til en ændring i kvaliteten i branchen. Det skal igen bemærkes, at respondenterne havde mulighed for at vælge alle de grupper af erhvervsmæssige relationer, som de passer ind i, hvorfor jeg under behandlingen af de samlede besvarelser i totalkolonnen, benævner respondenterne for respondentmassen, da nogle respondents mening tæller med flere gange.

Af de respondenter, der er eller har været medlem af en bestyrelse, ved næsten 50% ikke, om de mener at kvaliteten har ændret sig. 19% af bestyrelsesmedlemmerne mener ikke, at kvaliteten har ændret sig, og 12% mener, at kvaliteten er forværret. 21% mener, at kvaliteten er forbedret. Af de rene bestyrelsesmedlem-responsdenter er det hele 65%, som ikke ved, om kvaliteten har ændret sig.

Tabel 5	Mener du generelt, at kvaliteten i revisionsbranchen har ændret sig?								Total	
	Ja, forbedret		Ja, forværret		Nej		Ved ikke			
Er, eller har været:	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Medlem af en bestyrelse	16	21	9	12	14	19	36	48	75	25
	(4)	(15)	(2)	(8)	(3)	(12)	(17)	(65)	(26)	(34)
Direktør	7	24	3	10	8	28	11	38	29	10
	(0)	(0)	(0)	(0)	(2)	(67)	(1)	(33)	(3)	(4)
Journalist	2	33	0	0	2	33	2	33	6	2
	(0)	(0)	(0)	(0)	(1)	(100)	(0)	(0)	(1)	(1)
Aktionær	22	24	13	14	17	18	40	44	92	32
	(5)	(21)	(0)	(0)	(3)	(13)	(16)	(66)	(24)	(32)
Ansæt i en regnskabs/økonomifunktion	18	29	9	14	12	19	24	38	63	21
	(3)	(20)	(0)	(0)	(2)	(13)	(10)	(67)	(15)	(20)
Ansæt i en bank eller et realkreditinsti- tut	10	33	5	17	3	10	12	40	30	10
	(0)	(0)	(0)	(0)	(1)	(14)	(6)	(86)	(7)	(9)
Total	75	25	39	13	56	19	125	42	295	100
	(12)	(16)	(2)	(3)	(12)	(16)	(50)	(65)	(76)	(100)

15% mener, at kvaliteten er forbedret, og 8% af de rene bestyrelsesmedlemmer mener, at kvaliteten er forværret. Sidst mener 12% af de respondenter, der kun er påvirket, af at være eller have været bestyrelsesmedlem, at kvaliteten ikke har ændret sig. Det er altså nogenlunde samme fordeling, som viser sig, om respondenter kun er påvirket af det, at han har været medlem af en bestyrelse, eller om han også er påvirket fra andre erhvervsmæssige relationer. Dog er de rene respondenter mere usikre på deres mening, hvorfor det kan konkluderes, at bestyrelsesmedlemmernes mening stiger, når de er påvirket af andre input. Flest af de respondenter med en mening om emnet mener altså, at kvaliteten er forbedret. Ved en sammenligning med 1999-undersøgelsen, er den mest oplagte gruppe at sammenligne med er virksomhedslederne. Virksomhedslederne var i 1999-undersøgelsen de mindst positive, og tredje mest positive sammenlignet med de andre grupper, hvilket er nøjagtig samme fordeling, som gør sig gældende i min undersøgelse for bestyrelsesmedlemmerne.

I gruppen af respondenterne, som er eller har været direktør, er der 38% som ikke ved, om de mener at kvaliteten har ændret sig. 28% af respondenterne i denne gruppe mener ikke, at kvaliteten har ændret sig. Sidst mener 24%, at kvaliteten er forbedret, mens 10% mener, at den er forværret. Tendensen for denne gruppe af respondenter er således, at størstedelen har en holdning til kvaliteten. Mine respondenter i denne gruppe, sammenlignet med de andre grupper, er mere positive, end virksomhedslederne var i 1999-undersøgelsen. Hvorfor direktørerne er mere positive end i 1999, kan skyldes, at de har set en positiv udvikling efter, at der er kommet fokus på kvaliteten.

De 6 journalister er ligeligt fordelt mellem, at kvaliteten er forbedret, uændret, eller, at de ikke ved, om kvaliteten har ændret sig. Gruppen er meget lille, hvorfor resultatet meget vel kunne have set meget anderledes ud, hvorfor det kan være svært at konkludere, at denne gruppe mener noget mere end andet.

24% af aktionærerne mener, at kvaliteten er forbedret, 14% mener, at den er forværret, og 18% af denne gruppe mener, at kvaliteten er uændret. Sidst ved 44% af gruppen ikke om kvaliteten har ændret sig. For de respondenter, der kun er en del af aktionærgruppen og ingen af de andre erhvervsgrupper, viser der sig et

noget anderledes billede. Hele 66% ved ikke om kvaliteten har ændret sig, 21% mener at den er forbedret, og 13% mener at kvaliteten er uændret. Det ses altså tydeligt for denne gruppe at de respondenter, der også påvirkes fra andre erhverv, har en klarere holdning til en ændret kvalitet. Aktionærerne har altså en klarere og mere differentieret holdning til en ændring i kvaliteten. Jeg så tidligere i tabel 2, at aktionærerne var mere positive end i undersøgelsen fra 1999. Dette er godt i tråd med, at mange af aktionærerne mener at kvaliteten er forbedret.

Ansatte i en regnskabs/økonomifunktion er fordelt således, at 38% ikke ved, om kvaliteten har ændret sig. 19% af gruppen mener, at kvaliteten er uændret, mens 14% mener, at kvaliteten er forværret, og sidst mener 29%, at kvaliteten er forbedret. Af de respondenter, der ud af alle mine definerede erhvervsgrupper, kun har tilkendegivet at være en del af denne erhvervsgruppe, der ved størstedelen (67%) ikke om kvaliteten har ændret sig, 20% mener, at den er forbedret, og 13% mener, at den er uændret. Ingen mener, at kvaliteten er forværret. Der er altså ligesom for aktionærerne, at det har en betydning, at de påvirkes andre steder fra. De har en klarere og mere differentieret holdning, og er af en negativ holdning over for kvaliteten, hvilket de rene respondenter ikke er.

Gruppen af respondenter, der er eller har været ansat i en bank eller realkreditinstitut, er den gruppe, hvor flest respondenter mener, at kvaliteten har ændret sig. 33% af respondenterne mener, at kvaliteten er forbedret, mens 17% mener, at den er forværret. Det er altså den gruppe, hvor der procentuelt er flest i både den gruppe, der mener, at kvaliteten er forbedret og forværret. 10% af gruppen mener, at kvaliteten er uændret, og sidst er der 40%, som ikke ved, om kvaliteten har ændret sig. Det er interessant, at det netop er denne gruppe, som har den klareste holdning, da netop banker og realkreditinstitutter har været en stor del af de seneste skandalesager med konkurser og senere væsentlig stramning inden for området mht. revisors kvalifikationer. Det er også denne gruppe, hvor færrest mener, at kvaliteten er uændret, hvilket peger i retning af, at denne gruppe rent faktisk har oplevet en betydelig ændring i kvaliteten. Det er dog også den gruppe, hvor procentuelt flest mener, at kvaliteten er forværret. Dette kan være udtryk for meningen om branchen, grundet alle de sager, der har været, hvor revisor er blevet hængt ud. Til sammenligning var kreditgiverne i 1999-undersøgelsen også de mest positive, hvilket betyder, at denne gruppe generelt er positive, og måske også har set, at situationen har været værre.

3.4.3 Regnskabslæsningens betydning

Det ses i tabel 6, at størstedelen af alle respondenterne ikke ved, om de mener, at kvaliteten har ændret sig. 50 % af de respondenter, der har læst et regnskab har svaret "Ved ikke". 78 % af de respondenter, der ikke har læst et regnskab, har svaret "Ved ikke". Det betyder altså noget, om respondenterne har læst et regnskab, for om de har en holdning til, om kvaliteten i branchen har ændret sig. Jeg vil derfor undersøge, hvilke regnskaber respondenterne har læst.

Tabel 6	Mener du generelt, at kvaliteten i revisionsbranchen har ændret sig?								Total	
	Ja, forbedret		Ja, forværret		Nej		Ved ikke			
Læst et regnskab	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja	34	22	17	11	26	17	77	50	154	71
Nej	6	9	1	2	7	11	50	78	64	29
Total	40	18	18	8	33	15	127	59	218	100
I forbindelse med:										
Investeringer	14	35	5	13	9	23	12	30	40	11
Arbejde*	30	28	12	11	23	21	42	40	107	29
Egen virksomhed	11	31	5	14	6	17	13	37	35	10
Interesse*	19	27	6	9	8	11	37	53	70	19
Uddannelse	25	26	13	14	13	14	44	46	95	26
Bestyrelsesarbejde*	1	7	3	21	4	29	6	43	14	4
Bolig*	0	0	0	0	0	0	5	100	5	1
Total	100	27	44	12	63	17	159	44	366	100

De respondenter, der har læst et regnskab i forbindelse med investeringer er de mest positive, da 35 % mener, at kvaliteten har ændret sig til det bedre, 23 % af investorerne mener slet ikke, at den har ændret sig, og 13 % mener, at den er forværret. Sidst har 30 % svaret, at de ikke ved, om kvaliteten har ændret sig. Det er således den eneste gruppe, hvor der ikke er procentuelt flest, som har svaret, at de ikke ved, om kvaliteten har ændret sig. Det er interessant, at det netop er denne gruppe, som er de mest positive, da det netop er en af de grupper, som revisors påtegning specifikt henvender sig til, hvorfor de reelt må have set en forbedring i forhold til tidligere.

Gruppen af respondenter, der har læst et regnskab i forbindelse med egen virksomhed, er også meget positive, da hele 31 % mener, at kvaliteten er forbedret. 14% har svaret, at kvaliteten er forværret, mens 17% mener, at kvaliteten er uændret. At en så stor del er positive, mener jeg er en tilkendegivelse af, at revisors reelle kunder også mener, at kvaliteten er forbedret. Dog er der også nogle, som tydeligt mener, at det kunne være bedre, hvilket FSR's 17 forslag forhåbentligt vil hjælpe på.

Den mest negative respondentgruppe er dem, der har læst et regnskab i forbindelse med bestyrelsesarbejde. Her har hele 21% svaret at kvaliteten er forværret, mens der kun er en enkelt respondent, der mener, at kvaliteten er forbedret.

3.5 Sammenfatning –har kvaliteten ændret sig?

Det er tydeligt, at jo fjernere relation respondenterne har til en revisor, jo mindre holdning har de til, om kvaliteten har ændret sig, hvilket også giver god mening, da de må antages at vide mindre om revisor, og hvad kvalitet betyder i branchen. Antallet af respondenter, der har svaret "Nej" til, om kvaliteten har ændret sig, er procentuelt stigende, alt efter hvor tæt en relation de har til en revisor. Derudover er der en svag tendens til, at en tæt relation betyder, at respondenterne mener, at kvaliteten er forbedret. Da der kun er tale om svage tendenser, kan det overordnet konkluderes, at der er en tendens til, at relationen ikke i sig selv er afgørende for, hvordan respondenterne mener, at kvaliteten har ændret sig, men mere om de har en holdning til det.

Den erhvervsmæssige relation ses at have en mindre betydning for, om respondenterne har en holdning til, om kvaliteten har ændret sig. Derudover er ansatte i regnskabs eller bankfunktioner den gruppe, hvor procentuelt flest mener, at kvaliteten er ændret til det bedre, som det også var tilfældet i 1999-undersøgelsen. Gruppen af direktører er den gruppe hvor procentuelt flest mener, at kvaliteten er uændret, som det også var tilfældet for virksomhedslederne i 1999-undersøgelsen. Det ses altså overordnet, at den erhvervsmæssige relation og dermed kendskabet til revisor, har en betydning for, om respondenterne mener, at kvaliteten har ændret sig.

Som tidligere bemærket har det en betydning for respondenternes mening, at de har læst et regnskab. Størstedelen af dem, der ikke har læst et regnskab, har ganske enkelt ikke en holdning til spørgsmålet. De respondenter, der har læst et regnskab, er overvejende af den holdning, at kvaliteten er forbedret. I hvilken forbindelse, regnskabet er læst, har en lille betydning for, om respondenterne mener, at kvaliteten er ændret og i hvilken retning.

Det kan derfor konkluderes, at møder med revisor i forskellige situationer, har en betydning for, om respondenterne mener, at der er sket en ændring i kvaliteten i branchen.

3.6 Er størrelsen af den virksomhed der reviderer afgørende?

3.6.1 Revisorbranchens sammensætning

Revisorbranchen består, af et væld af konkurrerende virksomheder i forskellige størrelser. Det er derfor interessant at undersøge, om der er forskel i respondenternes mening om kvaliteten baseret på revisionsvirksomhedens størrelse.

For at undersøge, om der er forskel på kvaliteten i branchen efter hvilken virksomhed der reviderer, har jeg spurgt respondenterne om følgende:

”I hvilken størrelse revisionsvirksomhed mener du, at kvaliteten er højst?”

Af mine svardata fremgår det, at flest af mine respondenter mener, at kvaliteten er højst i de store revisionsvirksomheder (30%), dog har 26% af mine respondenter svaret, at de mellemstore revisionsvirksomheder har højst kvalitet. Faktisk er det kun de små virksomheder og enkeltmandsvirksomhederne, der adskiller sig væsentligt, hvor hhv. 13 og 1% af respondenterne mener, at kvaliteten er størst. De to øvrige svarmuligheder ligger nogenlunde ens. 15% mener ikke, at der er forskel ud fra virksomhedsstørrelse, og 14% ved ikke, hvor kvaliteten er højst. Det er interessant, at 15 % af mine respondenter mener, at der ikke er nogen forskel i kvaliteten, hvilket man kunne have håbet på, at flere havde svaret, da der som udgangspunkt ikke bør være den store forskel, da alle revisionsvirksomheder skal leve op til de samme krav.

3.6.2 Den personlige relation

Det er interessant at få belyst, om respondenternes personlige relation til en revisor har en betydning for, i hvilken virksomhedsstørrelse respondenterne mener, at kvaliteten er højst.

I nedenstående tabel er respondenternes relation sat over for, i hvilken revisionsvirksomhed de mener, at kvaliteten er højst.

Tabel 7	I hvilken størrelse revisionsvirksomhed mener du, at kvaliteten er højst?												Total	
	Enkeltmand		Lille		Mellemstor		Stor		Ingen forskel		Ved ikke			
Relation	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Jeg er selv revisor	0	0	2	6	5	15	22	67	3	9	0	0	32	15
Nærmeste familie	1	3	4	13	11	37	5	17	6	20	3	10	30	13
Nærmeste vennekreds	0	0	7	12	17	30	16	28	7	12	10	18	57	26
Fjerne bekendtskabskreds	1	1	7	12	15	26	18	31	10	17	7	12	58	27
Ingen relation	1	2	9	22	9	22	5	12	6	15	11	27	41	19
Total	3	1	29	13	57	26	66	30	32	15	31	14	218	100

Det ses, at revisorerne er mest bevidste om, hvor de mener, at kvaliteten er højst. 67 % af revisorerne har således svaret, at det er i de store revisionsvirksomheder. Ingen har svaret, at de ikke ved det, hvilket viser, at de her har en klarere holdning, end ved om kvaliteten har ændret sig (se tabel 4), hvor næsten en tredjedel af revisorerne svarede, at de ikke vidste, om kvaliteten har ændret sig..

Gruppen af respondenter med en revisor i den nærmeste familie er af den mening, at kvaliteten er højst i de mellemstore revisionsvirksomheder. En femtedel af denne gruppe mener, at der ikke er forskel i kvaliteten, hvilket er den højeste procentuelle andel af alle grupper, som mener dette. Det er interessant, at denne gruppe svarer sådan, da jeg havde en formodning om, at den nærmeste familie ville være meget påvirket af revisorerne mening. Nikolaj, som mener, at der ikke er en forskel, begrundet sit svar med: *”Det handler mere om hvem den enkelte revisor er, end hvor han er ansat, om man er ansat det ene eller andet sted er ikke af betydning, der er gode og dårlige revisorer ansat alle steder, hvorfor kvaliteten må være ens sådan overordnet set”*.

Respondenterne med en revisor i deres nærmeste vennekreds mener, at kvaliteten er højst i de mellemstore, stærkt efterfulgt af de store revisionshuse. Respondenterne med en revisor i den fjerne bekendtskabskreds mener, at det er de store revisionsvirksomheder, der har højst kvalitet, og næsten ligeså mange i denne gruppe mener, at det er de mellemstore, der har højst kvalitet.

Sidst kan jeg se, at det, at respondenterne ingen relation har til en revisor, betyder, at de ikke har en holdning til, i hvilken størrelse revisionsvirksomhed, de mener, at kvaliteten er højst. Hvis jeg ser bort fra dem, der ikke ved, hvad de mener, så mener de resterende, at en lille eller mellemstor revisionsvirksomhed har højst kvalitet. Det er den eneste respondentgruppe, hvor en procentvis stor andel af respondenterne svarer, at kvaliteten er højst i en lille revisionsvirksomhed.

3.6.2.1 Den erhvervsmæssige relation

Jeg har nu undersøgt, om den personlige relation havde en betydning for, hvilken størrelse revisionsvirksomhed respondenterne finder at kvaliteten er størst. Tendensen var, at revisorerne havde en anden holdning, end de resterende respondenter. Det er derfor interessant at undersøge, om den erhvervsmæssige relation har en betydning, da det måske er derfra, respondenterne har dannet deres mening om kvaliteten i de enkelte revisionsvirksomheder.

Tabel 8	I hvilken størrelse revisionsvirksomhed mener du , at kvaliteten er højst?												Total	
	Enkeltmand		Lille		Mellemstor		Stor		Ingen forskel		Ved ikke			
Er, eller har været:	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Medlem af en bestyrelse	2	3	13	17	23	31	20	27	9	12	8	10	75	25
	(1)	(4)	(9)	(35)	(7)	(27)	(3)	(11)	(3)	(11)	(3)	(11)	(26)	(34)
Direktør	0	0	6	21	9	31	4	14	6	21	4	13	29	10
	(0)	(0)	(0)	(0)	(1)	(33)	(0)	(0)	(1)	(33)	(1)	(33)	(3)	(4)
Journalist	0	0	2	33	1	17	0	0	2	33	1	17	6	2
	(0)	(0)	(0)	(0)	(1)	(100)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(1)	(1)
Aktionær	1	1	12	13	25	27	28	30	13	14	13	14	92	32
	(0)	(0)	(1)	(4)	(8)	(33)	(6)	(25)	(4)	(17)	(5)	(21)	(24)	(32)
Ansæt i en regn- skabs/økonomifunktion	1	2	5	8	16	25	25	40	11	17	5	8	63	21
	(0)	(0)	(1)	(7)	(5)	(33)	(6)	(40)	(2)	(13)	(1)	(7)	(15)	(20)
Ansæt i en bank eller et real- kreditinstitut	0	0	3	10	8	27	12	40	3	10	4	13	30	10
	(0)	(0)	(1)	(14)	(3)	(43)	(2)	(29)	(1)	(14)	(0)	(0)	(7)	(9)
Total	4	1	41	14	82	28	89	30	44	15	35	12	295	100
	(1)	(13)	(12)	(16)	(25)	(33)	(17)	(22)	(11)	(14)	(10)	(13)	(76)	(100)

Overordnet ses det, at den samlede respondentmasse mener, at kvaliteten er højst i de store revisionsvirksomheder. Tilliden til kvaliteten i revisionsvirksomhederne er faldende efter, hvor store de er, således mener kun 1% af respondentmassen, at kvaliteten er højst i enkeltmandsvirksomhederne. 15% af respondentmassen mener ikke, at der er en forskel, mens 12% ikke ved, hvor kvaliteten er højst.

Respondenterne, der er eller har været medlem af en bestyrelse, mener, at det er de mellemstore revisionshuse, hvor kvaliteten er højst, dernæst de store revisionshuse. Det er interessant, at de vælger de mellemstore, da man kunne have en forventning om, at bestyrelsesmedlemmer primært er stødt på revisorer fra de store revisionshuse, og i færre tilfælde de mellemstore. De må derfor have haft en bedre oplevelse af kvaliteten i de mellemstore revisionshuse, end i de store revisionshuse. De rene bestyrelsesmedlemmer er af en lidt anden holdning, da der her er procentuelt flest der mener, at det er i de små revisionshuse, hvor kvaliteten er højst, og det er nogenlunde samme procentdel, som ved det fulde antal af respondenter, som mener, at det er i en mellemstor virksomhed at kvaliteten er højst, og kun 11% af de rene respondenter, der mener, at det er i en stor revisionsvirksomhed, at kvaliteten er højst. Der er altså forskel, på om man som respondent er påvirket andre steder fra, som det også tidligere er konkluderet.

Direktørerne er enige med bestyrelsesmedlemmerne om, at det er de mellemstore revisionshuse, der leverer den højeste kvalitet, mens 21% mener, at det er et lille revisionshus, som leverer den højeste kvalitet. Dette er interessant og kan betyde flere ting. F.eks. at direktørerne har haft dårlige oplevelser med de store revisionshuse, da relationen mellem revisor og kunden i disse tilfælde er mere fjern, end ved et lille revisionshus, som lever af at have en tættere relation til kunden, hvorfor kunden oplever, at der er et større fokus og ikke kun et anerkendt navn på regnskabet. 21% af direktørerne mener ikke, at der er en forskel på kvaliteten ift. størrelsen af revisionsfirmaet, hvilket egentlig også bør være tilfældet, hvilket er en betragtning, som de kan have svaret ud fra, men hvilket også kan være deres reelle mening.

Ved journalisterne bemærkes det, at de tre respondenter, som rent faktisk har valgt en virksomhedsstørrelse, har valgt den lille og den mellemstore. De få journalister, der er med, har således ikke størst tiltro til

de store revisionsvirksomheder, hvilket også afspejles i, at journalisterne er de første til at skrive om, hvis revisorer fra de store revisionsvirksomheder ikke udfører deres arbejde ordentligt.

Aktionærerne mener, at det er i de store revisionshuse, at kvaliteten er højst, dernæst har de størst tiltro til de mellemstore revisionshuse. Det er ikke overraskende, at aktionærerne har denne mening, da de virksomheder, som aktionærerne investerer i, i de fleste tilfælde har en revisor hos et stort eller mellemstort revisionshus, hvorfor de indirekte er blevet fortalt, at kvaliteten er størst her.

De respondenter, der er eller har været ansat i en regnskabs/økonomifunktion eller i en bank eller realkredit institut, er de respondenter, der er mest klare i deres mening. Hele 40% af begge disse grupper mener, at kvaliteten er højst i de store revisionshuse, og at kvaliteten er faldende med størrelsen på revisionsfirmaet. Det er således kun respondenterne, der repræsenterer disse to grupper, som i overvejende grad opfylder mine forventninger til hvor offentligheden, mener at kvaliteten er højst.

3.6.3 Regnskabslæsnings betydning

I nedenstående tabel er det faktum, om respondenter har læst et regnskab og i hvilken forbindelse, krydstabuleret med i hvilken størrelse revisionsvirksomhed, de mener, kvaliteten er højst. De respondenter, der ikke har læst et regnskab, er nogenlunde ligeligt fordelt mellem alle svarmuligheder, på nær enkeltmandsvirksomheder. Hos de respondenter, der har svaret, at de har læst et regnskab, har allerflest svaret, at kvaliteten er højst i en stor revisionsvirksomhed. Næst flest har svaret, at kvaliteten er højst i en mellemstor revisionsvirksomhed. Færre respondenter end hos ikke regnskabslæserne har svaret, at der ingen forskel er, eller at de ikke ved, hvor kvaliteten er højst. Det kan derfor konkluderes, at det, at respondenter har læst et regnskab, har en betydning for, hvor klar en holdning han har til, hvor kvaliteten er størst.

Det er derfor interessant at se, hvor fra regnskabslæserne påvirkes til at være mere klare i deres holdning til, hvor kvaliteten er størst. Det ses i tabel 9, at regnskabslæserne overordnet set er enige om, at det er i de store revisionshuse, at kvaliteten er højst. 37% af de samlede besvarelser fra regnskabslæserrespondentmassen er landet på "Stor". Tiltroen til kvaliteten er faldende i takt med størrelsen, og i en sådan grad at kun 2% af den samlede regnskabslæsermasse mener, at det er i enkeltmandsvirksomhederne, at kvaliteten er højst.

	I hvilken størrelse revisionsvirksomhed mener du , at kvaliteten er højst?												Total	
Tabel 9	Enkeltmand		Lille		Mellemstor		Stor		Ingen forskel		Ved ikke			
Læst regnskab?	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Nej	1	2	12	19	12	19	14	22	11	17	14	22	64	29
Ja	2	1	17	11	45	29	52	34	21	14	17	11	154	71
Total	3	1	29	13	57	26	66	30	32	15	31	14	218	100
I forbindelse med:														
Investeringer	1	3	5	13	8	20	18	45	5	13	3	8	40	11
Arbejde*	1	1	10	9	30	28	43	40	13	13	10	9	107	29
Egen virksomhed	1	3	6	17	10	29	11	31	6	17	1	3	35	10
Interesse*	2	3	9	13	18	26	22	31	13	19	6	9	70	19
Uddannelse	0	0	4	4	29	31	38	40	16	17	8	8	95	26
Bestyrelsesarbejde*	0	0	2	14	4	29	5	36	0	0	3	21	14	4
Bolig*	1	20	0	0	1	20	0	0	2	40	1	20	5	1
Total	6	2	36	10	100	27	137	37	55	15	32	9	366	100

Fordelingen af de andre regnskabslæseseres besvarelser er nogenlunde ens, hvorfor jeg ikke mener at kunne konkludere, at der er en særlig forskel på, hvor man synes, at kvaliteten er størst, ud fra hvor man får sin viden om regnskaber fra.

3.7 Sammenfatning –revisionsvirksomhed med højst kvalitet

Offentligheden som helhed mener, at der er forskel i kvaliteten ud fra virksomhedsstørrelse. Jo større, jo bedre. FSR's 17 forslag har fokus på at hjælpe de små revisionsvirksomheder, hvilket det også ser ud til at de har brug for, ud fra hvad offentligheden mener.

Revisorerne er ikke i tvivl om, at kvaliteten er højst i de store revisionshuse, mens de resterende respondenter overvejende mere hælder til, at kvaliteten er højst i de mellemstore revisionsvirksomheder. Sidst er dem uden relation lige så glade for de små revisionsvirksomheder som for de mellemstore. Den personlige relation har en betydning i spørgsmålet om, hvor kvaliteten er højst, men overraskende svarer de fleste, at den er størst i de mellemstore, hvorfor den personlige relation til en revisor ikke ses at have en indflydelse.

Ved de forskellige erhvervsgrupper er der delte meninger om, hvilke virksomheder der leverer højst kvalitet. Respondenter, som har selv har kendskab til regnskaber, ved, at de har arbejdet, eller arbejder i en regnskabsfunktion eller i en bank, mener, at kvaliteten er faldende lineært med størrelsen på virksomheden. De respondenter, som køber revisors ydelser, er mere positive over for de lidt mindre revisionsvirksomheder. Den erhvervsmæssige relation ses derfor at have en betydning.

Respondenter, der har læst et regnskab, er overvejende enige, om at kvaliteten er størst i de store revisionsvirksomheder. De respondenter, der ikke har læst et regnskab, er spredt mellem alle svarmuligheder. I hvilken forbindelse regnskabet er læst, har ingen betydning, da alle grupper mener, at kvaliteten er størst i de store revisionsvirksomheder.

3.8 Er der forskel på kvaliteten af revisionen efter virksomhedsstørrelse

Jeg har nu undersøgt, i hvilken revisionsvirksomhed respondenterne mener, at kvaliteten er højst. Da der ofte er en sammenhæng mellem størrelsen på revisionsvirksomheden og størrelsen på den reviderede virksomhed, er det interessant at undersøge, om respondenterne svarer blindt i den retning, eller har en anden holdning, som ikke indeholder den førnævnte sammenhæng.

Det ses i nedenstående tabel 10, at respondenterne samlet set er ret enige om, at kvaliteten er højst i revisionen af børsnoterede virksomheder, der er således 41% af respondenterne, der har valgt denne svarmulighed. Derudover mener 21% af respondenterne, at der ingen forskel er i kvaliteten, mens 17% ikke ved hvor kvaliteten er højst.

Tabel 10	Kvaliteten er højst i revisionen for:														Total	
	Børsnote- ret		Stor		Mellem		Lille		Enkelt- mand		Ingen forskел		Ved ikke			
Relation	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Jeg er selv revisor	16	50	2	6	3	9	1	3	0	0	9	26	1	3	32	15
Nærmeste familie	11	37	0	0	4	13	3	10	1	3	5	17	6	20	30	13
Nærmeste vennekreds	22	39	5	9	4	7	6	11	1	2	10	18	9	16	57	26
Fjerne bekendtskabskreds	29	50	3	5	5	9	1	2	0	0	11	19	9	16	58	27
Ingen relation	11	27	1	2	3	7	4	10	0	0	10	24	12	29	41	19
Total	89	41	11	5	19	9	15	7	2	1	45	21	37	17	218	100

3.8.1 Den personlige relation

Det ses i ovenstående tabel 10, at alle grupper er mere eller mindre enige om, at det er i revisionen af de børsnoterede virksomheder, at kvaliteten er højst. Mest markant er holdningen hos revisorerne selv og hos respondenterne med en revisor i den fjerne bekendtskabskreds, hvor hele 50% har svaret dette. Respondenterne i gruppen med en revisor i den nærmeste familie samt i den nærmeste vennekreds er også procentuelt nogenlunde ligeligt fordelt med et flertal, som synes at kvaliteten er højst i revisionen for børsnoterede virksomheder. Respondenterne uden en relation til en revisor er den eneste gruppe, hvor flertallet ikke har svaret, at kvaliteten af revisionen er højst i de børsnoterede virksomheder. Der er derimod flest, som har svaret, at de ikke ved, hvor kvaliteten er størst. Men af virksomhedsstørrelser har denne gruppe også valgt de børsnoterede virksomheder. Det kan altså foreløbigt konkluderes, at den personlige relation ikke har betydning for respondenternes mening om, i hvilken størrelse virksomhedsrevisionen har højst kvalitet, da alle er enige om, at kvaliteten af revisionen er størst for de børsnoterede virksomheder. Den eneste forskel der er, består i hvor klar en mening respondenterne har. Kategorierne, som næstflest har valgt, er også nogenlunde ens med den afvigelse, at respondenterne i de forskellige relations-grupper enten mener, at der ingen forskel er i kvaliteten, eller at de ikke ved, hvor kvaliteten er højst. Det er tydeligt, at revisorerne er den gruppe, som har den mest sikre holdning, da kun 3% af denne gruppe har svaret "Ved ikke". Derefter ses der intet entydigt mønster i besvarelsene, andet end at den gruppe, hvor procentuelt flest respondenter har svaret, at de ikke ved hvor kvaliteten er højst, er den gruppe, som ingen relation har til en revisor, hvilket også er forventet. Der er ingen entydig tendens til, at den personlige relation er afgørende for, i hvilke revisioner kvaliteten er størst, udover at meningen er mere klar for nogle grupper end andre. Til sammenligning, så jeg i tabel 7, at revisorerne var de mest udtalte i deres holdning om, at kvaliteten er størst i de store revisionshuse. De resterende relations-grupper var overbeviste om, at de mellemstore revisionsvirksomheder kan løfte opgaven at levere høj kvalitet, hvilket peger i retning af, at mine respondenter mener, at mellemstore revisionsvirksomheder sagtens kan løfte opgaven af at revidere børsnoterede virksomheder.

3.8.2 Den erhvervsmæssige relation

Siden at den personlige relation ikke ser ud til at have den store betydning for respondenternes mening om, hvor kvaliteten af revisionen er højst, vil jeg undersøge, om den erhvervsmæssige relation er afgørende.

I nedenstående tabel har jeg krydstabuleret de forskellige erhvervsmæssige relationer med, i hvilke størrelser af virksomheder respondenterne mener at kvaliteten er højst.

Tabel 11	Kvaliteten er højst i revisionen for:														Total	
	Børsnoteret		Stor		Mellem		Lille		Enkeltmand		Ingen forskel		Ved ikke			
Er, eller har været:	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Medlem af en bestyrelse	27	36	7	9	7	9	9	12	1	1	13	17	11	15	75	25
	(4)	(15)	(5)	(19)	(2)	(8)	(4)	(15)	(1)	(4)	(5)	(19)	(5)	(19)	(26)	(34)
Direktør	11	38	0	(0)	4	14	2	7	0	0	6	21	6	21	29	10
	(2)	(67)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(1)	(33)	(0)	(0)	(3)	(4)
Journalist	1	17	0	0	1	17	1	17	0	0	2	32	1	17	6	2
	(0)	(0)	(0)	(0)	(1)	(100)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(1)	(1)
Aktionær	44	48	3	3	7	8	7	8	0	0	17	18	14	15	92	32
	(11)	(46)	(1)	(4)	(4)	(17)	(0)	(0)	(0)	(0)	(4)	(17)	(4)	(17)	(24)	(32)
Ansæt i en regnskabs/økonomifunktion	34	54	3	5	7	11	3	5	0	0	12	19	4	6	63	21
	(9)	(60)	(0)	(0)	(1)	(7)	(0)	(0)	(0)	(0)	(3)	(20)	(2)	(13)	(15)	(20)
Ansæt i en bank eller et realkreditinstitut	15	50	1	3	1	3	3	10	0	0	7	23	3	10	30	10
	(3)	(44)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(2)	(28)	(2)	(28)	(7)	(9)
Total	132	45	14	5	27	9	25	8	1	0	57	19	39	13	295	100
	(29)	(38)	(6)	(8)	(8)	(11)	(4)	(5)	(1)	(1)	(15)	(20)	(13)	(17)	(76)	100

Det ses, at den erhvervsmæssige relation, som udgangspunkt ikke er udslagsgivende for, i hvilke revisioner respondenterne mener at kvaliteten er højst. Respondenterne, der repræsenterer de forskellige erhvervsgrupper, med undtagelse af journalisterne, er således enige om, at kvaliteten er højst i revisionen for børsnoterede virksomheder. Da gruppen af journalister, kun består af 6 respondenter, kan jeg ikke konkludere at denne gruppe generelt har en anden mening, end de resterende grupper, da fordelingen meget vel kunne have set anderledes ud, hvis der havde været flere respondenter i gruppen.

Ved en gennemgang af de rene respondenter, ses det, at der heller ikke her er en forskel i hvad de enkelte relationer mener, hvorfor jeg ikke undersøger disse grupper yderligere.

3.8.3 Regnskabslæsnings betydning

Jeg vil nu undersøge, hvorvidt det betyder noget for respondenternes mening om, hvor kvaliteten er størst, at de har læst et regnskab, og i så fald i hvilken forbindelse de har læst det.

Overordnet set ses der ikke den store forskel i respondenternes mening ud fra, om de har læst et regnskab eller ej. 40% af dem, der har læst et regnskab, mener, at kvaliteten er højst i revisionen for de børsnoterede virksomheder, mens der procentuelt er lidt flere af dem, der ikke har læst et regnskab, der mener at kvaliteten er højst i de børsnoterede revisioner.

Tabel 13	Kvaliteten er højst i revisionen for:														Total	
	Børsnote- ret		Stor		Mellem		Lille		Enkeltmand		Ingen forskel		Ved ikke			
<i>Læst et regnskab?</i>	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja	62	40	8	5	15	10	11	7	1	1	35	23	22	14	154	71
Nej	27	42	3	5	4	6	4	6	1	2	10	16	15	23	64	29
Total	89	41	11	5	19	9	15	7	2	1	45	21	37	16	218	100
<i>I forbindelse med:</i>																
Investeringer	20	50	2	5	2	5	5	12	0	0	9	23	2	5	40	11
Arbejde*	49	46	5	5	12	11	7	7	0	0	24	24	9	8	107	29
Egen virksomhed	15	43	2	8	3	9	2	8	0	0	7	20	6	17	35	10
Interesse*	27	39	5	7	6	9	5	7	1	1	17	24	9	13	70	19
Uddannelse	44	46	6	6	8	8	6	6	0	0	25	26	6	6	95	26
Bestyrelsesarbejde*	4	29	1	7	1	7	2	14	0	0	2	14	4	29	14	4
Bolig*	1	20	0	0	0	0	0	0	1	20	2	40	1	20	5	1
Total	168	44	21	6	32	9	27	7	2	1	87	24	37	10	366	100

De resterende virksomhedsstørrelser fordeler sig også nogenlunde ens, hvorfor der her heller ikke kan spores en forskel i svarene fra respondenterne ud fra det faktum, om respondenterne har læst et regnskab eller ej. Det er kun ved svarmulighederne, at der ingen forskel er, og at respondenterne ikke ved, om der er en forskel, hvor der kan spores en forskel på respondenternes mening, alt efter, om de har læst et regnskab eller ej. Der er således 23% af regnskabslæserne, som mener, at der ingen forskel er, hvorimod kun 16% af ikke-regnskabslæserne mener, at der ingen forskel er. Den modsatte fordeling gør sig gældende for "ved ikke"-besvarelsene. Det kan derfor konkluderes, at det, at man har læst et regnskab, ikke har betydning for, i hvilken størrelse virksomhed man mener, at kvaliteten er højst, men mere det faktum, at man har en holdning til det. Der ses ikke at være nogle forskelle blandt de forskellige regnskabslæsere.

3.9 Sammenfatning – højst kvalitet i revisionen

Jeg har nu undersøgt, hvorvidt en personlig eller erhvervsmæssig relation, samt om respondenterne har læst et regnskab, har en betydning, for i hvilken størrelse virksomhed de mener, at kvaliteten af revisionen er højst. Det har vist sig, at ingen af relationerne har en særlig påvirkning på respondenternes mening, da alle relationer mener, at kvaliteten er højst i revisionen af børsnoterede virksomheder. Det er betryggende, at mine respondenter har stor tiltro til revisionen af de børsnoterede virksomheder, men også overraskende at der ikke er flere, som har svaret, at der ikke er en forskel i revisionen, af de forskellige størrelser af virksomheder.

4 Revisors personlige kvaliteter

I det følgende afsnit vil jeg undersøge, hvilke faktorer relateret til revisors personlige kvaliteter, der efter mine respondenter mening, er vigtig for kvaliteten i revisionsydelsen.

4.1 Indledende overvejelser

I undersøgelsen fra 1990, undersøgte man respondenter fra forskellige regnskabsbrugergrupper. Disse grupper var statsautoriserede revisorer, direktører, aktionærer og arbejdsmarkedsjournalister, som var udvalgt ud fra en hypotese, om at jo nærmere relation regnskabsbrugerne har til revisor, jo større mening har de om revisor og hans arbejde. Data fra denne undersøgelse blev anvendt i undersøgelsen fra 1994, hvor man ud fra disse data, udformede 6 dimensioner omhandlende kvalitet og tillid. Blandt de variable, som dengang dannede kvalitetsdimensionerne var revisors; objektivitet, ærlighed, faglige dygtighed, troværdighed, branchekendskab og personlige engagement. Jeg har derfor en forventning, om at disse variable også i dag vil have en betydning for kvaliteten i revisionsydelsen.

I kølvandet på finanskrisen og særligt de mange bankkrak, er der blevet indført et lovkrav om, at revisor skal certificeres til at revidere finansielle virksomheder. Revisor skal således specialiseres inden for dette område, hvorfor jeg har fundet det relevant at undersøge, om mine respondenter mener, at "Revisors specialiseringsniveau" er vigtigt for kvaliteten i revisionsydelse.

Revisors omdømme undersøger jeg, da dette er hele grundlaget for, at offentligheden som udgangspunkt kan have tillid til revisor. Om revisor er serviceminded og god til at samarbejde er også nogle faktorer, som jeg ønsker at teste ud fra den betragtning, at revisor opererer i servicebranchen, hvorfor dette er kvaliteter, som jeg forestiller mig kunne have en betydning for nogle personer.

For at teste faktorernes validitet i forhold til respondentbesvarelser, der kan være udfyldt tilfældigt, har jeg tilføjet nogle variable, som ikke som udgangspunkt kan siges at have en betydning. Disse variable er om revisor: er innovativ, fremtoning og pædagogiske evner, som alle ligger i den bløde ende af spektret.

4.2 Databehandling af revisor som person

Til at starte med, vil jeg undersøge, hvilke faktorer, relateret til revisors personlige kvaliteter, der overordnet set har en betydning for kvaliteten i revisionsydelsen. Dette undersøger jeg, da opfattelsen af kvalitet, og hvad der betyder noget for kvaliteten, er forskellig fra person til person. Forskellige former for relationer til en revisor kan have en indflydelse på, hvor stor en betydning faktorerne har, for de forskellige grupper af respondenter. Nedenfor ses et fuldstændigt overblik over fordelingen af betydningen af de enkelte faktorer.

Tabel 16	Vigtigheden for kvaliteten af følgende faktorer:										Total	
	Meget høj grad		Høj grad		Nogen grad		Ring grad		Slet ikke			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Revisors objektivitet	96	44	82	38	37	17	3	1	0	0	218	100
Revisors ærlighed generelt	125	57	67	31	18	8	8	4	0	0	218	100
Revisors faglige dygtighed	164	75	52	24	2	1	0	0	0	0	218	100
Revisors troværdighed	118	54	77	35	14	7	7	3	2	1	218	100
Revisor er innovativ	13	6	50	23	90	41	53	24	12	6	218	100
Revisors servicemindedhed	45	21	76	35	73	33	20	9	4	2	218	100
Revisors omdømme	44	20	56	26	77	35	27	12	14	6	218	100
Revisors samarbejdsevne	69	32	101	46	42	19	4	2	2	1	218	100
Revisors branchekendskab	79	36	95	44	35	16	6	3	3	1	218	100
Revisors personlige engagement	70	32	94	43	47	22	6	3	1	0	218	100
Revisors fremtoning	17	8	50	23	81	37	52	24	18	8	218	100
Revisors specialiseringsniveau	53	24	98	45	62	28	5	2	0	0	218	100
Revisors pædagogiske evner	15	7	46	21	92	42	48	22	17	8	218	100
Total	908	32	944	33	670	24	239	8	73	3	2834	100

Inden jeg gennemgår, hvilke faktorer, der er vigtigst for respondenterne, skal det nævnes, at respondenterne har fået vist faktorerne i en vilkårlig rækkefølge, således at der ikke kunne opstå et forudindtaget mønster, hvor de fleste respondenter er fokuserede på de 5 første faktorer og tager aktivt stilling til disse, hvorimod de resterende faktorer bliver vægtet mere tilfældigt.

Det er faktorerne "Revisors objektivitet", "Revisors ærlighed generelt", "Revisors faglige dygtighed" og "Revisors troværdighed", som ifølge respondenterne er de fire faktorer, som har størst betydning for kvaliteten i revisionsydelsen. Disse faktorer var også en del af kvalitetsdimensionerne i undersøgelsen fra 1994, så min forventning om, at disse også ville være vigtige for respondenterne i dag, var helt berettiget.

"Revisors faglige dygtighed" er den vigtigste faktor, idet hele 75% af respondenterne har svaret, at denne faktor i meget høj grad har betydning for kvaliteten, hvilket ikke er overraskende, da revisor skal være fagligt kompetent, for at kunne revidere et regnskab til en tilfredsstillende kvalitet. Dernæst er troværdighed og ærlighed nogle meget vigtige faktorer for kvaliteten i revisionsydelsen, hvor hhv. 89 og 88% af respondenterne mener, at disse faktorer har en meget høj eller høj grad af betydning for kvaliteten, hvilket heller ikke er overraskende, da det er faktorer, som man i de fleste tilfælde vil mene, har en positiv indflydelse på den sammenhæng, hvori de indgår. "Revisors objektivitet" har en meget høj eller høj grad af betydning for revisionsydelsens kvalitet for 82% af respondenterne, Mette mener at det er vigtigt at: *"revisor er neutral og ikke er involveret og har forudindtagne holdninger til de poster der vurderes"*, hvilket viser, at respondenterne er klar over problematikken ved manglende objektivitet i forbindelse med revisionen.

"Revisors branchekendskab" er ifølge respondenterne også vigtig for kvaliteten i revisionsydelsen, dog har flertallet svaret, at denne faktor i høj grad har betydning. Flertallet af respondenterne mener altså ikke, at denne faktor er strengt nødvendig for kvaliteten.

Revisors samarbejdsevne og personlige engagement synes også at have en betydning for kvaliteten, da hhv. 78 og 75% har sagt, at disse har en meget høj eller høj betydning for kvaliteten. At revisor er god til at samarbejde kan have en betydning, når revisor er ude ved kunden, da et godt samarbejde med kunden kan give nyttige informationer til revisor, som kan højne kvaliteten af revisionen. Revisors personlige engagement kan også have en betydning ift. det engagement, som han viser i kunden, samt hvor meget energi og tid han ligger i revisionen. Jeg vil dog ikke mene, at det er afgørende for kvaliteten, da en revisor med mindre engagement sagtens kan løse opgaven ligeså tilfredsstillende.

Revisors grad af specialisering har også en betydning, og 45% af respondenterne har svaret, at det i høj grad betyder noget for kvaliteten i revisionsydelsen. Det at revisor er serviceminded har en meget høj eller høj grad af betydning for 56% af respondenterne. Denne faktor kan hænge sammen med revisors samarbejdsevne, da mange mennesker ser det at være serviceminded, som at man er åben for kundens input og derfor også er samarbejdsvillig. Mette nævner i sine kommentarer til sine besvarelser et eksempel fra hendes bestyrelsesarbejde: *"Vores revisor kommer ud til vores genetalt forsamlinger og gennemgår regnskabet og svare på spørgsmål. Det er en rigtig fin service, så alle beboere forstår regnskabet og ved hvordan vores økonomi hænger sammen"*. Det bliver derfor interessant at se, om andre bestyrelsesmedlemmer har samme oplevelse.

Overraskende er det, at så få mener, at "Revisors omdømme" har en betydning for kvaliteten. Man ville umiddelbart tro, at mange ville mene, at det har en stor betydning, da jeg så i tabel 7, at regnskabslæsere sætter stor lid til regnskaber revideret af de store revisionsvirksomheder, hvilket jeg i høj grad mener, skyldes deres ry eller omdømme. Nikolaj knyttede følgende kommentar om revisors omdømme: *"Omdømme er en meget subjektiv ting, fordi nogen mener at man er god eller dårlig, betyder det ikke nødvendigvis at man er god eller dårlig. Man kan være uheldig, og dermed får et dårligt omdømme og det betyder ikke nødvendigvis at man er dygtig og grundig revisor"*, hvorfor han kun i ringe grad mener, at denne faktor har en betydning for kvaliteten. En anden grund kan være, at respondenterne har udtrykt sig om den enkelte revisors omdømme og dermed ikke mener, at det har en betydning, når blot virksomheden han arbejder for, har et godt omdømme.

De sidste tre faktorer- fremtoning, innovativ, og pædagogiske evner- synes ikke at have den store betydning for mine respondenter.

4.2.1 Betydning for de enkelte relationer

Det er nu interessant at undersøge, om og hvilke forskelle der er i betydningen af faktorerne for de forskellige grupper af respondenter. For at kunne sammenligne hvor meget det betyder for de forskellige relationer, at revisor besidder forskellige kvaliteter/faktorer, har jeg valgt at udregne gennemsnittet for de forskellige udsagn. Det, at noget i "Meget høj grad" betyder noget for kvaliteten i revisionsydelsen, udløser 1 point, i "høj grad" udløser 2 point osv. Jeg har valgt denne fremstilling af resultaterne, dels for at skabe et overskueligt overblik, og dels for at kunne lave en mere simpelt sammenligning og rent faktisk vise, hvor højt de forskellige faktorer samlet set vægtes for de forskellige relationer. Det skal bemærkes, at det, at en respondent har svaret, at en faktor slet ikke har betydning tæller 5 gange så højt, som at respondenter har svaret, at faktoren har en meget høj grad af betydning. Det har derfor en stor påvirkning på det samlede gennemsnitspoint, at en respondent har været så konsekvent. Men da det forventes, at de fleste vil være

overvejende positive, er det netop derfor, at den negative værdi tæller mest, da de få respondenter, der har været mere konsekvente, også bliver synlige i statistikken af gennemsnitspoint.

4.2.2 Den personlige relation

Nedenfor ses vægtningen af de forskellige faktorer, fordelt på personlige relationer.

Tabel 17	Vigtigheden af faktorer for kvaliteten for følgende relationer:										Total	
	Jeg er selv re- visor		Nærmeste familie		Nærmeste vennekreds		Fjerne bekendtskabskreds		Ingen Relation			
	Faktorer	N	Gns- point	N	Gns- point	N	Gns- point	N	Gns- point	N	Gns- point	N
Revisors objektivitet	32	1,41	30	1,77	57	1,82	58	1,91	41	1,71	218	1,76
Revisors ærlighed generelt		1,69		1,67		1,47		1,67		1,46		1,58
Revisors faglige dygtighed		1,25		1,30		1,32		1,21		1,22		1,26
Revisors troværdighed		1,69		1,53		1,54		1,57		1,78		1,61
Revisor er innovativ		3,03		2,90		2,67		3,17		3,29		3,00
Revisors servicemindedhed		2,63		2,33		2,37		2,40		2,15		2,37
Revisors omdømme		2,56		2,47		2,30		2,62		3,07		2,59
Revisors samarbejdsevne		1,91		1,97		1,86		2,09		1,85		1,94
Revisors branchekendskab		1,63		2,27		1,86		1,86		1,93		1,89
Revisors personlige engagement		2,09		1,77		1,93		2,05		1,93		1,96
Revisors fremtoning		2,81		2,97		2,96		3,12		3,15		3,02
Revisors specialiseringsniveau		2,16		2,23		2,05		1,93		2,20		2,09
Revisors pædagogiske evner		2,94		3,17		3,00		3,10		2,93		3,03
Total	32	2,14	30	2,18	57	2,09	58	2,21	41	2,20	218	2,16

For revisorerne selv, er det "Revisors faglige dygtighed", "Revisors objektivitet", "Revisors branchekendskab", "Revisors ærlighed", "Revisors troværdighed", og sidst "Revisions samarbejdsevne", som er de vigtigste faktorer. I alt 5 af kvaliteterne fra 1994-undersøgelsen er altså blandt revisorerne 6 vigtigste. Kun "Revisors samarbejdsevne" har overtruffet "Revisors personlige engagement", hvilket betyder, at revisorerne finder det vigtigere for kvaliteten at kunne samarbejde end hvor stort et personligt engagement, de har.

For respondenterne med en revisor i den nærmeste familie er det "Revisors faglige dygtighed", "Revisors troværdighed", "Revisors ærlighed", "Revisors objektivitet", "Revisors personlige engagement", og sidst "Revisors samarbejdsevne", som er de vigtigste faktorer. Igen er fem af kvaliteterne fra 1994 repræsenteret. Respondenterne med en revisor i deres nærmeste familie finder dog "Revisors samarbejdsevne" mere vigtig end revisors branchekendskab, hvilket allerede ved denne faktor viser, at respondenter, som ikke selv er revisorer, kan have svært ved at se fordelene i, at revisor har kendskab til den eller de brancher som han opererer i.

De respondenter, der har en revisor i deres nærmeste vennekreds, mener, at det er "Revisors faglige dygtighed", "Revisors ærlighed", "Revisors troværdighed", "Revisors objektivitet" og femte/sjette vigtigst "Revisors samarbejdsevne/Revisors branchekendskab". Denne gruppe er altså enige med revisorerne om, hvilke kvaliteter der er vigtigst, hvilket udelader "Revisors personlige engagement".

For dem med relationen "fjern bekendtskabskreds" er det faktorerne "Revisors faglige dygtighed", "Revisors troværdighed", "Revisors ærlighed", "Revisors branchekendskab", "Revisors objektivitet", og sidst "Revisors specialiseringsniveau", der er de seks vigtigste faktorer. Igen er det personlige engagement udeladt, men denne gang erstattet med, hvor specialiseret revisor er. Denne faktor er taget fra den danske lovgivning og dækker over kravet om, at revisorer for finansielle virksomheder skal specialisere sig inden for dette felt for at få lov til revidere regnskaber fra virksomheder inden for dette område.

Det, at en respondent ingen relation har til revisorer, betyder, at følgende 6 faktorer er de vigtigste; "Revisors faglige dygtighed", "Revisors ærlighed", "Revisors objektivitet", "Revisors troværdighed", "Revisors samarbejdsevne" og sidst "Revisors branchekendskab"/"Revisors personlige engagement". Dette er således den eneste gruppe, som har valgt alle seks faktorer fra 1994 blandt deres seks vigtigste. Interessant er det, at det er gruppen uden personlige relationer til en revisor, som vægter netop disse faktorer blandt de vigtigste, da denne gruppe, ikke som udgangspunkt skulle have en særlig mening om emnet. Som før nævnt kan dette kendskab skyldes, at det, at man ingen relation har til en revisor, ikke nødvendigvis betyder, at man ikke har kendskab til professionen.

For alle relationer på nær dem med en revisor i den nærmeste vennekreds er "Revisors branchekendskab", som 5. eller 6. vigtigste faktorer. Jeg har nævnt tidligere, at respondenterne givetvis ikke er klar over positiviteten af branchekendskab, hvilket kan bekræftes af ovenstående, der fortæller, at det er revisorerne selv der vægter branchekendskabet højest af alle de personlige relationer. Det skal også bemærkes at de respondenter med en revisor i den nærmeste vennekreds, på en delt 5./6. plads udover branchekendskab også har "Revisors samarbejdsevne". For de respondenter, med en revisor i den nærmeste familie, er "Revisors personlige engagement" den 5. vigtigste faktor, hvilket er interessant, da de rent faktisk kender en revisor rigtigt godt. Det personlige engagements betydning kan skyldes, at disse respondenter er tættere på revisor end de andre respondenter og måske derfor vægter denne faktor højt. Sidst har respondenterne uden en relation til en revisor valgt "Revisors samarbejdsevne" som en vigtig faktor og vægter denne højere end de andre grupper, som også mener, at det er vigtigt, at revisor kan samarbejde. Dette er interessant, og måske skyldes dette, at disse respondenter ikke har en personlig relation til revisor, men måske kun en erhvervsmæssig relation og muligvis har haft dårlige oplevelser med samarbejdet i den forbindelse.

I den anden ende af skalaen, som viser hvilke faktorer, som respondenterne mener, har mindst betydning for de respondenter med en personlig relation til en revisor, ses det, at revisorerne og de to grupper med svagest personlig relation til en revisor er enige om, at det er det faktum at revisor er innovativ, som har den mindste betydning for kvaliteten i revisionsydelsen. For de respondentgrupper med en tæt relation til en revisor er det derimod "Revisors pædagogiske evner", der betyder mindst.

4.2.3 Den erhvervsmæssige relation

Som nævnt ovenfor valgte respondenterne uden en relation til en revisor "Revisors samarbejdsevne" som en vigtig faktor for kvaliteten i revisionsydelsen. Dette kan skyldes, at de har "arbejdet sammen" med en revisor.

For bestyrelsesmedlemmerne er det "Revisors faglige dygtighed", "Revisors ærlighed", "Revisors troværdighed", "Revisors objektivitet", "Revisors samarbejdsevne" og sidst "Revisors branchekendskab, som er de

fem vigtigste faktorer. Mettes gode oplevelser med revisor synes ikke at have samme påvirkning på de andre bestyrelsesmedlemmer.

Tabel 17,5	Vigtigheden af faktorer for kvaliteten for følgende relationer:											Total		
	Medlem af bestyrelse		Direktør		Journalist		Aktionær		Ansæt i økonomi/ regnskabsfunktion		Ansæt i bank eller realkreditinstitut			
	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N			Gns-po-int
Faktorer	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int
Revisors objektivitet	75	1,72	29	1,83	6	1,67	92	1,72	63	1,75	30	1,73	295	1,74
Revisors ærlighed generelt		1,56		1,48		1,50		1,48		1,52		1,53		1,51
Revisors faglige dygtighed		1,24		1,38		1,17		1,24		1,35		1,27		1,28
Revisors troværdighed		1,63		1,83		2,00		1,52		1,67		1,70		1,73
Revisor er innovativ		2,92		2,83		2,67		2,86		3,19		2,97		2,91
Revisors servicemindedhed		2,21		2,10		2,00		2,35		2,62		2,73		2,34
Revisors omdømme		2,56		2,72		3,00		2,46		2,67		2,53		2,66
Revisors samarbejdsevne		1,81		1,69		1,67		1,88		1,98		2,10		1,86
Revisors branchekendskab		1,89		2,24		2,00		1,93		1,92		1,90		1,98
Revisors personlige engagement		1,91		1,83		2,17		1,91		2,03		2,30		2,03
Revisors fremtoning		2,93		2,90		3,17		3,04		2,98		3,17		3,03
Revisors specialiseringsniveau		2,04		2,31		2,33		2,20		2,16		1,97		2,15
Revisors pædagogiske evner		3,04		2,66		2,83		2,86		2,83		2,97		2,87
Total		2,11		2,14		2,17		2,11		2,21		2,22		2,16

Det er igen faktoren "Revisors faglige dygtighed" der er topscorer, ikke overraskende, da 75% af alle respondenterne havde vægtet den faktor som værende af en meget høj grad af betydning. Af næststørst betydning for kvaliteten er det revisors ærlighed, hvilket alle de erhvervsmæssige relationer er enige om. Derefter er der en smule forskellig mening om, i hvor høj grad de forskellige faktorer har betydning for kvaliteten i revisionsydelsen.

Bestyrelsesmedlemmerne, aktionærene og de respondenter, der er ansat i en regnskabs/økonomi funktion eller i en bank eller realkreditinstitut er enige om, at "Revisors troværdighed" er den tredje vigtigste faktor for kvaliteten i revisionsydelsen. For direktørerne og journalisterne er den tredje vigtigste faktor hhv. "Revisors objektivitet" og "Revisors samarbejdsevne". Interessant er det, at hele 5 erhvervsgrupper har "Revisors samarbejdsevne" med i deres top 6 over betydningsfulde faktorer. Carsten, som er aktionær og medlem af en bestyrelse, mener, at: "Det er fint, hvis man kan have en god dialog med sin revisor, så man kan hjælpe hinanden på plads. På den anden side må det ikke kamme over, så revisoren bliver så samarbejdsvillig, at det går ud over den sikkerhed, revisionen skal bibringe, investoren, myndighederne og andre interessenter." Dette kobler min tidligere bemærkning om, at mange af de respondenter der ingen personlig relation har til revisor, har en erhvervsmæssig relation.

Direktørerne og aktionærene har som de eneste "Revisors personlige engagement" med i top 5, hvilket antyder, at virksomhedsejerne ser en stor kvalitet i at revisor er engageret i deres virksomhed, som også tidligere bemærket. Det, at aktionærene også vægter denne faktor højt, kan skyldes, at de kobler engage-

ment og tidsforbrug sammen og dermed forventer, at revisor har brugt mere end nødvendig tid på revisionen, hvorfor kvaliteten af den grund bliver højnet. Carsten bekræfter denne betragtning: *"Hvis revisor er uengageret, må det vel gå ud over indsatsen og kvaliteten. Engagement fremmer kvaliteten"*.

"Revisors branchekendskab" mener direktørerne, journalisterne, og de ansatte i regnskabs/økonomifunktioner samt banker og realkreditinstitutter er så vigtig for kvaliteten, at denne faktor er en del af deres top 6. Carsten udtaler: *"Det giver næsten sig selv, at branchekendskab forhøjer kvaliteten i revisionen. Jo bedre revisor kender branchen, jo nemmere må det vel alt andet lige at få øje på svagheder"*, hvorfor det er tydeligt, at han ved, at det betyder meget for planlægningen og udførelsen af revisionen, og i sidste ende hvor retvisende et revideret regnskab er. Derudover har de bank- og realkreditansatte "Revisors specialiseringsniveau", som en af de vigtigste faktorer, hvilket antyder, at de mener, at der er et behov for specialisering inden for dette område, hvilket der som noget nyt er krav om.

Sidst bemærkes det, at fire af de personlige kvaliteter, som stammer fra 1994-undersøgelsen, er valgt som vigtig hos alle respondentgrupper. "Revisors branchekendskab", samt "Revisors personlige engagement" er valgt for nogle af grupperne, men overgået af "Revisors samarbejdsevne", som er valgt af hele fem respondentgrupper, som en vigtig faktor. Der er altså tydeligvis en ny faktor, som har betydning for kvaliteten i forhold til faktorerne fra 1994.

De faktorer, som har mindst betydning for kvaliteten, er for bestyrelsesmedlemmerne "Revisors pædagogiske evner". For direktørerne, journalisterne, aktionærerne og de ansatte i banker eller realkreditinstitutter er det "Revisors fremtoning", der er mindst vigtig. De ansatte i en økonomi/regnskabsfunktion mener, at det er det faktum, at revisor er innovativ, der betyder mindst for kvaliteten i revisionsydelsen.

4.2.4 Regnskabslæserens betydning

Nedenfor ses afbilledet først, hvorvidt respondenterne har læst et regnskab, og hvordan de vægter de givne faktorer. Derefter vandret ses, i hvilken forbindelse respondenterne har læst et regnskab, og hvordan de forskellige regnskabslæsere vægter faktorerne.

De seks vigtigste faktorer for de respondenter, der ikke har læst et regnskab, er; Revisors faglige dygtighed, Revisors troværdighed, Revisors ærlighed generelt, Revisors objektivitet, Revisors personlige engagement, og sidst Revisors branchekendskab. Den faktor som betyder mindst for de respondenter, der ikke har læst et regnskab er, om revisor er innovativ.

For de respondenter, der har læst et regnskab, er de seks vigtigste faktorer; Revisors faglige dygtighed, Revisors ærlighed generelt, Revisors troværdighed, Revisors objektivitet, Revisors branchekendskab og sidst Revisors samarbejdsevne. De faktorer som betyder mindst for regnskabslæserne er Revisors fremtoning og Revisors pædagogiske evner.

De respondenter, der har mindst kendskab til revisors ydelser, er altså den gruppe, som har valgt nøjagtigt til 6 faktorer, som stammer fra kvalitetsdimensionerne. Derimod har de, der har læst et regnskab, valgt revisors samarbejdsevne i stedet for det personlige engagement, hvilket giver endnu en indikation om, at det er meget vigtig for mine respondenter, at revisor kan samarbejde. Det er interessant, at dem, der ikke har læst et regnskab, vælger en faktor, som bestemmes af revisors person, om han er engageret, mens dem, der har læst et regnskab, tillægger det, at revisor har branchekendskab, som vigtigt, hvilket er en faglig

Tabel 18	Vigtigheden af følgende faktorer, for kvaliteten for regnskabslæserne:																			Total		
	Læst regnskab				Total		Ja, i forbindelse med:															
	Nej		Ja				Investerin- ger		Arbejde*		Egen virksomhed		Interesse*		Uddannelse		Bestyrelses- arbejde*		Bolig*			
Faktorer	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int
Revisors objektivitet	64	1,91	154	1,69	218	1,76	40	1,55	107	1,63	35	1,80	70	1,64	95	1,71	14	1,64	5	2,20	366	1,67
Revisors ærlighed generelt		1,63		1,56		1,58		1,53		1,52		1,43		1,64		1,63		1,14		1,60		1,55
Revisors faglige dygtighed		1,27		1,25		1,26		1,18		1,25		1,26		1,29		1,28		1,07		1,20		1,25
Revisors troværdighed		1,52		1,66		1,61		1,40		1,65		1,74		1,67		1,66		1,43		1,40		1,63
Revisor er innovativ		3,09		2,97		3,00		2,75		2,91		2,89		2,91		3,06		2,93		3,20		2,93
Revisors servicemindedhed		2,27		2,41		2,37		2,55		2,42		2,14		2,43		2,57		2,43		2,00		2,44
Revisors omdømme		2,47		2,64		2,59		2,50		2,57		2,45		2,70		2,65		2,43		2,4		2,59
Revisors samarbejdsevne		2,02		1,91		1,94		1,85		1,85		1,77		1,86		1,97		1,79		1,80		1,87
Revisors branchekendskab		1,95		1,87		1,89		1,80		1,91		1,97		1,81		1,78		2,36		1,60		1,86
Revisors personlige Engagement		1,92		1,98		1,96		2,00		1,98		2,00		2,21		2,02		2,00		1,80		1,99
Revisors fremtoning		2,97		3,04		3,02		3,23		2,92		2,77		3,11		3,08		3,57		3,2		3,05
Revisors specialiseringsniveau		2,11		2,08		2,09		2,15		2,14		2,49		2,19		1,98		2,00		1,60		2,13
Revisors pædagogiske		3,00		3,04		3,03		3,03		2,93		2,69		2,99		3,11		3,29		3,60		2,99
Total		2,16		2,16		2,16		2,12		2,13		2,11		2,19		2,19		2,16		2,12		2,15

kompetence. Det står derfor klart, at regnskabslæserne fokuserer mere på de faglige kundskaber, end på det personlige fra revisor.

Alle de respondenter, der rent faktisk har læst et regnskab, har efterfølgende svaret på, i hvilken forbindelse de har læst et regnskab.

For de 5 foruddefinerede regnskabslæsergrupper i mit spørgeskema ses det, at det er nøjagtig de samme faktorer, som har en betydning. Alle mener således, som ved de andre relations-grupper, at revisor skal være objektiv, ærlig, fagligt dygtig, troværdig, god til at samarbejde, og have branchekendskab. For bolig-regnskabslæsere, er "Revisor objektivitet" valgt fra, for til gengæld, også at have "Revisors specialiseringsniveau" og "Revisors personlige engagement" med blandt de vigtigste.

Der ses altså kun at være en forskel, når det drejer sig om de grupper, som jeg har sammensat ud fra kategorien "Andet". Og da disse grupper ikke indeholder mange respondenter, tillægger jeg ikke disse afvigelser for at være af signifikant betydning.

4.3 Sammenfatning revisors personlige kvaliteter

Samlet set har alle de personlige kvaliteter en stor betydning for mine respondenter.

Den personlige relation til en revisor har en lille betydning ift. hvor højt de personlige faktorerne vægtes og hvilke faktorer, som de enkelte personlige relationer finder vigtigst. Alle personlige relationer er enige om, at revisor skal være objektiv, ærlig, fagligt dygtig, og troværdig. Mens det at revisor har branchekendskab, kan samarbejde, har et personligt engagement og er specialiseret, kun er vigtigt for nogle af de personlige relationer.

At respondenterne har en eller flere erhvervsmæssige relationer til en revisor fandt jeg at have en lille betydning for, hvilke kvaliteter der er vigtigst. Alle erhvervsgrupper er, som ved de personlige relationer, enige om, at revisor skal være objektiv, ærlig, fagligt dygtig, og troværdig. For nogle af relationerne er det vigtigt, at revisor er god til at samarbejde, har branchekendskab, er personligt engageret, serviceminded, og specialiseret. Forskellen fra de personlige relationer ligger altså i, at respondenterne fordelt på erhvervsmæssige input også vægter det, at revisor er serviceminded, som blandt de vigtigste faktorer.

Det, at have læst et regnskab, har også en lille betydning for, hvilke faktorer respondenterne finder vigtigst. I hvilken sammenhæng regnskabet er læst, har en meget lille betydning. Alle de foruddefinerede regnskabslæsningsgrupper er enige om, at det er vigtigt for kvaliteten i revisionsydelsen, at revisor skal være objektiv, ærlig, fagligt dygtig, troværdig, god til at samarbejde, og have branchekendskab. Det er således kun grupperne, som er sammensat af "Andet"-kategorien, som adskiller sig. Jeg kan derfor overordnet konkludere, at det at have læst et regnskab, har en lille betydning, men at sammenhængen, regnskabet er læst i, ikke har en signifikant betydning.

5 Forholdet mellem revisor og kunden

I nærværende afsnit vil jeg undersøge, hvilke faktorer omhandlende forholdet mellem revisor og kunden, der efter mine respondents mening er vigtig for kvaliteten i revisionsydelsen.

5.1 Indledende overvejelser

I 1990 spurgte Bent Warming Rasmussen til "Revisors uafhængighed af hovedaktionæren", "Revisors kritiske indstilling over for virksomhedsledelsen" og "Revisors åbenhed i revisionspåtegningen om forhold, der har aktionærernes/kreditorernes interesse". Jeg vil spørge til; "Revisors uafhængighed af revisionskunden", "Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen" og "Revisors åbenhed i kommunikationen til offentligheden". Jeg har gjort mine faktorer mere generelle og let forståelige overfor almindelige mennesker, da mine respondenter repræsenterer en bred del af befolkningen, sådan at jeg kan have en større forventning om, at de har forstået og svaret korrekt på, om faktorens vigtighed i forhold til kvaliteten i revisionsydelsen. 1990 og 1994 havde alle tre faktorer en stor betydning i respondenternes øjne, hvorfor jeg har en forventning, om at disse variable også i dag vil have en betydning for kvaliteten i revisionsydelsen.

I undersøgelsen fra 1999, blev det undersøgt, hvor vidt der var "Manglende uafhængighed som følge af salg af rådgivningsydelser" fra revisor. Dengang var der en klar tendens, til at jo fjerenere relation, respondenterne havde til revisor, jo mere problematiske, så de på denne situation. 85,6% af revisorerne var helt/delvist uenige i denne betragtning, mens 81,1% af journalisterne var delvist/helt enige i denne be-

tragtning. Jeg har i min undersøgelse, spurgt til om det er vigtigt for kvaliteten, at "Revisor yder anden rådgivning til kunden som han reviderer", hvilket lægger sig op ad spørgsmålet fra 1999, hvorfor jeg har en forventning, om at denne faktor, også i min undersøgelse vil have en betydning. Derudover har jeg spurgt til, om situationen hvor "Revisor opstiller regnskaber og reviderer dem efterfølgende" har en betydning for kvaliteten. Spørgsmålet ligger i forlængelse af førnævnte spørgsmål, og spørger også til uafhængigheden, og risikoen for selvrevision.

Derudover har jeg spurgt til vigtigheden af "Revisors forbrug af tid på opgaven, samt "Størrelsen på revisors honorar" i forhold til kvaliteten i revisionsydelsen. Dette er gjort, ud fra den betragtning, at "konkurrencen mellem de store hjemlige revisionsfirmaer bliver stadig hårdere, og der bliver næsten ensidigt konkurreret på pris, altså størrelsen af revisionshonoraret"⁹. Dette "fokus på revisionshonoraret er så ensidigt, at der blandt toneangivende aktører er stigende frygt for, at kvaliteten af revisionsydelsen skrider, fordi revisionsfirmaerne underbyder hinanden og derfor ikke "har råd" til at levere en ordentlig kvalitetsydelse"¹⁰. Derudover er honoraret og den forbrugte tid, en del af revisortilsynets kvalitetskontrol for 2014¹¹. Det er således et område, som har øget fokus, hvorfor jeg finder det interessant at undersøge, om mine respondenter og dermed offentligheden finder, at pris = forbrugt tid = den opnåede kvalitet, og dermed påvirker kvaliteten i revisionsydelsen.

Sidst, har jeg valgt at undersøge, om faktorerne "Revisionsvirksomheden skal udskiftes minimum hvert 10. år", samt "Revisor som person skal udskiftes minimum hvert 7. år" er vigtig for kvaliteten, for mine respondenter. Dette har jeg gjort, på baggrund af den nyligt vedtagne lovgivning fra EU, som bestemmer, at revisionsvirksomheden, for virksomheder af offentlig interesse, skal udskiftes minimum hvert 10. år¹². Derudover, er der allerede i den nuværende lovgivning¹³, krav om at en revisionsvirksomhed, der reviderer virksomheder af offentlig interesse skal sikre, at den eller de revisorer, der underskriver revisionspåtegningen, senest 7 år efter at de er udpeget til opgaven, skal udskiftes for en periode af mindst 2 år. Derudover spørger jeg til, om faktoren "Hvor længe revisor har været revisor hos kunden", som er en forenklet udgave, af de to førnævnte. Dette er gjort, blot for at undersøge om nogle af mine respondenter vil vælge denne, men ikke de andre, mere konkrete faktorer.

At revisor er udpeget af et revisionsudvalg, er et nyere tiltag, som bestemmer at børsnoterede virksomheder skal etablere et revisionsudvalg, som skal bestå af bestyrelsesmedlemmer, der ikke samtidig indgår i virksomhedens direktion. Mindst ét medlem af revisionsudvalget skal både være uafhængig af virksomheden og have kvalifikationer inden for regnskabsvæsen eller revision. I undersøgelsen fra 1999 blev respondenterne spurgt om tiltaget "Aftale om revisionshonorar skal fremover indgås mellem selskabets bestyrelse og revisor –ikke mellem direktionen og revisor" ville øge deres tillid til de statsautoriserede revisorer. Til dette svarede respondenterne, at var overvejende enige om at dette ville øge deres tillid. Aktionærerne var

⁹ Nyhedsbrev for bestyrelser, Nr. 18-25. oktober 2013, s. 8

¹⁰ Nyhedsbrev for bestyrelser, Nr. 18-25. oktober 2013, s. 8

¹¹ Revisortilsynets bilag 4 til retningslinjer for kvalitetskontrollen 2014

¹² Dog med mulighed for forlængelse til 20 år, dog skal der ske udbud efter de 10 år. Eller forlængelse til 24 år for virksomheder med joint-audits.

¹³ Revisorlovens § 25.

mest positive med en vægtning på 3,7 point¹⁴, mens virksomhedslederne var mindst positive dog med en vægtning på 2,7 point.

5.2 Databehandling revisor og kunden

Jeg vil nu undersøge hvilke faktorer, relateret til revisors forhold til kunden, der har en betydning hos mine respondenter, for kvaliteten i revisionsydelsen.

Tabel 20	Vigtigheden for kvaliteten af følgende faktorer:										Total	
	Meget høj grad		Høj grad		Nogen grad		Ringe grad		Slet ikke			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Revisor yder anden rådgivning til kunder som	19	9	44	20	101	46	38	17	16	7	218	100
Revisor opstiller regnskaber og reviderer dem	24	11	80	37	76	35	24	11	14	6	218	100
Revisor er udpeget af et revisionsudvalg	17	8	41	19	101	46	37	17	22	10	218	100
Revisors uafhængighed af revisionskunden	84	39	77	35	48	22	6	3	3	1	218	100
Revisors kritiske indstilling overfor virksom-	41	19	96	44	69	32	9	4	3	1	218	100
Revisors åbenhed i kommunikationen til of-	25	12	65	30	84	39	30	14	14	6	218	100
Hvor længe revisor har været revisor hos	14	6	49	22	99	45	35	16	21	10	218	100
Revisors forbrug af tid på opgaven	36	17	85	39	89	41	6	3	2	1	218	100
Størrelsen af revisors honorar	14	6	17	8	93	43	54	25	40	18	218	100
Revisionsvirksomheden skal udskiftes mini-	13	6	38	17	88	40	41	19	38	17	218	100
Revisor som person skal udskiftes minimum	15	7	30	14	85	39	46	21	42	19	218	100
Total	302	13	622	26	933	39	326	14	215	9	2398	100

Den faktor, som betyder allermest for respondenterne i denne gruppe af faktorer, er "Revisors uafhængighed af revisionskunden", hvor 39% af respondenterne har svaret, at denne faktor, har en meget høj grad af betydning for kvaliteten i revisionsydelsen. At revisor skal være uafhængig, er en af de allervigtigste faktorer, da revisor umuligt kan revidere et regnskab, hvis ikke han er uafhængig og dermed kan se objektivt, på det af ledelsen, fremlagte regnskab. Det er derfor betryggende, at i alt 74% af respondenterne mener at denne faktor i meget høj eller høj grad har betydning for kvaliteten.

Dernæst er det "Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen", som i alt 63 % af respondenterne, mener i meget høj eller høj grad har betydning for kvaliteten. Denne faktor ligger i tråd med først behandlede faktor omkring uafhængighed, da man som revisor nok er mere kritisk over for ledelsen, når man også er uafhængig af denne.

Det faktum, at "Revisor opstiller regnskaber og reviderer dem efterfølgende" har en meget høj eller høj grad af betydning for 48 % af respondenterne, hvilket også viser at respondenterne er opmærksomme på dette form for uafhængighedsdilemma, da mange revisorer ofte er mere inde over udarbejdelsen af regnskabet, end de reelt burde være, hvorfor uafhængigheden igen kan være et problem.

Dernæst mener respondenterne, at det, at revisor yder anden rådgivning til kunder, som han reviderer, at revisor er udpeget af et revisionsudvalg, samt hvor længe revisor har været revisor hos kunden, alle har no-

¹⁴ Skalaen i 1999 gik fra 0 -6, hvor 0 stod for "helt uenig", mens 6 stod for "helt enig".

gen grad af betydning. Igen er det uafhængighed der er i fokus, da det at revisor yder anden rådgivning kan være med til at angribe uafhængigheden mellem kunden og revisor. Det at revisor er udpeget af et revisionsudvalg, er et af de seneste påfund, som igen er med til at sikre at revisor er uafhængig. Det at revisor har været revisor for kunden i længere tid, kan også påvirke uafhængigheden, og true denne, hvilket Carsten i hans besvarelse, af spørgsmålet var opmærksom på *"Der må være en periode, hvor kvaliteten øges med tiden, for derefter at udvikle sig til en risiko for at blive for indspist med klienten"*. Det skal dog nævnes, at det, at revisor har været revisor for kunden i en længere periode, også skaber en fordel i forhold til planlægningen af revisionen, da revisor kender kunden mere indgående.

Sidst har "Revisors forbrug af tid på opgaven", samt "Størrelsen af revisors honorar" nogen grad af betydning. Særligt interessant, er det at 18% af respondenterne, ikke mener at størrelsen af revisors honorar har en betydning for kvaliteten, da honoraret i de fleste tilfælde (burde) hænge sammen med tidsforbruget, som kun 1% af respondenterne, ikke mener har en betydning for kvaliteten. Respondenterne må derfor ikke have en opfattelse af, at man får ligeså meget/lidt, som man betaler for. Forbruget af tid på opgaven, vil alt andet lige have en betydning. For som Carsten udtaler; *"hvis der er tid til at gennemgå tingene grundigere, bør chancen for at afdække svagheder vel være større, end hvis man skøjter hen over materialet"*. Honoraret, er i mange tilfælde, fastsat efter hvor meget tid der bruges på opgaven, hvorfor størrelsen af dette har en indirekte betydning. Det skal dog nævnes at mange af de større revisionsvirksomheder i kampen om de prestigefyldte kunder f.eks. Mærsk og Novo Nordisk, vil blive presset til at sælge opgaven for billigt, bare for at få kunden i hus, for at blive eksponeret og erhverve andre kunder på baggrund af omtalen.

5.2.1 Den personlige relation

I nedenstående tabel, er vægtningen af faktorer omkring revisors forhold til kunden krydstabuleret med, om respondenterne har en personlig relation til en revisor.

I totalkolonnen, ses det at respondenterne uden relation til en revisor, samlet set har den højeste numeriske vægtning, hvilket betyder, at de er den gruppe, som mener at faktorerne betyder mindst for kvaliteten i revisionsydelsen.

Jeg vil nu gennemgå, de vigtigste faktorer for hver enkelt relation. De vigtigste faktorer er udvalgt efter, at de er vægtet som værende af en meget høj eller høj grad for betydning for kvaliteten.

Revisorerne, mener at "Revisors uafhængighed af revisionskunden" er den vigtigste faktor, dernæst finder revisorerne "Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen" som vigtig, og tredje vigtigst er "Revisors forbrug af tid på opgaven", fjerde vigtigst er "Revisors åbenhed i kommunikationen til offentligheden".

Revisorerne ser altså problematikken omkring uafhængighed, som af stor betydning for kvaliteten, hvilket giver god mening, da netop revisorerne selv, ved en hver opgaveaccept skal tilkendegive om de er uafhængige af kunden, hvorfor dette også er af stor betydning, for at kvaliteten er i orden. Til sammenligning med 1990 undersøgelsen, var revisorerne også dem, hvor procentuelt flest, var helt enige i, at denne faktor er vigtigt for kvaliteten.

Tabel 21	Vigtigheden af faktorer for kvaliteten for følgende relationer:										Total	
	Jeg er selv revisor		Nærmeste familie		Nærmeste vennekreds		Fjerne bekendtskabskreds		Ingen Relation			
	Faktorer	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N
Revisor yder anden rådgivning til kunder som han reviderer	32	3,03	30	2,93	57	2,81	58	2,88	41	3,17	218	2,94
Revisor opstiller regnskaber og reviderer dem efterfølgende		3,16		2,40		2,65		2,43		2,76		2,65
Revisor er udpeget af et revisionsudvalg		3,38		2,60		2,91		3,05		3,20		3,03
Revisors uafhængighed af revisionskunden		1,53		2,13		1,91		2,00		2,02		1,93
Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen		1,88		2,50		2,21		2,31		2,34		2,25
Revisors åbenhed i kommunikationen til offentligheden		2,56		2,73		2,81		2,69		2,85		2,74
Hvor længe revisor har været revisor hos kunden		2,97		2,90		2,89		2,98		3,27		3,00
Revisors forbrug af tid på opgaven		2,31		2,20		2,37		2,43		2,22		2,33
Størrelsen af revisors honorar		3,22		3,67		3,25		3,40		3,61		3,41
Revisionsvirksomheden skal udskiftes minimum hver 10. år		3,22		2,97		3,07		3,12		3,88		3,24
Revisor som person skal udskiftes minimum hver 7. år		3,03		3,37		3,32		3,17		3,73		3,32
Total		2,75		2,76		2,75		2,77		3,00		2,80

Det at revisor er kritisk overfor virksomhedsledelsen, er en del af det, at være uafhængig af kunden. Revisorerne ved, at de skal være kritiske, hvorfor det ikke er nogen overraskelse, at de har vægtet denne faktor højt. I undersøgelsen fra 1990, var revisorerne den gruppe som vægtede denne faktor anden højst, kun overgået af journalisterne. Revisorerne besvarelse i min undersøgelse, stemmer altså godt overens med resultatet fra 1990. Det bliver derfor interessant, at se om journalisterne er lige så overvejende enige i min undersøgelse.

Det, at revisorerne mener at forbruget af tiden er vigtig, kan man sige giver sig selv. Denne faktor, kan pege i retning af for lidt og tilpas tidsforbrug. Det er dog på forhånd svært at vide, hvad der er det rigtige tidsforbrug, hvorfor denne faktor er op til revisors professionelle dømmekraft, at vide hvornår revisionen er af en tilfredsstillende kvalitet.

At revisorerne har vægtet, at de skal være åbne i kommunikationen til offentligheden, som vigtigt, er på sin vis overraskende, da de i undersøgelsen fra 1990 var den gruppe, som vægtede denne faktor lavest, ud af de adspurgte erhvervsgrupper. Jeg ser deres tilkendegivelse, af at denne faktor er vigtig, som at de forstår vigtigheden i at være åbne om den reviderede virksomheds forhold, således at de ikke på et senere tidspunkt kan ifalde ansvar for ikke at have oplyst offentligheden om forhold af deres interesse.

Revisorerne mener ikke, at det, at revisor er udpeget af et revisionsudvalg, er bemærkelsesværdigt vigtigt for kvaliteten i revisionsydelsen, hvilket jeg forestiller mig skyldes, at denne faktor ikke bidrager med noget til revisionen, men bare hvem der har hyret revisor.

Af de seks faktorer imellem de vigtigste og den mindst vigtige, er de fem af betydning for uafhængigheden. Tre i revisors aggeren, og to regulering, som efter lovgiver mening, vil styrke uafhængigheden og også kvaliteten. Det tyder derfor på, at revisorerne ikke selv mener, at de har svært ved at bevare uafhængigheden trods andre ydelser, og at de servicerer den samme kunde i en årrække. Den sjette faktor, som revisorerne kun i nogen grad finder vigtig for kvaliteten er "størrelsen på honoraret". Deres svar tyder derfor indirekte

på, at de godt selv ved, at honorar og tidsforbrug ikke nødvendigvis hænger sammen, da kvaliteten ikke vil blive bedre, bare fordi der bliver betalt et stort honorar. Hvorfor jeg må antage, at dette betyder, at de laver det arbejde, der skal til, for at opnå en tilfredsstillende kvalitet i revisionen, uanset hvad der bliver betalt.

Respondenterne, med en revisor i deres nærmeste familie, finder også "revisors uafhængighed af revisionskunden" for vigtigst. Dernæst er "revisors forbrug af tid på opgaven" vigtig for kvaliteten, tredje vigtigst, er at "revisor opstiller regnskaber og reviderer dem efterfølgende" og fjerde vigtigst er "Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen".

Denne gruppe af respondenter, mener at størrelsen på revisors honorar er mindst vigtig for kvaliteten, hvilket kan give en indikation af, at denne gruppe af respondenter er opmærksomme på, at tidsforbrug og honorar ikke nødvendigvis har en sammenhæng, og siden gruppen vægter revisors forbrug af tid, som en vigtig faktor, men ikke honorarets størrelse, betyder det muligvis at respondenterne ikke mener at pris og kvalitet hænger sammen. Mette udtaler i den forbindelse *"I udgangspunktet tænker jeg, at der må være en sammenhæng mellem kvalitet og pris og pris kan dermed være en indikator af kvalitetsniveauet af ydelserne. Men også kun en indikator og derfor har jeg formentlig svaret "i nogen grad". Hvis prisen er høj, men omdømmet skidt, så holder sammenhængen nok ikke, så der skal selvfølgelig flere faktorer til for at sikre at kvalitetsniveauet er på det niveau man ønsker"*.

Respondenter med en revisor i den nærmeste vennekreds, mener også at revisors uafhængighed er vigtigst, og er faktisk den gruppe, der næst efter revisorerne, vægter denne faktor højest, hvilket betyder, at de også mener at denne faktor er meget vigtig for kvaliteten. Næst vigtigst for denne gruppe er "Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen", tredje vigtigst er revisors forbrug af tid på opgaven og fjerde vigtigst er det faktum, at revisor opstiller og reviderer regnskabet efterfølgende. Ligesom for respondentgruppen med en revisor i den nærmeste familie, er det efter deres mening størrelsen på honoraret der er mindst vigtig for kvaliteten.

For gruppen af respondenter, med et fjernt bekendtskab til en revisor, er det "Revisors uafhængighed af revisionskunden" som er vigtigst, dernæst vægtes "Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen" at være vigtig. Tredje/fjerde vigtigst er "Revisors forbrug af tid på opgaven", samt det at "Revisor opstiller regnskaber og reviderer dem efterfølgende". Som for familiemedlemmerne og vennerne, er det honoraret, der betyder mindst.

Den sidste gruppe, dem uden en personlig relation til en revisor, vægter nøjagtig de samme faktorer højest, som de resterende relations-grupper. Den eneste forskel viser sig i den faktor som gruppen, vægter ikke har en betydning. De har vægtet det at "Revisionsvirksomheden skal udskiftes minimum hvert 10. år", som mindst vigtig for kvaliteten i revisionsydelsen. Dette er interessant, da denne faktor netop fra lovgiver side, skulle højne kvaliteten.

5.2.2 Den erhvervsmæssige relation

Nedenfor er respondenternes erhvervsmæssige relation krydstabuleret med faktorerne der omhandler revisors forhold til kunden.

Tabel 22			Vigtigheden af faktorer for kvaliteten for følgende relationer:										Total			
			Medlem af bestyrelse		Direktør		Journalist		Aktionær		Ansæt i økonomi/ regnskabsfunktion				Ansæt i bank eller realkredit-institut	
Faktorer			N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int		
Revisor yder anden rådgivning til kunder som han reviderer			75	2,92	29	2,62	6	3,17	92	2,87	63	2,70	30	2,90	295	2,86
Revisor opstiller regnskaber og reviderer dem efterfølgende				2,72		2,66		2,83		2,75		2,75		2,67		2,73
Revisor er udpeget af et revisionsudvalg				3,07		3,31		3,50		3,07		3,16		2,83		3,16
Revisors uafhængighed af revisionskunden				2,00		2,10		1,83		1,85		1,65		1,67		1,85
Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen				2,21		2,38		2,67		2,10		2,14		2,00		2,25
Revisors åbenhed i kommunikationen til offentligheden				2,72		3,17		3,5		2,86		2,79		2,60		2,94
Hvor længe revisor har været revisor hos kunden				3,04		2,76		2,67		2,78		2,81		3,00		2,84
Revisors forbrug af tid på opgaven				2,27		2,48		2,00		2,35		2,38		2,27		2,29
Størrelsen af revisors honorar				3,33		3,31		4,17		3,29		3,32		3,30		3,45
Revisionsvirksomheden skal udskiftes minimum hver 10. år				3,25		3,00		3,00		3,00		2,94		3,17		3,06
Revisor som person skal udskiftes minimum hver 7. år				3,41		3,38		3,00		3,22		3,21		3,03		3,21
Total				2,81		2,83		2,94		2,74		2,71		2,68		2,79

”Revisors uafhængighed af revisionskunden”, ”Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen” og ”Revisors forbrug af tid på opgaven”, er de tre faktorer, der har størst betydning for alle grupper af respondenter. Vægtningen og rækkefølgen afviger dog en smule, fra hver af de erhvervsmæssige relationer. Der ses altså umiddelbart et mønster, der ligner vægtningerne i tabel 21, over de personlige relationer. Den fjerde mest vigtige faktor, for de enkelte erhvervsmæssige relationer, er enten ”Hvor længe revisor har været revisor hos kunden”, ”Revisors åbenhed i kommunikationen til offentligheden”, det at ”Revisor opstiller regnskaber og reviderer dem efterfølgende” og sidst at ”Revisor yder anden rådgivning til kunder som han reviderer”. Der ses altså, at være en forskel i blandt de erhvervsmæssige relationer, ved den fjerde faktor.

Undersøges de tre faktorer enkeltvis, har revisors uafhængighed af revisionskunden, størst betydning for de ansatte i økonomi og regnskabsfunktioner og for de respondenter der er ansat i en bank eller realkredit-institut med vægtninger på hhv. 1,65 og 1,67 point. Journalisterne og aktionærerne er også enige om vægtningen med hhv. 1,83 og 1,85 point. Sidst er Bestyrelsesmedlemmer og direktørerne stort set enige med 2,00 og 2,10 point. Der ser ud til at være en tendens til at de to grupper med størst kendskab til regnskaber vægter denne faktor højest, regnskabslæserne (journalisterne og aktionærerne) en lidt lavere vægtning, og sidst at bestyrelsesmedlemmerne og direktørerne vægter denne faktor for vigtig. Til sammenligning, så var journalisterne og aktionærerne i 1990-undersøgelsen ikke helt enige om vægtningen af denne faktor. Journalisterne var meget enige i, at denne faktor havde en betydning for kvaliteten, hvorimod aktionærernes samlede vægtning var nærmere at de var enige i, at faktoren havde en betydning for kvaliteten i

revisionsydelsen. Journalisterne er således ikke lige så markante i deres holdning, som i 1990, mens aktionærernes mening er den samme her næste 25 år efter. Direktørerne i undersøgelsen fra 1990, var enige i at revisor skal være uafhængig af revisionskunden, hvilket de også er i min undersøgelse, hvorfor jeg kan konkludere, at de også har samme holdning, som i 1990.

Ved "Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen" er det igen de ansatte i banker/realkreditinstitutter, som vægter faktoren højest med en vægtning på 2,00 point, som svarer til, at denne faktor har en høj grad af betydning. Aktionærerne og de ansatte i økonomifunktioner er nogenlunde enige med vægtninger på 2,10 og 2,14 point. Dernæst kommer medlemmerne af bestyrelser og direktørerne, og sidst journalisterne med den laveste vægtning, som nærmer sig nogen grad af betydning (2,67 point). Det ses, at det igen er de to sidste grupper som vægter højest, men aktionærerne, er her kommet på banen, hvilket kan skyldes, at det netop er dem, det går ud over hvis revisor ikke tør stille de kritiske spørgsmål, og der dermed kan være fare for, at revisor afgiver en mangelfuld påtegning. At direktører og bestyrelsesmedlemmer, faktisk mener at det er en vigtig opgave for revisor at være kritisk overfor dem, er interessant i den forstand at disse to grupper ikke skulle menes, at have noget at skjule og dermed være kritisk overfor.

Sidst skal det nævnes at journalisterne vægter "Hvor længe revisor har været revisor hos kunden" ligeså højt, som "Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen", hvilket kan skyldes, at journalisterne mener, at revisor kan have en udfordring, i at være kritisk hvis han har været revisor hos samme kunde lidt for længe. Dette kan både skyldes at han kender kunden forretningsgange lidt for godt, og dermed ikke stiller spørgsmålstejn ved hændelser, som en anden ny revisor ville finde kritisk, eller også at han kan have svært ved det, da revisor har fået et for nært forhold til kunden.

Faktoren "Revisors forbrug af tid på opgaven" er vægtet højest af journalisterne med 2,00 point. Derefter kommer bestyrelsesmedlemmerne og de ansatte i banker og realkreditinstitutter, begge med en vægtning på 2,27 point. Aktionærerne og de ansatte i økonomifunktioner er nogenlunde enige med vægtninger på hhv. 2,35 og 2,38 point. Direktørerne vægter tidsforbruget med 2,48 point, hvilket er den laveste vægtning. Det er interessant, at netop journalisterne vægter denne faktor højere end de andre grupper gør. De mener måske at revisor bruger for lidt tid på revisionen. Interessant er det også, at direktørerne mener at tidsforbruget ikke har ligeså stor betydning, som for de andre respondentgrupper

Fælles for fire af respondentgrupperne, er at det er størrelsen på revisors honorar, der er vægtet at have den mindste betydning for kvaliteten. Direktørerne og medlemmerne af en bestyrelse mener, at det, er det at "revisor som person skal udskiftes minimum hvert 7. år", der har mindst betydning. Interessant er det, at bestyrelsesmedlemmerne og direktørerne vægter revisors udskiftning lavest. Dette ser jeg som et tegn på, at de ikke mener at denne udskiftning gavner, end ikke for kvaliteten.

5.2.3 Regnskabslæserens betydning

Nedenfor, ses vigtigheden af relations-faktorerne i point, for de respondenter, der har læst et regnskab.

For de respondenter, der ikke har læst et regnskab, er det faktorerne "Revisors uafhængighed af revisionskunden", "Revisors forbrug af tid på opgaven", "Revisor opstiller regnskaber og reviderer dem efterfølgende" og "Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen" der er de vigtigste faktorer.

Tabel 23	Vigtigheden af følgende faktorer, for kvaliteten for regnskabslæserne:																				Total			
	Læst regnskab				Total		Ja, i forbindelse med:																	
	Nej		Ja				Investerin- ger		Arbejde*		Egen virksomhed		Interesse		Uddannelse		Bestyrelses- arbejde*		Bolig*					
Faktorer	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int		
Revisor yder anden rådgivning til kunder som han reviderer	64	2,95	154	2,94	218	2,94	40	2,80	107	2,91	35	2,91	70	2,97	95	2,88	14	3,07	5	3,40	366	2,92		
Revisor opstiller regnskaber og reviderer dem efterfølgende		2,33		2,79		2,65		2,83		2,83		2,69		2,94		2,83		2,50		2,80		2,83		
Revisor er udpeget af et revisionsudvalg		2,94		3,06		3,03		2,85		3,13		3,29		3,13		3,11		2,93		2,60		3,09		
Revisors uafhængighed af revisionskunden		2,22		1,81		1,93		1,63		1,79		1,77		1,76		1,69		2,07		2,40		1,76		
Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen		2,45		2,17		2,25		1,98		2,17		2,29		2,1		2,03		2,29		2,00		2,11		
Revisors åbenhed i kommunikationen til offentligheden		2,73		2,74		2,74		2,83		2,83		3,11		2,76		2,67		2,36		2,80		2,78		
Hvor længe revisor har været revisor hos kunden		3,09		2,96		3,00		2,78		2,92		2,83		2,93		2,95		3,07		3,80		2,92		
Revisors forbrug af tid på opgaven		2,22		2,37		2,33		2,28		2,36		2,40		2,34		2,36		2,07		2,20		2,34		
Størrelsen af revisors honorar		3,41		3,41		3,41		3,30		3,39		3,17		3,34		3,42		3,07		4,2		3,36		
Revisionsvirksomheden skal udskiftes minimum hver 10. år		3,50		3,14		3,25		2,98		3,11		3,09		2,90		2,99		3,43		3,80		3,04		
Revisor som person skal udskiftes minimum hver 7. år		3,64		3,19		3,32		3,10		3,15		3,31		3,07		3,05		3,50		3,60		3,14		
Total		2,86		2,78		2,80		2,67		2,78		2,81		2,75		2,73		2,76		3,05		2,75		

For de respondenter, der har læst et regnskab er det faktorerne "Revisors uafhængighed af revisionskunden", "Revisors kritiske indstilling overfor virksomhedsledelsen", "Revisors forbrug af tid på opgaven" og "Revisors åbenhed i kommunikationen til offentligheden", der er de fire mest betydningsfulde faktorer for kvaliteten i revisionsydelsen. I forhold til de faktorer, der betyder mindst for kvaliteten, der er det faktum at respondenterne har læst et regnskab af stor betydning. De respondenter, der ikke har læst et regnskab, mener at "Revisor som person skal udskiftes minimum hvert 7. år" har mindst betydning for kvaliteten

For de respondenter, der har læst et regnskab, er det "Størrelsen af revisors honorar", som betyder mindst. Dette mener jeg som før nævnt, skyldes at respondenterne ikke mener at tidsforbrug og honorar hænger sammen.

Jeg vil nu undersøge, om der er forskel på hvilke faktorer der er vigtigst i forhold til hvor respondenterne har deres kendskab til regnskaber fra De respondenter, der har læst et regnskab i forbindelse med; Arbejde, Egen virksomhed, Interesse, Uddannelse og Bestyrelsesarbejde er overordnet set enige, med samlede vægtninger i intervallet 2,73 – 2,81 point. Den samlede vægtning, for de respondenter der har læst et regnskab i forbindelse med deres bolig, er den højeste med 3,05 point. Det skal dog bemærkes at der kun er 5 respondenter i Bolig-gruppen, hvorfor vægtningen kunne have set anderledes ud, hvis der havde været flere respondenter i gruppen.

Det ses ovenfor, at hvor respondenterne har kendskabet til regnskaber fra, ikke er afgørende for hvilke faktorer de mener er vigtigst. Det er således de tre faktorer, som den samlede gruppe af regnskabslæsere har valgt, som også er de tre vigtigste faktorer for alle grupper af regnskabslæsere. Det er dog lidt forskelligt hvor højt og i hvilken rækkefølge faktorerne vægtes at have betydning. Den fjerde vigtigste faktor, for de enkelte grupper, er ikke ens, og fordeler sig således mellem "Revisor yder anden rådgivning til kunder han reviderer", "Revisor opstiller regnskaber og reviderer dem efterfølgende", "Revisor er udpeget af et revisionsudvalg", og sidst "Revisors åbenhed i kommunikationen til offentligheden".

Det ses at Revisors uafhængighed er vigtigst for regnskabslæsere i forbindelse med investeringer, hvorimod det betyder mindst for bolig-regnskabslæsere. Det at interessegruppen har et større fokus på uafhængighed, kan hænge sammen med, at de rent faktisk ved, at revisor er nødt til at være uafhængig for at kunne give en objektiv konklusion på regnskabet, hvilket er yderst vigtigt for investorerne. Vi så også i tabel 22, at aktionærerne havde størst interesse i revisors uafhængighed, hvilket hænger godt sammen med resultatet i denne tabel. Det at bolig-regnskabslæsere er mindst interesserede i revisors uafhængighed, skyldes højst sandsynligt at deres interesse primært har kredset omkring f.eks. lån og rente-swap i en andelsboligforening.

Ved faktoren "Revisors kritiske indstilling til virksomhedsledelsen", der er det igen investorerne der finder denne faktor vigtigst med 1,98 point. Det er ikke overraskende regnskabslæsere med egen virksomhed og de respondenter der har læst regnskaber i forbindelse med bestyrelsesarbejde, der finder denne faktor mindst vigtig med 2,29 point. Det giver god mening, at investorerne mener, at denne faktor er vigtig, for at kunne udtrykke sig rigtigt om konklusionen på regnskabet. Hvorimod virksomhedsejere og bestyrelsesmedlemmer finder det knap så vigtigt, da de måske ikke er så interesserede, i at revisor skal være kritisk overfor dem.

"Revisors forbrug af tid på opgaven" er vigtigst for de respondenter der har læst regnskaber i forbindelse med bestyrelsesarbejde, og mindst vigtig for de respondenter, der har læst et regnskab i forbindelse med egen virksomhed. Det er interessant at virksomhedsejerne er den af grupperne, som har vægtet denne faktor lavest, mens bestyrelses-regnskabslæsere vægter den højst, hvilket kan indikere at bestyrelses-regnskabslæsere måske mener at revisor bruge for lidt tid, mens virksomhedsejerne mener de bruger for meget eller tilpas.

Da alle regnskabslæser-grupper er enig, om de tre mest vigtige faktorer, er det interessant, at se hvilke grupper, der har valgt hvad, som den fjerde vigtigste faktor. Det at "Revisor yder anden rådgivning til kun-

der, som han reviderer”, er fjerde vigtigst for investeringsregnskabslæserne. Det at ”Revisor opstiller regnskaber og reviderer dem efterfølgende” er vigtigt, for de respondenter, der har læst et regnskab i forbindelse med deres arbejde eller egen virksomhed. ”Revisors åbenhed i kommunikationen til offentligheden”, er også vigtigt, for respondenterne der har læst regnskaber i forbindelse med deres arbejde. Derudover er denne faktor vigtig for dem der har læst regnskaber i forbindelse med interesse, uddannelse og bestyrelsesarbejde.

Mest interessant er det, at kigge på hvilken faktor, de forskellige grupper, mener betyder mindst for kvaliteten i revisionsydelsen. Alle grupper på nær virksomhedsejerne og bestyrelsesmedlemmerne, mener at det er størrelsen på revisors honorar der betyder mindst. Virksomhedsejerne mener derimod, at det er det faktum, at revisor skal udskiftes hvert 7. år, som betyder mindst for kvaliteten i revisionsydelsen, hvilket kan skyldes, at det besværliggør situationen for dem, da en ny revisor skal på opgaven, og de så at sige skal starte forfra med ham.

5.3 Sammenfatning revisors forhold til kunden

Overordnet set, vægtes de vigtigste faktorer i denne kategori, at have en høj grad af betydning.

Ved analysen af, om en personlig relation til revisor, skulle have en betydning, for hvilke faktorer, mine respondenter fandt vigtigst, fandt jeg at der ikke var den store forskel. Den eneste forskel bestod i at revisorerne mente, at det er vigtigt for kvaliteten, at de er åbne i deres kommunikation til offentligheden. Denne faktor var ikke blandt de fire vigtigste, blandt nogen af mine andre relations-grupper, på trods af at denne faktor henvender sig 100% til dem. Dette kan enten skyldes, at de resterende grupper, mener at de får rigelig information, eller også at de ikke mener at det betyder noget for kvaliteten, hvilket der ellers var en tydelig indikation af i undersøgelsen fra 1990. Den anden forskel bestod i, at respondenterne uden en relation til revisor vægtede faktoren ”Revisionsvirksomheden skal udskiftes minimum hvert 10. år”, som den mindst vigtige, hvorimod de resterende grupper vægtede, at størrelsen på honoraret var mindst vigtigt. Ellers var alle respondenter enige om, at revisor skal være uafhængig fra kunden, være kritiske overfor ledelsen, i den virksomhed de reviderer, og være opmærksomme på deres forbrug af tid på opgaven. Sidst er alle på nær revisorerne enige om, at det er vigtigt for kvaliteten, at revisor opstiller regnskabet og reviderer det efterfølgende.

For de erhvervsmæssige relationer, så jeg at de alle var enige, om at revisor skal være uafhængig af revisionskunden, de skal være kritiske overfor virksomhedsledelsen og overveje sit forbrug af tid på opgaven. Delte meninger var der om, hvor vidt det var vigtigt at revisor kommunikerer åbent til offentligheden om revisor opstiller regnskaber og reviderer dem efterfølgende, og om de yder anden rådgivning til kunder, som han reviderer. Til forskel fra opdelingen på personlige relationer, så er ”Revisors forbrug af tid på opgaven” vigtig for de erhvervsmæssige relationer. Det er dog igen revisors honorar, som vægtes at betyde mindst for kvaliteten i revisionsydelsen.

At have læst et regnskab, har en lille betydning for hvilke faktorer der finder vigtigst og mindst vigtigst. Der er også nogle afvigelser i hvad dem, der har læst et regnskab finder vigtigst for kvaliteten i revisionsydelsen. Alle, både regnskabslæsere og ikke regnskabslæsere er enige om, at revisor skal være uafhængig, kritisk overfor virksomhedsledelsen, og være opmærksom på hvor meget tid, han bruger på opgaven. Nogle regnskabslæsere mener at det er vigtig at revisor yder anden rådgivning, eller opstiller regnskaber, mens andre

finder det vigtigt at han er åben i sin kommunikation til offentligheden, eller er udpeget af et revisionsudvalg. Der ses altså forskelle i hvad der er vigtig for de enkelte grupper, men i det store hele er de enige, om hvilke faktorer der er vigtige for kvaliteten i revisionsydelsen.

6 Revisor i arbejde

I dette afsnit, vil jeg undersøge faktorerne relateret til revisor i hans arbejde. Det er faktorer som fortæller om revisors ageren i forbindelse med hans arbejde, blandt andet faktorer, der definerer revisors faglighed. Jeg undersøger disse faktorer, for at tilføje endnu en dimension til kvaliteterne, som blev behandlet i afsnit 5, omhandlende revisor, som person.

6.1 Indledende overvejelser

I 1990-undersøgelsen spurgte man respondenterne "Det må forventes, at den statsautoriserede revisors medlemskab af Foreningen af statsautoriserede revisorer er bevis for hans kompetence", hvilket er i tråd med FSR's forslag til forbedret kvalitet, hvor det skal være en "Betingelse for medlemskabs af foreningen – på grundlag af en due dilligence-analyse". Hvorfor der allerede dengang var tanke på, at medlemskabet skal være en garant for orden i sagerne og dermed god kvalitet. I 1990, var alle grupper af respondenter, uenige i, at dette var tilfældet, hvorfor det er interessant at undersøge, om dette har ændret sig.

I 1999-undersøgelsen blev respondenterne spurgt, om det at "Et årsregnskab, der er revideret af en statsautoriseret revisor er mere troværdigt end det årsregnskab, de er revideret af en registreret revisor". Revisorerne var meget enige i denne betragtning med en vægtning på 4,6, mens journalisterne var knapt så positivt stemte, med en vægtning på 3,2. De resterende grupper lå med vægtninger midt imellem. Til samme formål, har jeg spurgt mine respondenter, hvor vigtigt det er for kvaliteten at "Det er en statsautoriseret revisor, som underskriver regnskabet" og vigtigheden af kvaliteten hvis "Det er en registreret revisor, som underskriver regnskabet". I forlængelse af dette spørgsmål, har jeg også spurgt til "Revisors anciennitet", da dette alt andet lige også må have en betydning for kvaliteten.

I FSR's forslag til forbedringer af kvaliteten, er der forslag om, at der skal oprettes en virksomhedsportal for SMV-revisorer, der søger samarbejdspartnere, samt at der skal afholdes møder for medlemmerne med kvalitet på dagsordenen. Disse to forslag, har jeg oversat til, at "Revisor deltager i ERFA-grupper" for at undersøge om offentligheden finder at dette forslag er vigtigt for kvaliteten. Der er derudover også forslag om, at der skal oprettes et kvalitetskorps, som skal hjælpe med kvalitetsproblemer, samt krav om efteruddannelse om brug af kvalitetssikringssystemer. Jeg har derfor spurgt mine respondenter, om de finder det vigtigt at "Revisor kan få hjælp til kvalitetsproblemer af et kvalitetskorps", samt om de finder det vigtigt at "Revisor uddannes i kvalitetssikring".

FSR har er derudover kommet med forslag om, at der kan ske "Eksklusion af revisionsvirksomhed fra FSR efter en eller flere kvalitetskontroller med alvorlige fejl" og der kan ske "Eksklusion af revisor/revisionsvirksomheden fra FSR efter én eller flere alvorlige bøder", hvilket jeg har formuleret som faktoren "Skærpede sanktioner mod revisor", for at undersøge hvor vigtigt dette er for kvaliteten i revisionsydelsen.

Faktoren ”Revisors påtegning bliver mere uddybende”, er fremkommet med tanke på den nye ISA 701, som tilføjer en uddybende del til revisors eksisterende påtegning. De såkaldte ”Key audit matters”, som tilføjer ekstra information til regnskabsbrugerne, om regnskabet så de får en forståelse, for de tilfælde hvor revisor i særlig grad har brugt sin professionelle skepsis ved revisionen af regnskabet.

Derudover har jeg spurgt til det faktum, at ”Revisor har flere kunder indenfor samme industri”, hvilket leder tankerne hen på revisors branchekendskab, som jeg undersøgte i afsnit 5.

Sidst har jeg spurgt til ”Revisors overholdelse af love og regler”, hvilket i sig selv, vil tilføre kvalitet til revisionsydelsen, da revisor holder sig indenfor de satte rammer.

6.2 Databehandling revisors i arbejde

I nedenstående tabel, ses et overordnet overblik over vægtningen af faktorerne relateret til revisor i arbejde.

Tabel 24	Vigtigheden for kvaliteten af følgende faktorer:										Total	
	Meget høj grad		Høj grad		Nogen grad		Ringe grad		Slet ikke			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Revisors anciennitet	13	6	52	24	110	51	31	14	12	5	218	100
Revisors overholdelse af love og regler	167	77	43	20	8	3	0	0	0	0	218	100
Det er en statsautoriseret revisor, som underskriver regnskabet	57	26	78	36	56	26	20	9	7	3	218	100
Revisor har flere kunder indenfor samme industri	24	11	74	34	91	42	20	9	9	4	218	100
Det er en registreret revisor, som underskriver regn- skabet	44	20	62	28	76	35	27	12	9	4	218	100
Revisor er medlem af FSR	46	21	77	35	60	28	28	13	7	3	218	100
Revisors påtegning bliver mere uddybende	33	15	84	39	76	35	20	9	5	2	218	100
Der har tidligere været sanktioner mod revisor	46	21	50	23	80	37	32	15	10	5	218	100
Revisor deltager i ERFA-grupper med andre revisorer	24	11	75	34	80	37	26	12	13	6	218	100
Revisor uddannes i kvalitetssikring	45	21	91	42	61	28	19	9	2	1	218	100
Revisor kan få hjælp til kvalitetsproblemer af et ”kva- litetskorp”	29	13	88	40	70	32	23	11	8	4	218	100
Revisor vurderes med en smiley-ordning	21	10	55	25	66	30	54	25	22	10	218	100
Total	549	21	829	32	834	32	300	11	104	4	2616	100

Den faktor, som mine respondenter mener betyder mest, er ”Revisors overholdelse af love og regler”, hvor 77% af respondenterne har svaret, at denne faktor i meget høj grad har en betydning for kvaliteten i revisionsydelsen. Dette er også den eneste faktor, hvor ingen har svaret, at faktoren i ingen eller i ringe grad har betydning for kvaliteten. Overholdelse af love og regler, er noget af det mest essentielle, for at kvaliteten er i top, da love og regler for revisorer er det grundlag revisor arbejder under. Hvis revisor ikke holder sig indenfor dette grundlag, er risikoen for at revisor udtrykker sig forkert om et regnskab, eller undlader at udføre lovpligtigt arbejde meget stor. Dermed er kvaliteten i sig selv forringet, hvorfor det også er betryggende.

de, at størstedelen af resten af respondenterne, har svaret at denne faktor i høj grad har betydning for kvaliteten.

De fem faktorer, som derefter er vægtet, at betyde mest for mine respondenter, er det faktum, at revisor uddannes i kvalitetssikring, hvor 42% af respondenterne, har svaret at denne faktor i høj grad har en betydning for kvaliteten. Overraskende er det, at to respondenter har svaret, at dette slet ikke har en betydning, hvilket må være udtryk for, at de to respondenter tillægger kvalitet i revisionsydelsen, det arbejde som er udført, og ikke det at det kvalitetssikres efterfølgende.

40% af respondenterne, mener at det, at revisor kan få hjælp til kvalitetsproblemer af et kvalitetskors i høj grad er vigtigt. I alt 15% af respondenterne mener slet, eller næsten ikke, at det har en betydning for kvaliteten. Denne faktor, er et af de forslag, som FSR er kommet med, som skal højne kvaliteten. Det er derfor interessant, at så mange respondenter finder dette forslag vigtigt. Carsten mener at *"et kvalitetskors kunne have en vejledende funktion, så man kunne spørge dem til råds om best practice, hvis man er i tvivl"*. Med denne betragtning kan det tyde på, at forslaget rent faktisk vil have en betydning, om ikke andet i forhold til at offentligheden, som vil mene at kvaliteten er højnet, bare ved at revisor kan få hjælp til sine kvalitetsproblemer.

I alt 54% af mine respondenter, mener at det, at revisors påtegning bliver mere uddybende, i meget høj eller høj grad har betydning for kvaliteten. 35% mener at det i nogen grad vil have en betydning for kvaliteten. Det er altså størstedelen af mine respondenter, som mener at det vil have en betydning, hvilket er positivt, set i lyset af det fremsatte forslag til en ny ISA 701, hvor revisor skal uddybe sin erklæring i de såkaldte "key audit matters".

Det, at revisor er medlem af brancheforeningen for revisorer, FSR, ser størstedelen af respondenterne, som af en betydning for kvaliteten, flest af respondenterne (35%) har svaret, at det i høj grad har en betydning for kvaliteten. Dette er positivt, da FSR har øget fokus på at medlemmerne skal holde en vis standard, således at det kan være et kvalitetsstempel i sig selv, at være medlem af foreningen, hvilket mine respondenter også ser, som en vigtig faktor, hvorfor forslaget højst sandsynligt til have den ønskede effekt.

62% af respondenterne, har svaret, at det faktum, at den revisor der underskriver regnskabet er en statsautoriseret revisor, har en meget høj eller høj grad af betydning for kvaliteten af regnskabet. Samtidig har kun 48% af respondenterne givet samme vægtning til det faktum, at den underskrivende revisor er registreret. Det betyder altså noget for mine respondenter, hvilken revisor der underskriver regnskabet. Dette viser at de er klar over at der er en forskel, men også, at denne forskel er positiv for de statsautoriserede revisorer, som vægtes at levere en højere kvalitet end de registrerede revisorer.

Lidt over halvdelen af mine respondenter, mener at "Revisors anciennitet", har nogen grad af betydning. Dette er overraskende, da man skulle mene at revisors erfaring har en betydning, særligt i forhold til fagligheden, som vurderes at have en meget høj grad af betydning i Tabel 16. Mette knytter følgende kommentar til sin besvarelse *"Jo højere anciennitet jo mere erfaring og muligvis mere viden. Omvendt kan høj anciennitet måske føre til en rutinepræget og konservativ tilgang til arbejdet. Men i udgangspunktet må man antage at revisor har en interesse i sit fag, og at man med tiden får mere viden og dermed kan tilbyde en højere service. Der er muligvis tale om en aftagende stigning i servicekurven over tid, men trods alt en stig-*

ning", hvorfor Mette har svaret, at denne faktor har en høj grad af betydning for kvaliteten. Nikolaj mener, som flertallet, at denne faktor har nogen grad af betydning, hvilket han begrundes med *"Erfaring giver mulighed, for at se ting med flere vinkler. Men en dygtig nyuddannet revisor kan være ligeså kompetent til opgaven, som en knap så dygtig revisor med erfaring"*. Han mener altså ikke at anciennitet er afgørende for en høj kvalitet.

Det at revisor har flere kunder indenfor samme industri, er i nogen grad vigtigt for kvaliteten, hos 42% af respondenterne, hvilket er godt i tråd med den samlede vægtning i Tabel 16. De resterende faktorer vil blive kommenteret i den nedenstående analyse.

6.2.1 Den personlige relation

I nedenstående tabel, er faktorerne vedrørende revisor i arbejde krydstabuleret med respondenternes personlige relation til en revisor. Alle besvarelses er, som hidtil omregnet til gennemsnitsvægtninger, for nemmere at kunne sammenligne de enkelte faktorer.

De fem vigtigste faktorer for revisorerne er "Revisors overholdelse af love og regler", "Det er en statsautoriseret revisor, som underskriver regnskabet", "Revisor har flere kunder indenfor samme industri", "Revisors anciennitet" og det at "Revisor uddannes i kvalitetssikring". Den faktor, som efter revisorerne betyder mindst for kvaliteten er det, at "Det er en registreret revisor, som underskriver regnskabet", samt "Revisor vurderes med en smiley-ordning". Ikke overraskende mener revisorerne at det er meget vigtigt, at revisor overholder love og regler. Derudover mener de, at det er vigtigt for kvaliteten, at revisor har flere kunder indenfor samme industri, hvilke henleder opmærksomheden på tabel 17, hvor revisorerne også vægtede, det at revisor har branchekendskab, som en vigtig faktor. At revisor, mener at anciennitet er vigtigt, viser, at de som den eneste relations-gruppe er klar over, at det i første omgang er revisors praktiske erfaring, som tæller, da uddannelsen er teoretisk, og dermed ikke lærer de studerende hvordan et regnskab revideres i praksis –dette lærer man kun, ved at gøre det. Revisorerne, mener også at det er vigtigt for kvaliteten, at blive uddannet i kvalitetssikring, hvorfor dette forslag fra FSR således falder i god jord hos revisorerne selv. Sidst har revisorerne vægtet, det at regnskabet underskrives af en statsautoriseret revisor med 2,16 point, hvorimod, de har vægtet, det at regnskabet underskrives af en registreret revisor med 3,19, hvilket også er deres lavest vægtede faktor. Revisorerne selv mener altså at kvaliteten er væsentlig højere, hvis det er en statsautoriseret revisor som underskriver, fremfor en registreret revisor. Dette bekræfter, at revisorerne selv, ligesom i 1999, mener at en statsautoriseret revisor levere højere kvalitet end en registreret revisor.

Tabel 25	Vigtigheden af faktorer for kvaliteten for følgende relationer:										Total	
	Jeg er selv revisor		Nærmeste familie		Nærmeste vennekreds		Fjerne bekendtskabskreds		Ingen Relation			
	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point
Revisors anciennitet	32	2,38	30	2,63	57	2,98	58	3,09	41	3,10	218	2,89
Revisors overholdelse af love og regler		1,12		1,30		1,26		1,34		1,27		1,27
Det er en statsautoriseret revisor, som underskriver regnskabet		2,16		2,40		2,19		2,19		2,51		2,28
Revisor har flere kunder indenfor samme industri		2,28		2,57		2,49		2,62		3,07		2,61
Det er en registreret revisor, som underskriver regnskabet		3,19		2,37		2,30		2,43		2,54		2,52
Revisor er medlem af FSR		2,41		2,40		2,19		2,48		2,66		2,42
Revisors påtegning bliver mere uddybende		2,84		2,40		2,18		2,34		2,71		2,45
Der har tidligere været sanktioner mod revisor		2,81		2,67		2,60		2,31		2,73		2,59
Revisor deltager i ERFA-grupper med andre revisorer		2,84		2,73		2,40		2,64		2,93		2,67
Revisor uddannes i kvalitetssikring		2,31		2,30		2,14		2,12		2,63		2,28
Revisor kan få hjælp til kvalitetsproblemer af et ”kvalitetskors”		2,50		2,37		2,44		2,38		2,90		2,51
Revisor vurderes med en smiley-ordning		3,19		3,07		2,86		2,81		3,29		3,00
Total		2,50		2,43		2,34		2,40		2,70		2,46

For respondenterne med en revisor i den nærmeste familie, er det også vigtigst, at revisor overholder love og regler. Anden vigtigst finder de det, at revisor uddannes i kvalitetssikring. Dernæst mener de, at det har stor betydning for kvaliteten, at revisor kan få hjælp til kvalitetsproblemer af et kvalitetskors, samt at det er en registreret revisor, som underskriver regnskabet. Sidst har de vægtet, det at "Revisors påtegning bliver mere uddybende", at "Revisor er medlem af FSR" og at "Det er en statsautoriseret revisor, der underskriver regnskabet", som vigtige faktorer. Overraskende er det, at denne gruppe, mener at en registreret revisors påtegning er mere vigtig end en statsautoriseret revisors. Jeg havde ellers en klar forventning, om at denne gruppe ville kende forskellen, hvilket den samlede vægtning desværre modbeviser. Positivt er det, at fire af FSR's tiltag mod at højne kvaliteten, er blevet valgt blandt de vigtigste for denne gruppe. Det tyder derfor på at forslagene, om ikke andet, så i forhold til at de gennemføres vil styrke denne gruppes opfattelse af kvaliteten i revisionsydelsen. Nikolaj har vægtet det at "Revisor er medlem af FSR" at have en høj grad af betydning for kvaliteten, hvilket han begrundet med "Det er et kvalitetsstempel, at man må være en del af klubben. Jeg forestiller mig at man skal opfylde nogle krav for at være med", hvilket er i tråd med FSR's forslag, om at man skal kunne ekskluderes, hvis man ikke har styr på kvaliteten.

Respondenterne, med en revisor i den nærmeste vennekreds, mener også at det er vigtigst, at revisor overholder love og regler. Dernæst har de vægtet, det at revisor uddannes i kvalitetssikring, som vigtig. De mener også, at det, at "Revisors påtegning bliver mere uddybende" i høj grad er vigtigt for kvaliteten i revisionsydelsen. Sidst vægter de, det at "Revisor er medlem af FSR" og det, at "Det er en statsautoriseret revisor der underskriver regnskabet" blandt de 5 vigtigste faktorer. Revisors anciennitet, er den faktor som de mener betyder mindst for kvaliteten, hvilket tyder på, at de ikke kender til vigtigheden af praktisk erfaring, som også er en forudsætning, for at revisor kan blive statsautoriseret. Det er interessant, at denne gruppe også finder det vigtigt, at revisors påtegning bliver mere uddybende, hvilket igen viser behovet for den nye ISA 701. Derudover er to af FSR's forslag vægtet blandt de vigtigste, hvorfor jeg igen kan konkludere, at offentligheden tillægger disse forslag, en stor betydning for at højne kvaliteten.

De respondenter, der har en revisor i deres fjerne bekendtskabskreds, mener også at revisor som minimum skal overholde love og regler. Derefter, er de også for forslaget om uddannelse i kvalitetssikring. At det er en statsautoriseret revisor, som underskriver regnskabet, finder denne gruppe også særdeles vigtig for kvaliteten i revisionsydelsen. Som den eneste gruppe, har de respondenter med en revisor i den fjerne bekendtskabskreds vægtet, at tidligere sanktioner mod revisor er vigtigt for kvaliteten. Sidst mener de også at det er vigtigt for kvaliteten at revisors påtegning bliver mere uddybende. Det er interessant, at denne gruppe, er den eneste som har vægtet, det at der tidligere har været sanktioner mod revisor, som vigtigt for kvaliteten. De har altså en skepsis overfor revisor i denne situation, hvorimod alle andre personlige relationer ikke lader sig påvirke af dette scenarie.

For respondenterne uden en relation til en revisor, er det igen vigtigt, at revisor overholder love og regler. Dernæst er det vigtigt at "Det er en statsautoriseret revisor som underskriver regnskabet", hvorefter det at "Det er en registeret revisor der underskriver regnskabet" er vigtigt for kvaliteten. Dernæst mener denne gruppe, at det er vigtigt for kvaliteten i revisionsydelsen, at revisor skal uddannes i kvalitetssikring, og er medlem af FSR. Således, er denne gruppe også positive, overfor flere af FSR's forslag til at højne kvaliteten.

Ideen om at revisor skal vurderes med en smileyordning, er ikke særligt populær, således har revisorerne, den nærmeste familie og dem uden en relation til revisor, vægtet at denne faktor er mindst vigtig for kvaliteten, hvorfor ideen om at revisor kunne få en simpel vurdering, ikke synes at være et hit blandt mine respondenter. Revisors anciennitet er vægtet lavest hos respondenterne i den nærmeste vennekreds og fjerne bekendtskabskreds, hvilket jeg mener skyldes, at de ikke ved, at den praktiske erfaring er utrolig vigtig for at revisor kan levere et tilfredsstillende stykke arbejde.

6.2.2 Den erhvervsmæssige relation

Efter at have undersøgt de personlige relationer, vil jeg nu undersøge hvordan de erhvervsmæssige relationer, har vægtet vigtigheden af faktorerne vedrørende revisor i arbejde.

Til at starte med, bemærkes det, at alle erhvervsmæssige relationer også vægter "Revisors overholdelse af love og regler", at "Revisor uddannes i kvalitetssikring" og det, at "Det er en statsautoriseret revisor, som underskriver regnskabet", som nogle af de vigtigste faktorer.

Tabel 26	Vigtigheden af faktorer for kvaliteten for følgende relationer:												Total	
	Medlem af bestyrelse		Direktør		Journalist		Aktionær		Ansæt i økonomi/ regnskabsfunktion		Ansæt i bank eller realkredit-institut			
	Faktorer	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N
Revisors anciennitet	75	2,97	29	3,07	6	3,17	92	2,80	63	2,71	30	2,60	295	2,84
Revisors overholdelse af love og regler		1,36		1,48		1,50		1,29		1,21		1,20		1,30
Det er en statsautoriseret revisor, som underskriver regnskabet		2,44		2,52		2,17		2,32		2,19		1,93		2,30
Revisor har flere kunder indenfor samme industri		2,67		2,83		2,83		2,51		2,54		2,37		2,58
Det er en registreret revisor, som underskriver regnskabet		2,71		2,83		3,17		2,65		2,68		2,67		2,70
Revisor er medlem af FSR		2,49		2,97		2,83		2,61		2,67		2,53		2,62
Revisors påtegning bliver mere uddybende		2,36		2,90		3,33		2,42		2,49		2,60		2,50
Der har tidligere været sanktioner mod revisor		2,68		2,48		2,50		2,53		2,59		2,47		2,57
Revisor deltager i ERFA-grupper med andre revisorer		2,59		2,69		2,83		2,60		2,73		2,47		2,63
Revisor uddannes i kvalitetssikring		2,29		2,69		2,67		2,32		2,38		2,03		2,34
Revisor kan få hjælp til kvalitetsproblemer af et "kvalitetskors"		2,53		2,93		2,00		2,52		2,62		2,20		2,54
Revisor vurderes med en smiley-ordning		3,00		3,28		2,83		3,04		3,02		2,87		3,03
Total	75	2,51	29	2,72	6	2,65	92	2,47	63	2,49	30	2,33	295	2,50

Ved en gennemgang af de enkelte relationer, ses det at bestyrelsesmedlemmerne, ud over de tre førnævnte faktorer, vægter revisors medlemskab af FSR, og at revisors påtegning bliver mere uddybende som vigtigt. Mens den mindst vigtige faktor er det, at revisor vurderes med en smiley-ordning.

Direktørerne hæfter sig ved, at det er vigtigt for kvaliteten, at der tidligere har været sanktioner mod revisor, og at revisor deltager i ERFA-grupper. De mener, ligesom bestyrelsesmedlemmerne, at det er mindst vigtigt at revisor bliver vurderet med en smiley-ordning.

Journalisterne finder det blandt de vigtigste faktorer, at revisor kan få hjælp af et kvalitetskors, og at der tidligere har været sanktioner mod revisor. Mens de finder det mindst vigtigt at revisors påtegning bliver mere uddybende. Denne gruppe er som før nævnt, meget lille, hvorfor jeg forestiller mig, at gruppens svar ville have set anderledes ud, hvis der havde været flere journalister med i undersøgelsen.

For aktionærerne er det vigtigt, at revisor kan få hjælp af et kvalitetskorp, og at revisors påtegning bliver mere uddybende. De finder det ligesom de fleste andre grupper, det mindst vigtigt at revisor vurderes med en smiley-ordning.

For respondenterne i gruppen, der er eller har været ansat i en økonomi/regnskabsfunktion, er det udover de tre gennemgående faktorer, vigtigst at revisors påtegning bliver mere uddybende, og at revisor har flere kunder indenfor samme industri, hvilket efter Mettes mening skyldes at *"det give mere erfaring og specialisering inden for den pågældende branche"*. Denne gruppe, mener heller ikke at revisor skal vurderes med en smileyordning.

For respondenterne der er eller har været ansat i en bank eller realkreditinstitut, er det vigtigt, at revisor kan få hjælp til kvalitetsproblemer af et kvalitetskorp, og at revisor har flere kunder indenfor samme industri.

Det mest interessante ved vægtningerne, er at alle grupper har vægtet det, at regnskabet underskrives af en statsautoriseret revisor, som en af de vigtigste faktorer. Ingen af de erhvervsmæssige relationer, har vægtet, det at regnskabet underskrives af en registreret revisor som vigtigt. I forhold til 1999-undersøgelsen, er dette en vigtig pointe at få med. Dengang var alle respondent-grupper overvejende enige om, at et regnskab er mere troværdigt, hvis det er underskrevet af en statsautoriseret revisor, fremfor en registreret. Alle mine respondenter, mener at det er vigtigere for kvaliteten, at en statsautoriseret, som underskriver fremfor en registeret, hvorfor denne sammenhæng stadig eksisterer.

6.2.3 Regnskabslæsnings betydning

I nedenstående tabel, har jeg opstillet respondenternes vægtninger af de forskellige faktorer, først ud fra om de har læst et regnskab, og dernæst ud fra, i hvilken forbindelse regnskabet er læst.

Det ses nedenfor, at det, at respondenterne har læst et regnskab, har en betydning for hvilke faktorer, der vægtes, at have den største betydning i forhold til, hvis respondenterne ikke har læst et regnskab. Nogle faktorer, har en betydning for begge grupper. Således mener regnskabslæserne og ikke regnskabslæserne begge, at revisor skal overholde love og regler, være statsautoriserede, og uddannes i kvalitetssikring. De respondenter der ikke har læst et regnskab, mener desuden at revisor skal være medlem af FSR, og har også vægtet det, at revisor er registreret har en betydning, og endda af en større betydning end, det at være statsautoriseret revisor. Det tyder derfor på, at denne gruppe ikke kender forskellen, da jeg ellers ville mene, at de havde vægtet den statsautoriserede højest.

For de respondenter, der har læst et regnskab, er det også vigtigt at revisor er medlem af FSR, og at revisor kan få hjælp til kvalitetsproblemer af et kvalitetskorp. Sidst finder denne gruppe det også vigtigt, at påtegningen bliver mere uddybende. Det giver god mening, at dette kun er vægtet vigtigt blandt regnskabslæserne, da dem der ikke har læst et regnskab, nok slet ikke kender omfanget af en påtegning, og dermed kunne ønske sig, at den var mere uddybende. For at få et indblik i, hvad regnskabslæserne kunne ønske sig i denne uddybning, spurgte jeg Carsten, som har læst regnskaber i flere forskellige tilfælde. Han svarede at han kunne ønske sig; *"Klar kommunikation i påtegningerne, så man ikke skal læse for meget mellem linjerne"*. Der hvor, den største adskillelse mellem de to grupper sker, er ved den faktor som betyder mindst for kvaliteten. De respondenter, der ikke har læst et regnskab, mener ikke at revisors anciennitet er særligt vigtig, mens de respondenter, der har læst et regnskab ikke synes, at revisor skal vurderes med en smileyord-

ning. Dette viser præcis forskellen på de to grupper, og deres forståelse for revisor. Revisors anciennitet, er som tidligere nævnt noget af det vigtigste, for at en revision er af en tilstrækkelig kvalitet. Mens det, at revisor blev vurderet med en smileyordning, efter Nikolajs mening er en dårlig ide, således udtaler han: *”Man skal passe på med at gøre smileyordninger til et kvalitetsstempel. Fordi man har den god smiley betyder det ikke nødvendigvis at man har orden i alle sager. Det er et øjebliksbillede, som ikke nødvendigvis viser det hele billede”*.

Ved gennemgangen af de enkelte regnskabslæsere, ses det at regnskabslæsning i forbindelse med investeringer betyder, at revisor skal overholde love og regler, være statsautoriseret, og uddannes i kvalitetssikring. Derudover er det vigtig for kvaliteten i revisionsydelsen, at revisors påtegning bliver mere uddybende og om der tidligere har været sanktioner mod revisor.

For gruppen af respondenter, der har læst regnskaber i forbindelse med deres arbejde, er det igen vigtigt at revisor overholder love og regler, er statsautoriseret og at han uddannes i kvalitetssikring. Gruppen finder det derudover vigtigt at revisor har flere kunder indenfor samme industri, og at revisors påtegning bliver mere uddybende.

For respondenterne, som har læst regnskab i forbindelse med deres egen virksomhed, er det igen de tre gengangere, som er vigtige, og derudover er det vigtigt, om der tidligere har været sanktioner mod revisor, og at revisors påtegning bliver mere uddybende.

De respondenter, der har læst et regnskab i forbindelse med deres interesse, mener også at revisors skal overholde love og regler, være statsautoriseret og uddannes i kvalitetssikring. Derudover, finder de det, at revisor kan få hjælp af et kvalitetskorp for vigtigt, samt at revisor har flere kunder indenfor samme industri.

For gruppen, der har læst et regnskab i forbindelse med deres uddannelse, er det igen de tre faktorer, som omhandler overholdelse af love og regler, at revisor er statsautoriseret, og at han uddannes i kvalitetssikring, der er vigtigst. Derudover er det vigtigt for denne gruppe, at revisor har flere kunder indenfor samme industri, og at revisors påtegning bliver mere uddybende.

De to sidste grupper, som består af bestyrelsesmedlemmer og bolig-regnskabslæsere, er de to grupper, som afviger mest fra flertallet. Begge grupper er små, hvorfor fordelingen meget vel kunne have set anderledes ud. Fælles for begge grupper, er at de mener at revisor skal overholde love og regler, og at han kan få hjælp til kvalitetsproblemer af et kvalitetskorp. Derudover er de også begge enige om, at tidligere sanktioner mod revisor er vigtig for kvaliteten. Mette begrundet dette med at: *”Tidligere sanktioner giver selvfølgelig en indikation af, at det udførte arbejde ikke har været godt nok, så i udgangspunktet burde det derfor have betydning for kvaliteten”*. Bestyrelsesmedlemmerne mener derudover, at revisor skal være medlem af FSR, og uddannes i kvalitetssikring. Boligrespondenterne mener at det faktum, at det er en registreret revisor der underskriver er vigtigt for kvaliteten, og sidst mener de, at det er ligeså vigtigt, at det er en statsautoriseret revisor der underskriver. De mener altså, at det er underordnet, om det er den ene eller anden type af revisor, som underskriver regnskabet.

Tabel 27	Vigtigheden af følgende faktorer, for kvaliteten for regnskabslæserne:																			Total		
	Læst regnskab				Total		Ja, i forbindelse med:															
	Nej		Ja				Investerin- ger		Arbejde*		Egen virksomhed		Interesse		Uddannelse		Bestyrelses- arbejde*		Bolig*			
Faktorer	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int	N	Gns- po- int
Revisors anciennitet	64	2,94	154	2,88	218	2,89	40	2,83	107	2,79	35	3,11	70	2,71	95	2,80	14	3,00	5	3,60	366	2,83
Revisors overholdelse af love og regler		1,25		1,28		1,27		1,18		1,24		1,31		1,23		1,26		1,14		1,00		1,24
Det er en statsautoriseret revisor, som underskriver regnskabet		2,30		2,27		2,28		2,25		2,36		2,51		2,31		2,18		2,43		2,20		2,31
Revisor har flere kunder indenfor samme industri		2,73		2,56		2,61		2,48		2,50		2,54		2,47		2,44		2,57		3,00		2,49
Det er en registreret revisor, som underskriver regnskabet		2,16		2,67		2,52		2,60		2,76		2,91		2,76		2,72		2,71		2,20		2,73
Revisor er medlem af FSR		2,09		2,55		2,42		2,48		2,60		2,71		2,53		2,46		2,14		2,80		2,53
Revisors påtegning bliver mere uddybende		2,58		2,40		2,45		2,45		2,50		2,43		2,51		2,39		1,86		2,80		2,44
Der har tidligere været sanktioner mod revisor		2,66		2,56		2,59		2,43		2,56		2,51		2,79		2,65		2,07		2,40		2,59
Revisor deltager i ERFA-grupper med andre revisorer		2,64		2,69		2,67		2,65		2,65		2,54		2,67		2,71		2,64		3,00		2,66
Revisor uddannes i kvalitetssikring		2,19		2,31		2,28		2,25		2,32		2,34		2,17		2,29		2,00		2,80		2,27
Revisor kan få hjælp til kvalitetsproblemer af et ”kvalitetskorp”		2,42		2,55		2,51		2,63		2,54		2,57		2,50		2,55		2,21		2,20		2,53
Revisor vurderes med en smiley-ordning		2,81		3,08		3,00		2,98		3,06		3,20		3,03		3,12		2,79		3,80		3,07
Total		2,40		2,48		2,46		2,43		2,49		2,56		2,47		2,46		2,30		2,65		2,47

6.3 Sammenfatning

Den personlige relation til en revisor, viser sig at have en betydning, for hvilke faktorer, der bliver vægtet blandt de fem vigtigste, og ligeledes også hvor højt de blev vægtet. Alle relationer var ikke overraskende enige om, at revisor skal overholde love og regler. Dernæst var det vigtigt for alle relationer at regnskabet underskrives af en statsautoriseret revisor, dog mente respondenterne med en revisor i den nærmeste familie at en underskrift fra en registreret revisor var vigtigere! Alle relationer var også enige om, at revisor skal uddannes i kvalitetssikring, hvilket viser et behov for FSR's forslag om efteruddannelse i kvalitetssikringssystemer. Flere grupper mente også at et medlemskab hos FSR er vigtigt for kvaliteten. Respondenterne med en revisor i den nærmeste familie, fandt også at det ville være positivt for kvaliteten at revisor kunne få hjælp af et kvalitetskorps. Sidst mener flere grupper, at en mere uddybende påtegning, er vigtig for kvaliteten i revisionsydelsen, hvilket viser en berettigelse for ISA 701.

For de erhvervsmæssige relationer, er det de samme faktorer, som hos de personlige relationer, som er vigtigst. Revisor skal overholde love og regler, være statsautoriseret og uddannes i kvalitetssikring. Derudover var der delte meninger, om hvilke faktorer, der eller er meget vigtige. Kun bestyrelsesmedlemmerne mente at et medlemskab hos FSR, er vigtigt. Flere af grupperne fandt det vigtigt at revisor kan få hjælp af et kvalitetskorps. Direktørerne fandt det vigtigt, at der tidligere havde været sanktioner mod revisor, samt at revisor deltager i ERFA grupper, mens journalisterne også mente at tidligere sanktioner mod revisor var vigtig for kvaliteten i revisionsydelsen. De ansatte indenfor økonomi og bank var enige om, at det er vigtigt at revisor har flere kunder indenfor samme industri. En smileyordning for revisorer, synes ikke at være populær, hvilket viser, at respondenterne ikke mener, at dette er den rette måde at vurdere revisor.

Det at have læst et regnskab, har en betydning for hvilke faktorer, der vægtes højest. Begge grupper, er dog enige om flere af faktorerne. Forskellen mellem at være og ikke være regnskabslæser opstår i spørgsmålet om hvilken faktor, der betyder mindst. Kendskabet til revisor skinner her igennem hos regnskabslæserne, da de vurderer, at en smileyordning vil betyde mindst, mens ikke regnskabslæserne mener at revisors anciennitet er underordnet.

For de enkelte grupper, var der stor enighed om at revisor naturligvis skal overholde love og regler, være statsautoriseret og uddannes i kvalitetssikring. En del af regnskabslæsergrupperne mente desuden, at revisor skal have flere kunder indenfor samme industri. De kunne også godt tænke sig, en mere uddybende påtegning, og sidst så regnskabslæserne det også som vigtigt, at revisor kan få hjælp af et kvalitetskorps.

6.4 Revision som offentlig instans

Jeg vil nu undersøge, hvad mine respondenter mener om at regnskaber bliver revideret af en offentlig instans, fremfor af de private revisionsvirksomheder, som det er i dag. Dette finder jeg interessant at undersøge, da 1999-undersøgelsen spurgte respondenterne, hvor vidt de mente, at det ville øges deres tillid til revisorerne, hvis revisionen blev udført af et statsligt organ. Dengang var alle grupper af regnskabsbrugere uenige i, at dette tiltag ville øge deres tillid til revisor. Jeg vil derfor undersøge, om mine respondenter, offentligheden som helhed, mener at dette er en god ide.

Jeg spurgte derfor:

I hvilken grad mener du, at det, at regnskaber revideres af en offentlig instans, fremfor af de private revisionsvirksomheder er vigtigt for kvaliteten?

I totalkolonnen nedenfor, ses mine respondenters svar på, hvor vigtigt de finder det, at det skulle være en offentlig instans, der reviderede virksomhedernes regnskaber. Det ses, at flest respondenter, mener at det slet ikke har en betydning for kvaliteten. Lidt færre mener, at det har en ringe grad af betydning, mens 23% mener at det har nogen grad af betydning. Kun hhv. 13 og 9%, mener at det ville have en høj eller meget høj grad af betydning for kvaliteten, at regnskaberne blev revideret af en offentlig instans frem for af de private revisionsvirksomheder, som det foregår i dag. Den samlede gruppe af respondenter, er derfor af samme opfattelse, som respondenterne var i 1999.

For at undersøge, om alle grupper er fuldstændig ens i deres holdning, om dette spørgsmål, har jeg delt mine respondenters besvarelser ind, efter hvilken personlig relation, de har til en revisor. Det ses, at revisorerne og deres nærmeste familie er enige om, at det slet ingen betydning har for kvaliteten, hvilket bekræfter resultatet fra 1999, hvor revisorerne selv også var de mest negative overfor dette forslag. Nikolaj tilføjer *”Man bliver kun dygtigere og bedre af konkurrence, som der er ved de private, hvilket betyder en bedre ydelse. Hvis det var det offentlige, hvem skulle så kontrollere i givet fald. Historisk set, så er det meget sjældent, at det har været positivt, at der er en offentlig udbyder”*. Ved revisors nærmeste venner, er flertallet enige om, at det kun i ringe grad har en betydning, det samme mener dem uden en relation til revisor, hvor i alt 34% af denne gruppe af respondenter, har svaret i ringe grad. Den gruppe, som mener, at det har størst betydning, er gruppen med et fjernt bekendtskab.

Tabel 27A	I hvilken grad mener du, at det, at ”Regnskaber revideres af en offentlig instans, fremfor af de private revisionsvirksomheder” er vigtigt for kvaliteten?										Total		
	Meget høj		Høj		Nogen		I ringe		Slet ikke				
Relation	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	Gns.
Jeg er selv revisor	5	16	1	3	4	13	6	19	16	50	32	15	3,84
Nærmeste familie	1	3	5	17	7	23	8	27	9	30	30	14	3,63
Nærmeste vennekreds	4	7	9	16	14	25	19	33	11	19	57	26	3,42
Fjerne bekendtskabskreds	8	14	9	16	17	29	10	17	14	24	58	27	3,22
Ingen relation	2	5	5	12	9	22	14	34	11	27	41	19	3,66
Total	20	9	29	13	51	23	57	26	61	28	218	100	3,50

Det ses, at der er 5 revisorer, som svarer, at det har en meget høj grad af betydning for kvaliteten, at det er en offentlig instans, der reviderer regnskaberne, fremfor at regnskaberne bliver revideret af et privat revisionsfirma. Dette kan betyde, at de mener, at en offentlig instans næppe vil have de samme kvalifikationer og kendskab, som de private, hvorfor kvaliteten vil blive ringere, hvis revisionen blev varetaget af en offentlig instans. Mit spørgsmål, skulle forstås, som at det ville forbedre kvaliteten, hvilket størstedelen af mine respondenter også har opfattet. For at kunne sammenligne de respektive grupper, har jeg udregnet gennemsnittet af alle besvarelse på respondentgruppe.

Gennemsnittene yderst i tabel 27A, viser at revisorerne mener, at denne faktor betyder mindst, med en samlet vægtning på 3,84 point. Dernæst kommer familiemedlemmerne, og de respondenter med en fjern relation. Mest betyder faktoren for respondenterne med en fjern bekendtskabskreds, og dem med en revisor i den nærmeste vennekreds.

Det kan overordnet konkluderes, at ingen af grupperne finder det en god ide, at revisionen overgives til en offentlig instans, eller i hvert fald, at det ikke vil betyde noget for kvaliteten, at det offentlige overtager revisionen af regnskaberne. Min undersøgelse bekræfter altså resultatet fra 1999.

7 Lovgivningen af revisor

I nærværende, og sidste afsnit i analysen, vil jeg undersøge faktorerne fra min spørgeskemaundersøgelse, vedrørende lovgivningen af revisor. Faktorerne går primært på kvalitetskontrol og følgerne af kontrollen, hvis revisor ikke lever op til de krav der stilles. Jeg vil således identificere, hvilke faktorer relateret til lovgivningen omkring revisor, der betyder mest for mine respondenter, i forhold til kvaliteten i revisionsydelsen.

7.1 Indledende overvejelser

Lovgivningen indenfor kvalitetskontrollen af revisor er i stadig udvikling. Lovgiverne fokuserer løbende på at udvikle loven, således at den afspejler de udfordringer, der er i en branche med stigende krav til revisor og den ydelse, som han leverer.

I 1999-undersøgelsen, præsenterede man respondenterne for nogle skærper i forhold til revisors påtegning, og spurgte til, om disse havde øget tilliden til revisors påtegning. Revisorerne havde det største kendskab til skærperne, og var også de mest positive. De resterende grupper var overvejende positive og indifferente, hvilket man dengang konkluderede, skyldtes manglende viden om emnet¹⁵. FSR har i 2014 fremlagt 17 forslag til forbedring af kvaliteten i revisionen. FSR har en forventning, om at forslagene vil højne kvaliteten, hvorfor er jeg interesseret i at undersøge, om det overhovedet er nogle tiltag, som offentligheden vægter vil virke. Flere af forslagene, lægger op til skærpede krav mod revisor. Jeg har derfor spurgt mine respondenter, om det er vigtigt for kvaliteten, at der kommer "Skærpede sanktioner mod revisor", samt at "Lovgivningen i relation til kvalitet skærpes".

Der er endvidere kommet forslag om, at foreningen skal kontrollere medlemmer der har fejl i kvalitetskontrollen, og at der skal være foreningskontrol af medlemmernes interne kontrol, samt at der skal aflægges en prøve, hvis kvalitetskontrollen tre gange i træk ikke består. Jeg har derfor spurgt mine respondenter om, det at "Revisor kontrolleres af FSR", at "Revisor kontrolleres af en intern kontrol", samt at der kommer "Øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor" er vigtige for kvaliteten i revisionsydelsen. Dette er ligeledes gjort, for at undersøge forslagenes mulige virkning.

Derudover, er det på FSR's generalforsamling i 2013 vedtaget, at revisorer, som er indbragt for revisornævn, skal offentliggøre dette på deres hjemmeside, for at skabe en større gennemsigtighed om kvalitetskontrollen af foreningens medlemmer. Jeg har derfor spurgt mine respondenter, om det at "Revisor skal offentliggøre resultatet af udførte kvalitetskontroller" er vigtigt for kvaliteten i revisionsydelsen.

I undersøgelsen fra 1990, spurgte man om respondenternes mening, om hvor vidt revisor skulle være erstatningsansvarlig ved tab i et selskab. Man fandt, at revisorerne var mindst enige i at de skulle erstatte tabet, mens direktører, aktionærer, og journalister var overvejende enige om, at revisor skulle pålægges at betale erstatning. Jeg vil derfor undersøge om mine respondenter mener, at det, at revisor er erstatningsansvarlig er vigtigt for kvaliteten i revisionsydelsen.

¹⁵ Revisor som offentlighedens tillidsrepræsentant s. 43

I 1999-undersøgelsen undersøgte Bent Warming Rasmussen og Lars Jensen, også en række forslag til øgede stramninger af lovgivningen. De undersøgte blandt andet, om det at "Erhvervs og selskabsstyrelsen skal foretage stikprøvevis kvalitetskontrol af revisionsfirmaerne" ville øge tilliden til revisorerne. Respondenterne dengang, var overvejende enige, om at dette ville øge tilliden, hvorfor jeg finder det interessant, at undersøge om, det at "Revisor kontrolleres af en offentlig myndighed" er vigtigt for kvaliteten i revisionsydelsen.

EU er blevet en stærkere spiller, i forhold til regulering af revisor. Flere områder er af deres interesse, og senest er forslaget om tvungen firmarotation vedtaget. Da EU har større og større indflydelse, har jeg spurgt mine respondenter, om det at "Regnskabs- og revisionslovgivningen harmoniseres internationalt" er vigtigt for kvaliteten i revisionsydelsen.

7.2 Databehandling revisor og lovgivning

Til at starte med vil jeg helt overordnet gennemgå, hvordan mine respondents svar har fordelt sig på niveauet af vigtigheden for kvaliteten i revisionsydelsen.

Tabel 28	Vigtigheden for kvaliteten af følgende faktorer:										Total	
	Meget høj grad		Høj grad		Nogen grad		Ring grad		Slet ikke			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Skærpede sanktioner mod revisor	46	21	71	33	67	31	27	12	7	3	218	100
Lovgivningen i relation til kvalitet skærpes	44	20	84	39	71	33	16	7	3	1	218	100
Regnskabs- og revisionslovgivning harmoniseres internationalt	25	12	76	35	83	38	22	10	12	6	218	100
Revisor er erstatningsansvarlig	76	35	77	35	54	25	7	3	4	2	218	100
Revisor kontrolleres af en offentlig myndighed	72	33	89	41	44	20	10	5	3	1	218	100
Revisortilsynet offentliggør sanktioner mod revisor	64	29	94	43	45	21	11	5	4	2	218	100
Revisor kontrolleres af FSR	65	30	81	37	56	26	13	6	3	1	218	100
Revisor kontrolleres af en intern kvalitetskontrol	47	22	73	34	75	34	15	7	8	4	218	100
Øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor	77	35	99	45	35	16	5	2	2	1	218	100
Revisor skal offentliggøre resultatet af udførte kvalitetskontroller	58	27	98	45	51	23	7	3	4	2	218	100
Total	574	26	842	39	581	27	133	6	50	2	218	100

Det, at revisor erstatningsansvarlig den faktor, hvor flest har vægtet, at denne har en meget høj grad af betydning. Dette var forventeligt, da 1990 undersøgelsen også viste at alle grupper af de professionelle regnskabsbrugere fandt at dette ville styrke tilliden til revisor. De faktorer, som umiddelbart betyder mindst, er at "Regnskabs- og revisionslovgivning harmoniseres internationalt", og at "Revisor kontrolleres af en intern kvalitetskontrol". Da resten af faktorerne vægtes overvejende ens, er det interessant at undersøge, om de forskellige relationer har en påvirkning på, hvilke faktorer der er vigtigst for kvaliteten.

7.2.1 Den personlige relation

Til at starte med, vil jeg undersøge om respondenternes personlige relation til en revisor, har en betydning for hvilke faktorer, de vægter har den største betydning for kvaliteten. Interessant er det, at revisorerne,

samt de respondenter, som har en revisor i deres nærmeste familie, er enige om, at skærpede sanktioner mod revisor, er den faktor som betyder mindst i denne gruppe af faktorer. Revisorerne selv mener altså ikke at større straffe vil højne kvaliteten, hvorfor blikket vendes tilbage til tabel 25, hvor revisorerne selv vægtede uddannelse og erfaring som betydende faktorer for kvaliteten. Dette er en vigtig pointe set i lyset af FSR's 17 forslag, til forbedret kvalitet, som både består af forslag til skærpet lovgivning, men også hjælp til revisorerne. I 1999-undersøgelsen var revisorerne de mest positive, overfor skærpelserne. De har således ændret holdning, siden da, hvilket jeg ser som et tegn på, at revisorerne er ved at nå en grænse for den øgede regulering, som de ikke ser skaber den øgede kvalitet, som det er hensigten. Interessant er det, at respondenterne med en revisor i den nærmeste familie heller ikke mener at skærpede sanktioner har en betydning for kvaliteten. Dette kan skyldes, at den nærmeste familie ved fra deres familiemedlemmer, at dette vil gøre mere skade end gavn, da revisorerne da kun vil blive straffet, og ikke nødvendigvis lære hvorfor de bliver straffet, og dermed få at vide hvordan de skal forbedre sig.

Den vigtigste faktor for revisorerne, er det, at revisor kontrolleres af en offentlig myndighed, dernæst, at der er øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor. Derudover finder revisorerne det vigtigt, at revisortilsynet offentliggør sanktioner mod revisor. Revisorerne mener også at en kontrol initieret af FSR, vil højne kvaliteten i revisionsydelsen. Sidst har revisorerne vægtet det, at revisor skal offentliggøre resultatet af den udførte kvalitetskontrol, som en vigtig faktor for kvaliteten. For revisorerne er der tydeligt fokus på at kontrol skal komme fra en ekstern part, som revisortilsynet eller FSR. Til sammenligning, var revisorerne i 1999-undersøgelsen, de mest positive overfor en lignende kontrol. Tilsynet udfører i dag en omfattende kontrol med revisionsvirksomhederne, og offentliggør resultatet i en årlig rapport. Den årlige rapport er specificeret på virksomhedsstørrelse, og ikke på enkelte revisionsvirksomheder, hvorfor tilsynet i dag ikke offentliggør sanktioner mod den enkelte revisor, men kun en statistik over hvilke forseelser den samlede revisorstand er indbragt for, og hvor store bøder der er givet. Det er således kun revisor og virksomheden selv, som ved hvilke forseelser og bøder der er givet overfor dem. Interessant er det derfor, at mine respondenter der er revisorer, mener at det har en betydning for kvaliteten, at revisor skal offentliggøre resultatet af de udførte kvalitetskontroller. At revisorerne skal offentliggøre resultatet af kvalitetskontroller, er vedtaget af FSR i 2013, hvorfor dette er noget revisionsvirksomhederne skal gøre fremover.

Respondenterne med en revisor i den nærmeste familie, mener at det, at revisor er erstatningsansvarlig, er det allervigtigste for kvaliteten i revisionsydelsen. Dernæst har denne gruppe vægtet, at det, at revisor skal offentliggøre resultatet af de udførte kvalitetskontroller, er vigtigt med 1,80 points. Kontrol af revisor, udført af hhv. FSR og en offentlig myndighed, vurderes også, at være ret vigtigt, og femte vigtigst, er at kontrollen af revisor øges, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor. Det er også for denne gruppe vigtigt, at revisor kontrolleres, og overraskende er det, at det er kontrollen udført af FSR, som er vægtet vigtigst med 1,87 point. Dernæst er kontrollen udført af en offentlig myndighed vægtet med 1,90. Den lidt højere vægtning af FSR's kontrol kan muligvis skyldes, at en sådan kontrol bliver på et andet niveau ift. den offentlige kontrol. Eksempelvis kunne det tænkes, at en kontrol udført af en brancheforening vil være på et niveau, hvor revisor straffes mindre, men mere hjælpes til at højne kvaliteten, hvorimod en offentlig kontrol er mere overordnet og fejlfindende. Respondenterne i denne gruppe er ligesom revisorerne interesserede i, at kontrollen af revisor skal øges, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor. Gruppen er også interesserede i at revisor skal offentliggøre resultatet af udførte kvalitetskontroller, om hvilket Nikolaj udtaler: *"God ting, fordi man så ikke kan skjule de dårlige resultater"*.

Tabel 29	Vigtigheden af faktorer for kvaliteten for følgende relationer:										Total	
	Jeg er selv revisor		Nærmeste familie		Nærmeste vennekreds		Fjerne bekendtskabskreds		Ingen Relation			
	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point
Skærpede sanktioner mod revisor	32	2,72	30	2,43	57	2,07	58	2,38	41	2,83	218	2,44
Lovgivningen i relation til kvalitet skærpes		2,47		2,07		2,00		2,36		2,73		2,31
Regnskabs- og revisionslovgivning harmoniseres internationalt		2,50		2,37		2,47		2,78		2,95		2,63
Revisor er erstatningsansvarlig		2,44		1,73		1,81		2,05		2,15		2,02
Revisor kontrolleres af en offentlig myndighed		1,94		1,90		2,02		1,97		2,17		2,00
Revisortilsynet offentliggør sanktioner mod revisor		2,09		2,13		1,93		1,97		2,34		2,07
Revisor kontrolleres af FSR		2,12		1,87		2,11		2,16		2,27		2,12
Revisor kontrolleres af en intern kvalitetskontrol		2,34		2,10		2,32		2,34		2,73		2,38
Øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor		2,00		2,03		1,68		1,78		2,10		1,88
Revisor skal offentliggøre resultatet af udførte kvalitetskontroller		2,31		1,80		2,07		1,98		2,29		2,09
Total		2,29		2,04		2,05		2,18		2,46		2,19

Gruppen af respondenter med en revisor i den nærmeste vennekreds, mener at øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner, er det allervigtigste i denne gruppe af faktorer. Næst vigtigst er det, at revisor er erstatningsansvarlig, mens den tredje vigtigste faktor er at revisortilsynet offentliggør deres sanktioner mod revisor. Fjerde vigtigste faktor, er at lovgivningen i relation til revisor skærpes. Det er overraskende at det kun er denne gruppe, som har valgt denne faktor, og også at det lige er denne gruppe som har valgt denne faktor, hvilket jeg ikke umiddelbart kan komme med en forklaring på. Ligesom for de andre gruppe, mener de nærmeste venner også at revisor skal kontrolleres af en offentlig myndighed. De nærmeste venner mener derfor, at den kontrolindsats der er i dag, er passende, dog ønsker de sig øget kontrol og åbenhed omkring kontrollens output.

Gruppen med et fjernt bekendtskab, finder ligesom de nærmeste venner, det vigtigst at kontrollen øges, hvis revisor allerede er mødt med sanktioner. Næst vigtigst er det, at revisor kontrolleres af en offentlig myndighed og lige så vigtigt, finder de at tilsynet skal offentliggøre resultatet af kontrollen. Respondenterne med et fjernt bekendtskab, mener også, at revisor skal offentliggøre resultatet af udførte kvalitetskontroller. Carsten forestiller sig, at *"Man kan jo gøre som i finanssektoren, hvor man har pligt til at offentliggøre Finanstilsynets redegørelser på hjemmesiden. På den måde får man en mulighed for at vurdere, om der er tale om et firma, man ønsker at købe sine ydelser hos"*, hvilket også er i tråd med de krav, som FSR har sat. Sidst af de fem vigtigste, er det, at revisor er erstatningsansvarlig, hvilket er i tråd med hvad de resterende grupper mener.

De respondenter, som ingen relation har til revisorer, finder det vigtigst for kvaliteten, at kontrollen af revisor øges, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor. Dernæst er det, at revisor er erstatningsansvarlig vigtig for denne gruppe. Gruppen mener også at det er vigtigt for kvaliteten at revisor kontrolleres af

en offentlig myndighed, samt en kontrol fra FSR's side også at betydning. Som de fleste andre grupper, mener denne gruppe også at en offentliggørelse af resultatet af den udførte kontrol vil hjælpe på kvaliteten.

Den eneste faktor, som hverken er den mindst vigtige, eller blandt de 5 vigtigste hos nogle af grupperne, er faktoren, at revisor kontrolleres af en intern kvalitetskontrol. Det er interessant, at denne ikke vurderes vigtig, da løbende interne kontroller, vil kunne fange gentagne fejl, eller små fejl, som med lidt vejledning vil kunne forbedres. Dette skyldes muligvis, at respondenterne ikke mener, at kontrollen vil være noget værd, da den foretages internt af personer, som ikke er 100% objektive, som de er fra tilsynet og FSR. Det interessante er, at ikke engang revisorerne vægter denne faktor blandt de fem vigtigste, men har FSR's kontrol blandt de fem vigtigste, hvilket kan tyde på, at FSR's forslag om deres kontrol er kærkommen.

7.2.2 Den erhvervsmæssige relation

Efter at have undersøgt, hvad der er vigtigst for respondenterne ud fra deres personlige relation, vil jeg nu undersøge hvilke faktorer der er vigtigst, når respondenterne er fordelt, efter hvilken erhvervsmæssig relation de har til en revisor.

Tabel 30	Vigtigheden af faktorer for kvaliteten for følgende relationer:												Total	
	Medlem af bestyrelse		Direktør		Journalist		Aktionær		Ansæt i økonomi/ regnskabsfunktion		Ansæt i bank eller realkreditinstitut			
	Faktorer	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	N	Gns-po-int	
Skærpede sanktioner mod revisor	75	2,44	29	2,52	6	2,17	92	2,34	63	2,54	30	2,40	295	2,43
Lovgivningen i relation til kvalitet skærpes		2,36		2,90		2,50		2,37		2,37		2,27		2,41
Regnskabs- og revisionslovgivning harmoniseres internationalt		2,73		2,97		2,00		2,63		2,57		2,53		2,65
Revisor er erstatningsansvarlig		1,96		1,83		2,67		1,96		2,11		2,00		2,00
Revisor kontrolleres af en offentlig myndighed		2,21		2,07		2,17		2,14		2,08		1,90		2,11
Revisortilsynet offentliggør sanktioner mod revisor		2,12		2,24		2,83		2,08		2,05		1,83		2,09
Revisor kontrolleres af FSR		2,21		2,59		2,17		2,33		2,27		2,03		2,28
Revisor kontrolleres af en intern kvalitetskontrol		2,51		2,45		2,33		2,54		2,33		2,10		2,43
Øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor		1,85		1,90		2,00		1,92		1,97		2,10		1,93
Revisor skal offentliggøre resultatet af udførte kvalitetskontroller		2,19		2,55		2,00		2,18		2,19		2,10		2,21
Total		2,26		2,40		2,28		2,25		2,25		2,13		100

Det ses i totalkolonnen, at de enkelte erhvervsmæssige grupper, vægter faktorerne vedrørende lovgivning nogenlunde ens. Jeg vil derfor gennemgå hvilke faktorer, der er vigtige for de enkelte relationer.

Til at starte med bemærkes det, at journalisterne er de eneste, som mener at der skal være skærpede sanktioner mod revisor. I 1999-undersøgelsen var alle respondentgrupper mere eller mindre enige i, at sanktio-

nerne mod revisor skulle skærpes. Hvorfor andre erhvervsgrupper ikke vægter denne faktor, som blandt de vigtigste, kan skyldes, at de ligesom Carsten mener, at *"Skærpede sanktioner virker motiverende til en vis grad. Men hvis vi nu forudsætter, at en bonus pater revisor som hovedregel gerne vil levere et ordentligt stykke arbejde, burde sanktionsniveauet vel ikke gøre den store forskel"*. Derimod mener Nikolaj, som er journalist, at *"Hvis man ved at det har konsekvenser, at man ikke udfører sit arbejde ordentligt, så vil automatisk have større grund til gøre det grundigt"*, hvorfor han naturligvis mener, at denne faktor har en høj grad af betydning.

de mener at der er rigeligt sanktioner, mod revisor, og at der skal andre ting til, for at højne kvaliteten.

At revisor er erstatningsansvarlig, er blandt de vigtigste faktorer for alle grupper, på nær for journalisterne. Som før nævnt, er denne gruppe meget lille, hvorfor resultatet meget vel kunne have set anderledes ud. Ved et tilbageblik på undersøgelsen fra 1990, sås det at alle respondentgrupper, på nær revisorerne, var overvejende enige om, at revisor skulle pålægges erstatningskrav. Mine respondenter er således af samme holdning, og med de seneste mange sager, hvor specielt aktionærer er kommet i klemme, så giver det god mening, at aktørerne omkring revisor mener, at revisor skal være erstatningsansvarlig.

Alle grupper er også enige om, at revisor skal kontrolleres af en offentlig myndighed. I 1999 var alle grupper også enige om dette spørgsmål, dog var journalisterne de mest positive med en samlet vægtning på 4,5, som kan oversættes til "i høj grad". Det kan derfor tilføjes, at kontrollen, som den er i dag, er en vigtig del, af det at sikre kvaliteten i revisionsydelsen.

Det, at tilsynet offentliggør sanktioner, er også vigtig for alle respondenter, på nær for journalisterne, som også vægter denne faktor, som den, der betyder mindst for kvaliteten i revisionsydelsen. Jeg mener at dette skyldes, at gruppen af journalister er så lille, som den er, da jeg som udgangspunkt ville forvente, at denne gruppe ville forlange, at få lagt alt frem.

Alle grupper er enige, om at der skal være øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor. Dette er positivt, da det også er en del af FSR's forslag til at højne kvaliteten.

At revisor kontrolleres af FSR, ses at betyde noget for bestyrelsesmedlemmerne, journalisterne, og de bankansatte, mens direktørerne, og de bankansatte mener at en intern kontrol er vigtigt for kvaliteten.

Mest interessant er det, at alle grupper på nær direktørerne, er enige om at revisor skal offentliggøre resultatet af udførte kvalitetskontroller. Det skal nævnes, at faktoren er tæt på, at være en del af de fem vigtigste, hvorfor jeg overordnet mener at denne vægtning skyldes, at direktørerne bare finder, at de andre faktorer er vigtigere.

7.2.3 Læst regnskab

Jeg har nu undersøgt, hvad en personlig og en erhvervmæssig relation har af indflydelse på, hvilke faktorer der er vigtige for respondenterne. Sidst vil jeg nu undersøge, hvad det betyder for vægtningen af faktorerne, at respondenterne har læst et regnskab og i hvilken forbindelse, de har læst regnskabet.

Det ses, at det faktum, at respondenterne har læst et regnskab eller ej, stort set ingen betydning har for hvilke faktorer, som de finder vigtigst, og de er enige om, at det er faktoren "Regnskabs og revisionslovgivning harmoniseres internationalt" som betyder mindst. Mine respondenter, kan altså ikke umiddelbart se

en fordel i at lovgivningen er ens i hele verden, måske fordi det kan trække i retninger, som ikke nødvendigvis er en fordel for kvaliteten i Danmark, da man vil skulle imødegå lovgivningen i lande hvor kvaliteten er lavere end den er i Danmark. De fem faktorer, som er vigtigst for hhv. dem der har og ikke har læst et regnskab, er også næsten ens, dog med lidt forskellige vægtninger. Begge grupper, mener at det er vigtigt for kvaliteten, at revisor er erstatningsansvarlig, at han kontrolleres af en offentlig myndighed, og at kontrollen af revisor øges, hvis der tidligere har været sanktioner med revisor, samt at revisor skal offentliggøre resultatet af kvalitetskontrollen af ham. Derudover, mener de respondenter, der ikke har læst et regnskab, at det har betydning for kvaliteten at revisor kontrolleres af FSR, mens de respondenter der har læst et regnskab, finder det vigtigere at revisortilsynet offentliggør eventuelle sanktioner med revisor. Det kan altså som udgangspunkt konkluderes at regnskabslæsning ikke har en stor betydning for hvilke faktorer inden for lovgivningen der har størst betydning. På trods, af at der ikke umiddelbart er nogen forskel i meningen om hvilke faktorer der betyder mest og mindst for kvaliteten i revisionsydelsen, hvad end man har læst et regnskab eller ej, vil jeg undersøge, om vigtigheden af faktorerne er forskellig, alt efter i hvilken forbindelse respondenterne har læst regnskaber.

Overordnet set, er alle regnskabslæsere enige, om at det, at revisor er erstatningsansvarlig, at revisortilsynet offentliggør sanktioner mod revisor, samt at øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor, er vigtigt for kvaliteten i revisionsydelsen, da alle regnskabslæsergrupper har disse faktorer blandt deres 5 højest vægtede faktorer.

Fem regnskabslæsergrupper, mener at en offentliggørelse af udførte kvalitetskontroller er vigtigt for kvaliteten. Det er de respondenter, der har læst et regnskab i forbindelse med investeringer og dem der har læst i forbindelse med uddannelse, som ikke har vægtet denne blandt de 5 vigtigste. Dette er interessant, da både revisorerne og aktionærene i hhv. tabel 29 og 30, havde svaret at denne faktor er blandt de 5 vigtigste for kvaliteten i revisionsydelsen.

Det, at revisor kontrolleres af FSR, har respondenterne, som har læst regnskab i forbindelse med investeringer, uddannelse, bestyrelsesarbejde og bolig vægtet som blandt de fem vigtigste faktorer. Interessant er det at investeringsregnskabslæserne vægter denne faktor vigtig, da aktionærene i tabel 30 ikke vægter denne blandt de fem vigtigste, hvorfor disse investeringer kan tænkes at være foregået i forbindelse med bolig, hvor denne faktor også er vægtet vigtig. Om ikke andet, så kan dette valg hænge sammen med at investeringslæserne kender til FSR og hvad de står for, hvorfor de finder det at være en god ide at FSR skal kontrollere revisorerne. Interessant er det, at faktoren "lovgivningen skal skærpes" er blandt de fem vigtigste faktorer for de respondenter der har læst regnskaber i forbindelse med deres bestyrelsesarbejde, samt bolig, mens det er den faktor, som respondenterne, der har læst regnskaber i forbindelse med deres virksomhed vægter lavest blandt denne gruppe af faktorer.

Tabel 31		Vigtigheden af følgende faktorer, for kvaliteten for regnskabslæserne:																			Total		
		Læst regnskab				Total		Ja, i forbindelse med:															
		Nej		Ja				Investeringer		Arbejde*		Egen virksomhed		Interesse*		Uddannelse		Bestyrelses-arbejde*		Bolig*			
		N	Gns-point	N	Gns-point			N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N			Gns-point
Faktorer		N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point	N	Gns-point		
Skærpede sanktioner mod revisor		64	2,59	154	2,38	218	2,44	40	2,20	107	2,40	35	2,57	70	2,39	95	2,45	14	1,93	5	2,60	366	2,39
Lovgivningen i relation til kvalitet skærpes			2,28		2,23		2,31		2,20		2,40		2,80		2,40		2,35		1,86		2,20		2,38
Regnskabs- og revisionslovgivning harmoniseres internationalt			2,70		2,60		2,63		2,53		2,62		2,74		2,59		2,45		2,43		2,40		2,56
Revisor er erstatningsansvarlig			2,09		1,99		2,02		1,88		2,01		1,77		2,10		2,07		1,71		1,00		1,98
Revisor kontrolleres af en offentlig myndighed			1,84		2,07		2,00		1,90		1,99		2,17		2,34		2,01		1,79		2,40		2,07
Revisortilsynet offentliggør sanktioner mod revisor			2,20		2,01		2,07		1,98		2,03		2,09		2,23		2,07		1,71		1,40		2,06
Revisor kontrolleres af FSR			1,94		2,19		2,12		2,18		2,28		2,34		2,41		2,15		1,79		2,20		2,25
Revisor kontrolleres af en intern kvalitetskontrol			2,20		2,45		2,38		2,45		2,40		2,46		2,37		2,40		2,57		2,80		2,42
Øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor			1,92		1,86		1,88		1,83		1,87		1,69		1,97		1,91		1,86		2,20		1,88
Revisor skal offentliggøre resultatet af udførte kvalitetskontroller			2,02		2,12		2,09		2,28		2,22		2,31		2,20		2,19		1,86		1,60		2,20
			2,18		2,19		2,19		2,14		2,22		2,29		2,30		2,21		1,95		2,08		2,22

At virksomhedsejerne vægter denne faktor lavest, kan være fordi at de ved, at hvis lovgivningen skærpes, vil revisors arbejdsbyrde højst sandsynligt stige, og honoraret vil dermed også stige.

At de to andre grupper har vægtet denne faktor som vigtig, kan skyldes at disse grupper mener at der er behov for en strengere lovgivning, og mere kontrol, det er således også de to grupper, som samlet har vægtet at denne gruppe af faktorer betyder mest, med samlede vægtninger i totalkolonnen på 1,95 og 2,08. Det skal dog bemærkes, at begge respondentgrupper ikke består af mange respondenter, hvorfor resultatet meget vel kunne have set anderledes ud.

Respondenterne der har læst regnskab i forbindelse med investeringer, arbejde, interesse og uddannelse er enige om at faktoren ”Regnskabs og revisionslovgivning harmoniseres internationalt” er den mindst vigtige for kvaliteten i gruppen af faktorer, der vedrører lovgivning, hvilket som tidligere nævnt kan skyldes, at man så skal finde et fælles fodslag, som skal tilgodese alle, og dermed kan det ende med lovgivning, som reelt ikke højner kvaliteten, men i stedet skaber unødigt arbejde for revisor, da forskellige nationer har forskellige udfordringer ift. regnskab og revision.

7.3 Sammenfatning

Overordnet set, er der stor enighed om at alle faktorer, som vedrører revisor og lovgivning, har en høj grad af betydning.

De personlige relationer, er enige om at revisor skal kontrolleres af en offentlig myndighed, og at der må indføres øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor. Dernæst er der overvejende enighed om, at revisor skal være erstatningsansvarlig. Flere grupper mener også, at revisor skal offentliggøre resultatet af udførte kvalitetskontroller, ligesom revisortilsynet skal offentliggøre sanktioner mod revisor, og sidst mener flere grupper at revisor skal kontrolleres af FSR. Revisorerne selv, og den nærmeste familie er enige om at det er mindst vigtigt for kvaliteten at der er skærpede sanktioner mod revisor, mens de tre lidt fjernere relationer til revisor mener, at det, at regnskabs- og revisionslovgivningen harmoniseres er mindst vigtig. Den personlige relation har altså en betydning, for hvilke faktorer, der vægtes højest.

De erhvervsmæssige relationer, ses også at have en betydning. Journalisterne er den gruppe, som er mest uenige med de andre grupper. De resterende grupper er enige om, at revisor skal kontrolleres af en offentlig myndighed, og at der skal ske øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor. Flere af grupperne er enige om at, revisor skal være erstatningsansvarlig, at revisor skal offentliggøre resultatet af udførte kvalitetskontroller, og sidst skal tilsynet offentliggøre sanktioner mod revisor. Overordnet set er de erhvervsmæssige relationer enige om mange af de faktorer, der betyder mest for kvaliteten i revisionen. Journalisterne adskiller sig mest, ved at mene at der skal være skærpede sanktioner mod revisor, mens de modsat resten af respondenterne mener, at det betyder mindst at tilsynet offentliggør sanktioner mod revisor.

Det at have læst et regnskab, ses at have en lille betydning. I hvilken forbindelse, regnskabet er læst, ses også at have en lille betydning, dog er alle regnskabsforbindelserne enige om, at revisor skal være erstatningsansvarlig, han skal kontrolleres af en offentlig myndighed, og revisortilsynet skal offentliggøre hvis der er sanktioner mod revisor. Sidst er det også vigtigt, at der er øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor.

7.4 Kvalitetskontrol

Jeg har nu gennemgået de forskellige relationers mening, om lovgivningen af revisor og herunder af hvem respondenterne mener det er vigtigst, at revisor bliver kontrolleret af. En ting er hvilke kontroller, som respondenterne mener er vigtigst for kvaliteten i revisionsydelsen, noget andet er hvor tit revisor skal kontrolleres. Jeg har derfor spurgt mine respondenter:

Hvor ofte mener du, at revisor skal kvalitetskontrolleres?

Når revisor kvalitetskontrolleres, er det revisortilsynet der udfører kontrollen. Der skal foretages kvalitetskontrol af alle godkendte revisionsvirksomheder med højst 6 års mellemrum. I revisionsvirksomheder, der udfører revision af regnskaber, som er aflagt af virksomheder af offentlig interesse, de såkaldte PIEs, så skal kvalitetskontrollen udføres med højst 3 års mellemrum.

Da jeg ikke har angivet, hvem revisor skal kontrolleres af, er nedenstående tabel et udtryk for, hvor ofte mine respondenter mener, at revisor skal kontrolleres, og ikke af hvem kontrollen udføres.

Det ses i totalkolonnen i nedenstående tabel, at 19% af mine respondenter mener at revisor skal kontrolleres hvert år. 34% mener at revisor skal kontrolleres hvert 2. år, og 32% mener der skal være kontrol hvert 3.

år. 7% at mine respondenter har svaret, at de mener at revisor skal kontrolleres hvert 4. år, og 6% har svaret hvert 5. år. Kun 1 % af har svaret, at kontrollen skal finde sted sjældnere end hvert 5 år.

Spm. nr. 61	Hvor ofte mener du, at revisor skal kvalitetskontrolleres?												Total	
	Hvert år		Hvert 2. år		Hvert 3. år		Hvert 4. år		Hvert 5. år		Sjældnere			
Relation	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Jeg er selv revisor	2	6	7	22	20	63	1	3	2	6	0	0	32	15
Nærmeste familie	4	13	12	40	10	33	3	10	1	3	0	0	30	14
Nærmeste vennekreds	9	16	26	46	12	21	7	12	2	4	1	2	57	26
Fjerne bekendtskabskreds	14	24	18	31	19	33	3	5	4	7	0	0	58	27
Ingen relation	13	32	12	29	9	22	1	2	4	10	2	5	41	19
Total	42	19	75	34	70	32	15	7	13	6	3	1	218	100

Revisorerne mener at de skal kontrolleres hvert 3. år. Det er påfaldende, at de lige netop har valgt dette, da dette er turnussen for revisionsvirksomheder, som reviderer PIE's, hvorfor det må være deres ræsonnement, for at svare hvert 3. år. Det er dog interessant, at nogle af revisorerne også har svaret hvert og hvert. 2. år, hvilket enten kan være et udtryk for, at de gerne vil kontrolleres oftere, eller også at de har taget alle kontroller under ét, og dermed mener, at der skal udføres en eller anden form for kontrol hvert år. Ved respondenterne med en revisor i den nærmeste familie, har flertallet svaret, at revisor skal kontrolleres hvert 2. år. Det samme gør sig gældende for respondenterne med en revisor i den nærmeste vennekreds. Interessant er det, at flertallet af respondenterne med en revisor i den fjerne bekendtskabskreds, ligesom revisorerne mener at revisor skal kontrolleres 3. år. Som ved mange af de andre spørgsmål, så svarer dem med en fjern relation, deriblandt min udvalgte respondent Carsten, ligesom revisorerne gør.

Carsten havde valgt, at revisor skal kontrolleres hvert 4. år. *"4 år er en cyklus, du også kender fra Finanstilsynets arbejde med eksempelvis forsikringsselskaber og banker. Kvalitetskontroller er ligesom inspektioner ganske tidskrævende og bør derfor kun forekomme med lidt længere mellemrum, med mindre der er meget rod, hvor et skærpet tilsyn med hyppigere besøg vil være på sin plads."* Mette havde også valgt en periode på 4 år, hvortil hun tilføjede: *"Måske jeg skulle have valgt en lidt kortere periode tænker jeg nu. Jeg tænkte at 4 år var en passende periode, ikke for lang og ikke for kort. Jeg ved ikke hvordan en kvalitetssikring fungerer, men fra tidligere job ved jeg, at vi altid skulle finde vanvittigt mange bilag frem, når vi fik besøg af revisionen. At finde alle bilagene tog tid fra det andet arbejde og jeg tænker at kvalitetskontrollen skal foretages med passende lange tidsintervaller, så kontrollen ikke tager tid og ressourcer og dermed kvalitet fra arbejdet, samtidig med at kontrollen skal virke som incitament på kvalitetsniveauet og dermed ikke blive fortaget med for lange tidsintervaller"*. Nikolaj som har valgt, at revisor skal kontrolleres hvert år, tilføjer: *"Jo oftere man bliver kontrolleret, jo større er chancen for at man fanger noget som ikke fungerer"*.

Mine respondenter mener altså, at en kvalitetskontrol skal foretages med længere mellemrum. Dette begrundes med, at kontroller er tidskrævende, og tager meget tid fra andet arbejde, hvorfor det ikke vil give den værdi, som det tager fra andet arbejde. Modsat mener andre respondenter, at revisor skal kontrolleres, så ofte som muligt. Mine fokusrespondenter, har primært lagt egne erfaringer til grund for deres valg, men andre vil givet vis have svaret ud fra et synspunkt om at "tillid er godt – kontrol er bedre". Størstedelen mener at revisor skal kontrolleres enten hvert 2. eller tredje år. PIE revisionsvirksomheder lever op til dette, mens godkendte revisionshuse, som skal kontrolleres mindst hvert 6. år, ifølge mine respondenter, som repræsenterer offentligheden, bliver kontrolleret for lidt. En oftere og mere proportional kontrol er derfor i offentlighedens interesse, hvilket er i tråd med FSR's 17 forslag til forbedret kvalitet.

8 Konklusion

Min undersøgelse viser, at offentlighedens generelle syn på kvaliteten i branchen er positiv. Rigtig mange har ingen holdning til, om kvaliteten har ændret sig, men dem der har, mener i overvejende grad at kvaliteten i branchen er forbedret. Offentligheden mener at kvaliteten er højst i de store og mellemstore revisionsvirksomheder, og kvaliteten er højst i revisionen af de børsnoterede virksomheder.

Af alle de undersøgte faktorer, vedrørende revisors personlige kvaliteter, revisors forhold til kunden, revisor i hans arbejde, og lovgivningen af revisor, er de vigtigste faktorer for de respektive relationer opstillet i nedenstående tabel.

De personlige, erhvervsmæssige og regnskabsmæssige relationer er enige, om de vigtigste faktorer indenfor alle kvaliteter og faktorer. Men som det fremgår af nedenstående tabel, er der også en del faktorer, som kun betyder noget for nogle af relationerne.

Den samlede referenceramme for alle relationer, er at revisor skal være:

Objektiv, ærlig, fagligt dygtig og troværdig. Derudover skal han være uafhængig af revisionskunden, have en kritisk indstilling overfor virksomhedsledelsen og være opmærksom på sit forbrug af tid. Han skal overholde alle love og regler, være statsautoriseret og uddannes i kvalitetssikring. Sidst skal han kontrolleres af revisortilsynet, og der skal være øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor.

Ovenstående er således de kvaliteter/faktorer i min undersøgelse, som jeg konkluderer skal være opfyldt for at kvaliteten i revisionen er tilfredsstillende.

Da der er mange faktorer, af betydning for de enkelte relationer, som ligger udenfor ovenstående referenceramme, kan jeg konkludere, at det har en betydning, hvilken relation en respondent har til en revisor og branchen generelt, for hvilke faktorer, han vægter har en betydning for kvaliteten.

En af mine bevæggrunde for denne undersøgelse, var at undersøge om offentligheden mener at FSR's forslag, efter offentlighedens mening, vil have en effekt på kvaliteten i revisionsydelsen.

Ved et kig på nedenstående tabel, ses det at flere af FSR's forslag er valgt blandt de vigtigste faktorer for kvalitet i revisionen.

Alle relations-grupper mener, at revisor skal uddannes i kvalitetssikring og at der skal foretages øget kontrol, hvis der tidligere har været sanktioner mod revisor.

Derudover mener nogle af respondenterne at det er vigtigt for kvaliteten at revisor er medlem af FSR, samt at revisor kan få hjælp til kvalitetsproblemer af et kvalitetskors. En del respondenter mener også at revisor skal offentliggøre, hvis der har været sanktioner imod ham. Særligt regnskabslæserne og de erhvervsmæssige relationer er interesserede i at FSR skal kontrollere revisor.

Sidst mener direktørerne at det er vigtigt for kvaliteten at revisor deltager i ERFA-grupper.

I afsnittet for kvalitetskontrol kunne jeg endvidere konkludere, at offentligheden ønsker en oftere og mere proportionel kvalitetskontrol, hvorfor dette forslag også synes at have en påvirkning på kvaliteten.

Jeg kan derfor konkludere at forslagene 1, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 i "Styrket kvalitet i branchen - 17 forslag til en bedre kvalitet, efter mine respondenter og dermed offentlighedens mening vil højne kvaliteten i revisionsydelsen.

	Oversigt over de faktorer, som for hver relation, vurderes at være vigtigst for kvaliteten i revisionsydelsen.																																			
Relation	Objektiv	Ærlig	Fagligt dygtig	Troværdig	Samarbejde	Branchekendskab	Personligt engagement	Service-minded	Specialiseret	Uafhængig af kunden	Kritisk indstilling overfor ledelsen	Forbrug af tid	Åbenhed i kommunikation til offentlighed	Opstiller regnskaber og reviderer	Yder anden rådgivning	Hvor længe hos kunden	Overholde love	Statsautoriseret	Uddannes i kvalitet	Andennitet	Flere kunder i industri	Registreret revisor	Medlem af FSR	Påtegning uddybende	Hjælp til kvalitet	Tidligere sanktioner mod revisor	Kontrol af tilsynet	Øget kontrol, ved tidligere sanktioner	Erstanningsansvarlig	Tilsyn offentliggør sanktioner	Revisor offentliggør resultat af kontrol	Kontrol af FSR	ERFA-grupper	Intern kontrol		
Revisor	x	X	X	X	x	X				x	x	x	x				x	x	x	x	x						X	X		x	x	x				
Nær familie	X	X	X	X	x		X			x	x	x		X			x	x	x			x	x	x	x		X	X								
Nær ven	X	X	X	X	x	X				x	x	x		X			x	x	x				x	x			X	X								
Fjernt bekendt	X	X	X	X		x			X	x	x	x		X			x	x	x					x		x	X	X								
Ingen relation	X	X	X	X	x	x	x			x	x	x		X			x	x	x			x	x				X	X								
Medlem af bestyrelse	X	X	X	X	x	X				x	x	x	X	X			x	x	x				x	x			X	X	x	x	x	x				
Direktør	X	X	X	X	x		X			x	x	x			x		x	x	x							x	X	X	x		x			x	x	
Journalist	X	X	X	X	x	X		x		x	x	x				x	x	x	x						x	x	X	X				x	x			
Aktionær	X	X	X	X	x		X			x	x	x		x			x	x	x						x	x		X	X	x	x	x				
Økonomisk rådgiver	X	X	X	X	X	x				x	x	x			x		x	x	x		x			x			X	X	x	x	x					
Bank eller realkreditinstitutt	X	x	X	x		x			x	x	x	x	x				x	x	x		x				x		X	X	x	x	x	x			x	
Investeringer	x	x	x	x	x	X				x	x	x			x		x	x	x					x		x	X	X	X	x			x			
Arbejde	X	X	X	X	X	x				x	x	x	x	x			x	x	x		x			x			X	X	X	X	x					
Egen virksomhed	X	X	X	X	X	X				x	x	x		x			x	x	x					x		x	X	X	X	X	x					
Interesse	X	X	X	X	X	X				x	x	x	x				x	x	x		x				x		X	X	X			X				
Uddannelse	X	X	x	X	x	x				x	x	x	x				x	x	x		x			x			X	X	x			X	x			

9 Perspektivering

Da jeg undersøger offentlighedens syn på kvaliteten i revisionen, er det i sig selv vigtigt, at de respondenter, der analyseres ud fra, repræsenterer offentligheden, bedst muligt. Hvis jeg skulle lave en lignende undersøgelse, ville jeg sikre mig, at alle grupper af offentligheden blev repræsenteret. Jeg har en overvægt af respondenter i aldersgruppen 20-29, og størstedelen af mine respondenter er kvinder, hvorfor jeg i en lignende undersøgelse ville målrette udsendelsen af spørgeskemaet, så jeg fik indhentet respondenter i alle aldersgrupper, erhvervsgrupper og geografisk, hvilket ikke er noget, som jeg har fokuseret på i denne undersøgelse. Dette ville naturligvis også have betydet, at jeg skulle indsamle en større mængde data.

De respondenter, som jeg har fået til at svare på mit spørgeskema, har selv vist interesse ved aktivt at klikke på linket, og færdiggøre spørgeskemaet. Jeg har derfor ikke selv, kunnet bestemme hvem og hvor mange respondenter, jeg i sidste ende ville have at analysere ud fra. I alt 358 personer påbegyndte spørgeskemaet, og kun 218 færdiggjorde spørgeskemaet. Da jeg kan se, at mange er faldet fra undervejs, ville jeg i en lignende undersøgelse, udvælge mine respondenter, og derved måske i større grad fange deres interesse for at færdiggøre skemaet. Endnu bedre, ville denne udvælgelse måske også betyde, at færre ville svare "ved ikke" og tage mere aktivt stilling til de stillede spørgsmål. Dermed ville jeg have et større datagrundlag og også nogle mere klare tendenser, at kunne analysere ud fra.

Derudover er der et forhold ved spørgeskemaet, som jeg med fordel kunne have gjort anderledes, så jeg havde fået et mere nuanceret billede af begrebet kvalitet og de faktorer, som påvirker kvaliteten. For det første kunne jeg have målrettet spørgeskemaet, således at jeg kunne spørge ind til konkrete forslag og situationer, fremfor de mere overordnede spørgsmål, f.eks. hvor den revisor, som respondenteren kender, arbejder henne. Dette ville være med til at nuancere billedet, og fortælle endnu mere om respondenternes reelle mening. I så fald ville det som ovennævnt være en fordel at målrette spørgeskemaet til respondenter, som ville have interesse i at færdiggøre spørgeskemaet, da mange formentlig vil falde fra grundet en endnu øget varighed og sværhedsgrad.

Offentlighedens og herunder forskellige gruppers syn på kvaliteten og hvad der er vigtig for en tilfredsstillende kvalitet, er essentielt at kende til, for en profession, som er udpeget som offentlighedens tillidsrepræsentant. Hvis offentligheden ikke har tillid til, at kvaliteten i ydelsen er af en tilfredsstillende kvalitet, vil det fjerne revisionsbranchen eksistensgrundlag. Fremtidige og mere dybdegående undersøgelser, er derfor ikke blot interessante, men en nødvendighed, for at kunne opretholde rollen som offentlighedens tillidsrepræsentant. En dybdegående undersøgelse af FSR's forslag, kunne være oplagt.

Det kunne også have været interessant, at undersøge emnet kvalitet på andre måder. Det kunne være ved hjælp af en mere dybdegående kvalitativ metode, hvor jeg interviewede forskellige aktører, for at få en dybere forståelse af, hvad de ligger til grund for hvad de mener er god kvalitet i revisionen. Det ville give en anden dybde i analysen, end hvad den kvantitative metode muliggør, da spørgsmålene er på et mere overfladisk niveau. Jeg kunne også have valgt, udelukkende at undersøge emnet teoretisk og på den måde have opstillet kvalitet ud fra teori, og teoretisk have redegjort for hvad der betyder noget for kvaliteten eller manglen på samme.

10 Litteraturliste

- "Tillidsforholdet og forventningskløften mellem brugeren af revisionsydelsen og den statsautoriserede revisor", Bent Warming Rasmussen, 1990
- "Revisor som offentlighedens tillidsrepræsentant", Bent Warming Rasmussen og Lars Jensen, 2001
- "Kvalitetsdimensioner i revisionsydelsen", Bent Warming Rasmussen og Lars Jensen, 1994
- "Styrket kvalitet i revisorbranchen – 17 forslag til bedre kvalitet", FSR Danske revisorer. 2014
- "What do we know about audit quality?", Jere R. Francis 2004
- Nyhedsbrev for bestyrelser, Nr. 18-25. oktober 2013
- Revisortilsynets bilag 4 til retningslinjer for kvalitetskontrollen 2014, revisortilsynet.dk
- Til indsamling samt behandlingen af data har jeg anvendt programmet: "SurveyXact"

11 Bilag

Bilag 1: Det distribuerede spørgeskema

Bilag 2: Spørgeskema incl. samlede besvarelser.

Bilag 3: Carstens uddybende kommentarer

Bilag 4: Nikolajs uddybende kommentarer

Bilag 5: Mettes uddybende kommentarer